

КРАСНОДАРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

1/2011

www.slovovchitel.vu.org

Слово

ВЧИТЕЛЮ

СПРАВЖНЄ ШАСТЯ
ГІРЧИЧНА ВІРА
ТРИ ДАРИ ДЛЯ ДУШІ

ШАНУЙ БАТЬКА ТА МАТІР

Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор	Тарас Приступа
Редакційна колегія:	Тетяна Артерчук Олег Блощук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Юрій Ліщинський Євген Николюк Ольга Новікова
Літературний редактор	Світлана Филіпчук
Дизайн і верстка	Аля Біла
Коректор	Оксана Сірооченко
Менеджер з розповсюдження	Артем Приступа
Відповідальна за випуск	Надія Доля
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса:	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон:	(0362) 63-79-76
Факс:	(0362) 62-05-12
e-mail:	slovo@hopetopeople.org
www.hopetopeople.org	
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.	
Передплатний індекс — 99864.	
Пожерти на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849, Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.	
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28; 1 Кор. 1:18-24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (,).	
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Тетяни Гончарук.	
Надруковано: РТМКФ «Християнське життя», 43006, м. Луцьк, вул. В. Стуса, 3, тел. (0332) 71-08-74. Наклад 2000 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

«Шануй свого батька та матір свою» — слова прості, зрозумілі й незаперечні. Відомі настільки, що іноді їх не Богу, а людям і людській мудрості приписують. На жаль, для більшості з нас цінними вони стають не зовсім вчасно: або тоді, коли самі вже, як батьки дітей підліткового чи юначого віку стикаємося з вражаючою неповагою, або тоді, коли тих, кого ми особисто мали б щиро й ніжно шанувати, вже немає з нами. Учителі, як ніхто інший, мають змогу спостерігати за такими, на превеликий жаль, уже масовими проявами жадливої хвороби неповаги, яка поступово переростає у відверту зневагу. Ця хвороба неймовірно швидко поширюється і, наче рак, роз'їдає наше суспільство, яке живе, ігноруючи будь-які авторитети й нехтуючи одвічними духовними цінностями.

Проте не варто нарікати на молоде покоління, тим більше не слід опускати руки в повній бездіяльності. Навпаки, нам, дорослим — освітянам, священнослужителям, батькам, — які усвідомлюють масштаби лиха, потрібно діяти, почавши з себе.

По-перше, слід згадати, що заповідь про пошану до батьків — це заповідь не людська, а Божя. Причому вона лише п'ята. Чотири перші про пошану до Бога, про любов і поклоніння Йому і лише Йому, Єдиному Творцеві й Вседержителю. Без пошани й упокорення перед Богом ми не знайдемо в собі ні сили, ні мотивації для виконання ні п'ятої, ні будь-якої іншої заповіді, бо найвеличніший авторитет, Яким є Бог і Його заповідь, перестали бути для нас величними.

По-друге, якщо є можливість і наші батьки ще живі, потрібно виправити все, що ще можна виправити, і зробити все можливе, щоб наші діти наочно побачили, що таке пошана до Бога й до батьків згідно з Божою заповіддю.

По-третє, якщо ми перешкождали нашим дітям поважати нас, батьків, своїм життям, байдужим до Бога й до Його заповідей, до ближніх і навіть до рідних дітей, то варто через покаяння викорчувати наш шкідливий посів, щоб із Божої милості не їсти надто гірких плодів власної байдужості й безвідповідальності.

По-четверте, пропоную почитати журнал «Слово вчителю». Кожен, хто справді шукає, знайде в ньому відповідь, пораду, настанову, заклик, а можливо, почує особливе покликання від Самого Бога й починаючи з себе, своєї сім'ї, прилучиться до великої Божої справи виховання молодого покоління. Запрошуємо до співпраці. Пишіть, пропонуйте, надсилайте матеріали й долучайтесь до розповсюдження журналу. Можете підтримати його фінансово, але найголовніше це те, про що Господь через Мойсея сказав Своему народові:

«...Господь, Бог наш Господь один! І любі Господа, Бога твого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю! І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм. І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш. І прив'яжеш їх на ознаку на руку свою, і будуть вони пов'язкою між очима твоїми. І напишеш їх на бічних одвірках дому свого та на брамах своїх» (Повт. Зак. 6:4–9).

**Тарас Приступа,
головний редактор**

4 ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ
А. Приступа. Початок «добрих перемін»
(інтерв'ю з Геннадієм Мохненком)

АКТУАЛЬНА ТЕМА 8
М. Дубовик. Шануйте Бога — і вас шануватимуть діти

10 СТУДІЇ БІБЛІЇ
Р. і Є. Сверлови. Декалог. П'ята заповідь
Ю. Ліщинський. Гірчична віра

ЗНАЙОМСТВО 14
Л. Вісєлева. Усиновлений Батьком

17 НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО
О. Блощук. Освіта по-єврейськи
В. Гребенюк. Як учився Вчитель?
О. Прокопович. Віра і наука (ч. 10)

МЕТОДИКА І ДОСВІД 24
О. Новікова. Педагогічні ситуації
О. В'ялов. Вчимося користуватися підручником
Р. Ковальчук. Ісус Христос і п'ята заповідь
(урок для молодших класів)
Н. Раєвська. Старість — не в радість. Яким має бути ставлення до старших людей? (урок для середніх класів)
О. Ярмушко, О. Грицюта. Дамоклів меч
(урок для старших класів)
А. Чудовець. Справжнє щастя (сценарій позакласного заходу)
Дидактичний матеріал

43 РОЗДУМИ ДУШІ
Г. Левицька. Місточок над прірвою
О. Медведєва. Пір'їна. Три дари для Душі
Л. Вісєлева. Про Кексика

ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО 48
О. Блощук. Ціла епоха в одному житті...

50 МОЛОДЬ У ПОШУКУ
О. Новікова. Діти-індіго — феномен непокірності

АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я 52
Н. Дубовик. Я народилася мертвою...

54 СПРАВИ СІМЕЙНІ
А. Матковська-Алтаймс. Навіть дерево росте туди,
куди його нахилили ще пагінцем
О. Блощук. Батьки, не дратуйте дітей
А. Приступа. Допоможіть вас шанувати

ПОЧАТОК «добрих перемін»

Інтерв'ю з Геннадієм Мохненком

Геннадій Мохненко народився 27 лютого 1968 р. в Маріуполі. Закінчив Маріупольський індустріальний технікум. Армійську службу проходив у Москві, був старшиною пожежної роти. Закінчив історико-релігієзнавчий факультет Донецького інституту соціальної освіти. Ступінь магістра богослов'я отримав у Київській філії Вестмінстерської богословської семінарії. З 1992 р. пастор «Церкви Добрих Перемін» м. Маріуполя. Засновник одного з найбільших у СНД реабілітаційного центру для дітей «Республіка Пілігрим» і низки реабілітаційних центрів для дорослих. Одружений. Зараз разом з дружиною Оленою виховує трьох власних і трьох прийомних дітей. Всього під їхньою опікою було 29 дітей, більшість з них уже повнолітні.

Благодійний фонд «Пілігрим» у Маріуполі при «Церкві Добрих Перемін» реалізує найбільший реабілітаційний проект на території України для дорослих і підлітків, які мають наркотичну залежність. Сьогодні тільки в центрі дитячої реабілітації «Республіка Пілігрим» проходять адаптацію приблизно 70 підлітків найважчої соціальної категорії. Це діти підвалів і вулиць, переважна більшість яких має наркотичну залежність.

За короткий час роботи (з лютого 2000 р.) через дитячий центр пройшло більше 2700 підлітків, з яких понад 60 % повернені в сім'ї чи інтернати. Багатьом підліткам оформлена опіка. Деякі діти всиновлені. Рік тому в благодійному фонді «Пілігрим» почав діяти ще один проект, мета якого — дати кожній дитині свою сім'ю. Уже організовано три дитячі будинки сімейного типу, у кожному з яких проживає від 6 до 12 дітей. Один із них спрямований на всиновлення дітей із

ВІЛ-позитивним статусом. Це єдиний сімейний дитячий будинок такого типу на території країн колишнього Радянського Союзу.

Окрім дитячого центру діє мережа реабілітаційних центрів для дорослих. За прикладом маріупольської «Церкви Добрих Перемін» подібні проекти реалізують у 31 регіоні України й Росії. Уже декілька тисяч людей повернулися до нормального життя з наркотичного дурману. Загалом, на цей момент у цих центрах проходять реабілітацію понад 400 людей.

Благодійна діяльність фонду стосується людей, які перебувають у тюрмах і туберкульозних диспансерах, надають допомогу дітям-інвалідам, а також глухонімим людям. При фонді діє адаптаційний центр, який допомагає тим, хто пройшов реабілітацію або повернувся з місць позбавлення волі, увійти в життя, відновити документи, влаштуватися на роботу, отримати тимчасове житло.

— **Геннадію Вікторовичу, розкажіть, будь ласка, про себе.**

— Я виріс у сім'ї алкоголиків. У дитинстві дуже боявся повернутися додому. У мене постійно був страх, що мої батьки можуть убити один одного в п'яній бійці і я застану їх мертвими. Коли переступав поріг своєї «хрущовки», перевіряв, чи дихає мій батько, і коли переконувався, що він п'яний як чіп, то був дуже щасливий. Потім перевіряв, чи дихає мама, і коли розумів, що вона в «п'яному відключенні», також щиро радів. Можливо, через це мені сьогодні зрозумілі страхи дітей, з якими працюю, моїх прийомних синів, вихованців «Пілігрима», тому що сам пройшов через непрості випробування. Моя старша сестра також повністю спилася, і якби не Євангелія, яка одного разу прийшла в моє життя, то, напевно, все так само сумно закінчилося б і зі мною. Слава Богові, минув час і Господь спас мого батька. Він закінчив свій земний шлях християнином. Бог

урятував і мою маму. Вона також фінішувала на цій землі, покаючись перед Богом у своїх гріхах. Моя сестра вже багато років християнка. Таким чином, Господь спас усю нашу сім'ю!

— **Ви — керівник найбільшого реабілітаційного центру в Україні. А як починалася ця робота? І яка головна мета цього центру?**

— «Республіка Пілігрим» — це держава, як ми жартома називаємо, держава колишніх безпритульних з Маріуполя і Донбасу. Десять років тому ми почали годувати на вулицях безпритульних дітей і, взагалі-то, не планували нічого більшого. Але минув час і деякі хлопці прийшли в церкву, попросили підтримки й допомоги. Ми виділили декілька кімнаток, у яких починалась наша робота з дітьми. Дуже швидко цей проект почав розростатися і все більше дітей приходило з вулиць. Ми побачили перші хороші плоди, перші результати. Потім почали активно працювати на вулицях, робили рейди в підвали, каналізаційні люки, дістаючи звідти дитвору. Ось так збільшувалася держава колишніх безпритульників «Республіка Пілігрим». На сьогоднішній день уже більше двох з половиною тисяч дітей пройшло через цей центр, і ми бачимо чимало хороших плодів. Створюємо дитячі будинки сімейного типу, в яких наші прийомні діти ростуть разом із нами, з нашими співробітниками.

Мета цього центру — надати духовну й соціальну реабілітацію для підлітків, які потрапили в біду (мають наркотичну залежність, безпритульні, з різних причин опинилися у підвалах тощо).

— **Чи трапляються випадки відновлення стосунків дітей із батьками, які були раніше зруйновані чи втрачені?**

— У більшості наших вихованців справжня катастрофа з батьками й матерями: вони або п'янички, або наркомани. І діти часто говорять: «Я нічого не хочу чути про свого батька та матір». Зовсім недавно ми хоронили маму однієї нашої вихованки. Цю жінку, яка до того ж була вагітна, забив кулаками співмешканець. Її просто нікому було хоронити. Тому привезли тіло в «Пілігрим», щоб провести хоч якусь службу, але дочка просто втекла. Вона заявила, що при житті не хотіла знати її і зараз не хоче. Добре, що через деякий час після поховання тіла, дівчинка повернулася.

Перша зустріч з безпритульними після одного з рейдів. У багатьох дітей різні неприємні захворювання. Тепер їх поміють, переодягнуть, вилікують...

Або, наприклад, рік тому ми знайшли матір одного з моїх прийомних синів. Він не бачив свою рідну маму з 5 до 13 років. Ми шукали її 7 років. Знайшли адресу, а потім і саму маму. Була приємна й радісна зустріч, але, на жаль, особливого продовження ця історія не мала. Мама не проявляла ніякої цікавості до життя свого сина і, можливо, було б краще не розшукувати її, ніж знайти й перекопатися в тому, що в неї немає ніякого інтересу до своєї дитини.

Тому досить складно навчати чи надихати дітей любити й шанувати своїх батьків. Але ми намагаємося: розшукуємо батьків, коли це можливо, заохочуємо дитвору молитися за своїх рідних і близьких і там, де це можливо, підтримували нормальні людські стосунки.

— **У вас є і свої кровні діти. Розкажіть, які принципи чи методики Ви використовуєте, щоб виховати духовно зрілих дітей?**

У рамках проекту всиновлення сиріт «Ти будеш знайдений» Геннадій Мохненко з підопічними побували в Санкт-Петербурзі

На вершині Ельбрусу, 2008 р.

— У мене дві доньки: одній майже 17, а іншій 15 років, а також трирічний син. Ніяких особливих методик виховання не застосовуємо. Головний принцип — любов до дітей. Важливо любити не лише на словах, але серцем бути з дітьми. Якщо ми по-справжньому любимо, тоді маємо право й на суворість, тобто право встановлювати певні обмеження. І тоді дітям легше ці обмеження сприймати й користися.

Ще один важливий принцип — це самому бути прикладом для своїх дітей, та й для інших людей. Напевно, най-

страшніше, що бачу в сучасних сім'ях, це посаджений на престол егоцентризм, абсолютно споживацьке життя. Називаю це «ублюдністю» життєвої філософії, коли все, навколо чого обертається життя людини, — це холодильник, комфорт, затишок, усе, що люди упаковують для себе як «блюдо» життя.

Я намагаюся жити від себе, але для людей, для вихованців, для прийомних дітей, для людей, які відвідують наші церкви. Думаю, що це найкращий приклад педагогіки, який я можу дати своїм дітям, — життя «від себе», життя для Бога, для людей.

— А чи бачите альтернативу християнському вихованню?

— У мене, як християнина, пастора церкви, все світосприйняття христоцентричне. Я переконаний, що віра в Бога — це та сама точка опори, яка може дати людині сили перевернути світ. Людина не може нічого сама вдіяти з собою, вирішити свої внутрішні проблеми, бо їй потрібна опора. Віра — це та сама точка, та конструкція в цьому світі, яка дає силу для етики, для цілеспрямованості, для світлих рішень у житті. Світська ж педагогіка, відсунувши Ісуса Христа, не може стояти на чомусь фундаментально. Наша освіта, відкинувши Творця, а значить, й образ нашого Небесного Отця, спотворюється. Часто згадую вірш, почутий ще в дитинстві:¹

Як пугало біля тину
Стою, в голові — порохно,
В перекладі я — людина,
Та той переклад — лайно.
О, скільки разів, бувало,
Повторюю собі сам:
«Будь ближчим до оригіналу».
Та, де ж той оригінал?!

Якщо в нашому житті немає оригіналу, стандарту, немає високого образу, то руйнується вся етична система, немає на чому стояти. Цими днями, з великим задоволенням перечитуючи «Братів Карамазових», знову думав про заяву Івана, що, якщо забрати віру в Небеса, то етика тоді не має основи. Тоді все добре повинне стати злим, тоді все зло слід канонізувати, тобто тоді вибір зла — розумний. Я не бачу альтернативи християнській освіті й християнській етиці.

— Як вам вдається знаходити порозуміння зі своїми дітьми і з вихованцями реабілітаційного центру?

— Ви знаєте, з прийомними дітьми іноді навіть простіше. Хоча вони в нас з дуже, м'яко кажучи, непростими долями. Наприклад, один із моїх синів — хлопець, який прийшов у «Пілігрим» у 14 років без жодного документа. Він ніколи ніде не вчився, не знав жодної букви, навіть «А». Протягом року навчився читати!

¹ Уривок з вірша І. В. Єлагіна (1918–1987) — російського поета другої хвилі еміграції.

Інший хлопчина, взятий під опіку рік тому, починаючи з п'яти років, щодня випивав. У шість — спробував наркотичну травку.

Тому непросто воювати з їхніми проблемами, з їхніми спокусами, але, з іншого боку, це те, заради чого варто жити. Це ті успіхи, які надзвичайно надихають і дають тобі силу.

Ми знаходимо спільну мову, хоча й бувають певні труднощі. Але в мене чудові хлопці. Зараз оформляю під опіку 29-ту прийомну дитину. За ці роки в нас уже багато перемог за плечима. Ми — підкорювачі Евересту, а також найвищої вершини Європи — Арарату, знаменитої біблійної гори. Два місяці тому разом з двома прийомними синами, завдяки допомозі однієї людини, ми змогли підкорити найнебезпечніший і найвищий вулкан США. Один із моїх синів — чемпіон України з боксу. Хлопці займаються спортом — молодці!

...І не так вже важко знаходити з ними спільну мову.

— Чи вважаєте себе щасливим батьком? Чи добре живеться вам у сьогоднішньому світі?

— Я абсолютно щаслива людина. Я розумію, що у світі, де люди пачками їдять антидепресанти, це може звучати трохи дивно. Ісус Христос багато навчав про щастя. Тому, дві головні речі з рецептів щастя від Ісуса Христа. Перше — залежність людини від Бога. Це «якість» твоєї віри. Коли з цим усе добре в моєму житті, я справді щасливий. А другий рецепт такий: «Блаженні засмучені». Я вірю, що йти назустріч болю, до людського горя, розбитих життів і нести добрі переміни — це й робить тебе по-справжньому щасливим. Коли прокидаюся, бачу своїх синів

Велика сім'я Геннадія і Олени Мохненко

і дочок, які мають дах над головою, мають затишок, турботливих дорослих людей поряд із ними, то я справді щасливий.

— Що б Ви хотіли побажати людям, які, подібно до Вас, піклуються про людські душі?

— Ну, по-перше, не сумувати. Нещодавно видана моя книга «Непедагогічна поема». Певне продовження доброї полеміки з Макаренком, прочитаним мною неодноразово ще в дитинстві. Цю книгу я присвятив людям, які вкладають своє життя в турботу про дітей. Це — святе. Це справді те, заради чого варто віддавати свої сили й здоров'я, наше коротке, швидкоплинне життя. Я бажаю не сумувати й не забувати, що перед обличчям Творця пишеться пам'ятна

книга, як каже Писання, про всяке добре діло, яке ми здатні на цій землі зробити.

— Сьогодні з Вами знайомиться велика освітянська аудиторія. Чи є у Вас слово до читачів нашого часопису?

— Блез Паскаль колись сказав: «Найбільший привілей, даний людині її Творцем, — бути причиною добрих перемін у чиймусь житті». Найбільша радість, яка може бути на землі в людини — вплинути на чийсь долю так, щоб чийсь життя змінилося на краще. Хороший учитель це і робить. Нехай Господь дарує всім нам у цьому успіх!

Матеріал підготував
Артем Приступа

«Де спецназ тренується, пілігрими відпочивають», — жартує пастор Геннадій

<p>Прийми подяку, любий Боже, За те, що дав мені родину, Коли життєва доля схожа Була на скошену билину.</p> <p>Коли серденько похливе Не знало, що ж то буде завтра. Твої долони милостиві Подарували маму й тата.</p> <p>Спасибі, Отче, за стежину, Що вирівняв малій дитині, І за любов Твою безмірну, В якій закуталася нині.</p>	<p>Спасибі, Батьку, за турботу, Яку щоденно відчуваю, А ще — пробач Ти нас, босоту, Коли з непослухом ганяєм.</p> <p>Спасибі, Отче, і за віру, Яка в душі моїй зростає, І, як дитина, просто вірю — Разом висоти подолаєм!</p>
---	--

Ірина Курченко

Шануйте Бога — і вас шануватимуть діти

Шановний читачу! Сьогодні ми продовжимо нашу подорож дорогами Божих заповідей і поговоримо про заповідь, яку люблять батьки й недолюблюють діти. «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!» (Вих. 20:12).

Розглянемо три аспекти п'ятої заповіді: відповідальність батьків, відповідальність дітей і відповідальність Бога.

Поглянемо на контекст цієї заповіді — попередні й наступні заповіді. Це важливо, тому що кожна наступна заповідь логічно виходить з попередніх, розкриваючи характер Бога, Божий план для життя людей на землі. Перші чотири заповіді про поклоніння Богові були своєрідним прологом, щоб далі розкривати Божий закон, де висвітлено стосунки між людьми.

Заповідь про стосунки в сім'ї стоїть на другому місці після стосунків з Богом.

Ми повинні пам'ятати, що перших людей Бог створив за образом Своїм і подобою Своєю. Важливо розуміти, що не лише окремо Адам і Єва були носіями образу Божого, а взагалі перша сім'я була носієм образу Божого. Форма життя людей на землі була визначена Богом від створення світу. Бог не створив якусь партію, країну чи місто, але чоловіка й жінку, які стали однією сім'єю. Він сказав їм: «Ви народите дітей, і кожна дитина повинна бути носієм Мого образу, і кожна сім'я, яка живе на цій землі, мусить відображати Мій образ і подобу».

Часто ми розглядаємо сім'ю як щось приватне — хочу одружусь, хочу не одружусь. Але це не є приватна справа чоловіка, жінки, дітей чи людства взагалі. Сім'я — це презентація стосунків між Богом і людьми: завітних, вічних, тісних, поєднаних любов'ю.

Відповідальність батьків

Пригадаємо тепер історичний контекст, у якому Господь давав і нагадував свої основоположні заповіді. Звернемося до 6-го розділу книги Повторення Закону. Повторюючи свій закон через Мойсея, уже перед входом Ізраїлю в обіцяну землю, Бог знову починає з першої заповіді: «У тій землі, куди Я введу вас, Я — Єдиний Господь. Немає інших богів». У ті часи вірили, що кожна географічна територія має свого бога. У кожного хананейського народу був свій бог або й боги. Господь же сказав, і ми пам'ятаймо про це: «Є лише один Бог!» І далі: «Люби Господа Бога твого». Бог бажав від людей не просто якихось дій. Бог бажав серця. Бог волів очей, які були б звернені до Нього. Бог хотів стосунків. «Я люблю вас і від вас очікую любові від усього серця, усієї душі, усіх сил».

А що робити далі, коли є така любов? Передай дітям. А як передавати? Постійно, щодня. Коли вранці прокидаєшся, коли сидите, снідаєте чи обідаєте, йдете дорогою. Це твій час. Розкажи дітям про великого Бога, про Того, Хто біля гори Синай вступив у завітні стосунки з народом, який зробив велике чудо, коли з натовпу рабів учинив великий народ. Це було завдання для кожного єврея та єврейки.

Отже, спочатку вони мали самі навчитися виконувати перші чотири заповіді: поклонятися єдиному Богові, не мати кумирів, не ставитися до Нього зневажливо й шанувати особливий день стосунків з Богом. Вони мали люби-

ти Бога всім своїм єством. «Я бажаю, щоб ви любили Мене всім серцем і, щоб навчили цього своїх дітей».

Сьогодні часто чуємо: «Дайте дітям спокій, нехай собі ростуть. Виростуть, тоді й приймуть рішення, за ким їм іти». Але «тоді» буде пізно. Усі ці роки вони будуть іти від Бога. Це дуже далека дорога. Колись Соломон написав такі слова: «Привчай юнака до дороги його, і він, як постає рідиться, не уступиться з неї» (Пр. 22:6). Те, що діти отримують змалку, вплине на все їхнє майбутнє життя, аж до того моменту, коли вони стануть людьми похилого віку.

Апостол Павло говорить: «А ви, батьки, не дратуйте дітей ваших, виховуйте їх у послуші й напоумленні Господньому» (Еф. 6:4). Це відповідальність батьків. Зараз ми говоримо саме про неї, тому що діти будуть шанувати своїх батьків тоді, коли батьки завчасно закладуть фундамент для виконання п'ятої заповіді.

Ми не раз чуємо, як старші люди кажуть: «Що робиться з молодим поколінням?» А причина в тому, що старше покоління, яке зараз нарікає на молоде, у свій час жило без Бога. Вони не вважали за потрібне розповідати дітям, що є один Бог, що ми повинні ставитися до Нього шанобливо, і не загравати з різними ідолами, і не вибирати собі кумирів, а Богові поклонятися, виділивши особливий день і особливий час для спілкування з Богом. Тому законно, що діти, яких не навчили шанувати Бога, не вміють шанувати батьків.

Отже, ця заповідь у першу чергу для батьків, а не для дітей. Для того щоб наші діти шанували нас, ми повинні шанувати Бога. І навпаки, якщо ми не шануємо Бога, діти не будуть шанувати нас. Тому саме в сім'ї вони мають побачити справжню віру й навчитися любити Бога «всім серцем, всією душею і всіма силами». Якщо нас поважають лише за нашу старість, дорогі батьки, це погано. Часом ми кажемо: «Шануй, бо я твій тато (чи мама)». Це аргумент, але дуже слабенький. Наші діти мають шанувати нас як благочестивих людей, які поклоняються живому Богу й люблять Його.

Дорогі батьки, зрозуміймо, що Бог настановив нас першими своїми представниками на цій землі для наших дітей. Ми не просто гаманець із грошима. Ми не просто лагідні опікуни для своїх дітей. Згідно з Божим задумом, коли на цю землю приходить нова людина, саме батьки повинні розказати їй, хто вона: «Ти — людина, дитина, ти — хлопчик (дівчинка), у тебе є тато й мама, у тебе є Бог, Який створив тебе». Ми маємо передати дітям правду про Бога. Це доручив нам Бог, а не ми самі захотіли. Дітям необхідно розуміти, що тато і мама є представниками Бога. До речі, діти дуже добре знають, чи їхні тато з мамою справді вірять у Бога, чи просто граються у релігію.

Відповідальність дітей

Яку ж відповідальність п'ята заповідь покладає на дітей? — Шануй свого батька та матір. Найперше, для маленьких дітей шанування полягає у послушанні, причому — в абсолютному послушанні. Діти повинні слухати батьків, не з шостого чи дев'ятнадцятого разу, а з першого.

Часто батьки протестують проти фізичного покарання. Вони вважають, що фізичне покарання — це крайній захід. Це правильно, що крайній, але з якого боку? Діти мають

слухатися нас з першого разу. Те, що діти не підкоряються нам з першого разу, — не проблема дітей. Вони поведуться так, як дозволяють їм дорослі, — вдома, у школі, у гостях, усюди. Це наша проблема, і ми повинні це усвідомлювати.

Усе починається з абсолютного послушання, без «чому?», «як?», «мені не подобається!», «не хочу!». Сказали тато чи мама — і це треба виконати.

Повернімося знову до Послання до ефесян, 6:1–3, де апостол Павло пише, чому діти мусять слухатися своїх батьків. «Бо це справедливо». Бог, як Верховний Законодавець, визначив, що справедливо, а що ні. Це несправедливо, коли маленька істота, якій 8 місяців, керує всією родиною. Всі танцюють, щоб нагодувати дитину обідом. Це зовсім несправедливо. Це маленьке дитя, яке щойно прийшло у світ, дуже неправильно тлумачить те, що відбувається навколо. Воно ж думає, що воно бог. Але це не так. Воно ж про це ще не знає. Тому наш обов'язок навчити дітей, що слухатися батьків — це справедливо. Так Слово Боже каже нам. Це законно, і цей закон установив Господь. Далі написано: «Щоб тобі добре було». Коли діти слухаються своїх батьків, то це добре в першу чергу для дітей, а потім вже і для батьків.

До якого часу діти повинні безумовно слухатися батьків? До повноліття! Батьки, особливо матері, не вимагайте покори від ваших дочок, які вже вийшли заміж. Ви не маєте права цього робити. Це незаконна дія. У ваших заміжніх дочок уже інший голова — чоловік. Більше ви не можете вимагати абсолютної покори від них. Це порушення Божого Слова. Так само це стосується синів. У них є голова — Ісус Христос. Якщо ваша дочка не знає, що її голова — чоловік, то зараз є час навчити її цього: не намагатися керувати, а коритися чоловікові. Якщо ваш син у дитинстві не був навчений коритися Ісусові Христу, то зараз є час навчити його коритися Ісусу Христу.

Діти — не наша приватна власність. Життя дає Бог, а не батьки. Це великий дарунок від Бога, але дається він на обмежений час. Завдання батьків — приготувати своїх дітей до великого життя і... відштовхнути човник, щоб він поплив у правильному напрямку.

Сьогодні ми стикаємося ще з однією проблемою — штучно підвищується значення матері через приниження значення батька. Бог не випадково наголошує, що спершу потрібно шанувати батька. Знаємо такі випадки, коли татусі ведуть себе не відповідно і мами з боєм, з гріхоту починають говорити про це своїм дітям, тим самим налаштовуючи їх проти своїх батьків. Потім приходить час, коли діти взагалі ненавидять свого тата. Це гріх. Ми не маємо права цього робити. Якщо мами не навчать поважати батька, то діти не будуть поважати і їх.

П'ята заповідь залишається актуальною у будь-який час. Не все в житті добре, але Господь цю заповідь для нас ніколи не відміняв. Настає час, коли батьки вже не спроможні про нас піклуватися. У роки їхньої старості, хвороби, немочі діти повинні виявляти пошану через піклування про своїх батьків.

Люди завжди були здатні на те, щоб обходити закони. За часів Ісуса Христа траплялося, що діти, у яких були старенькі батьки, які потребували опіки, казали: «А я Богові пожертвував те, чим ви могли б скористатися від мене. Я віддав це для священників у храм».

Який єврейський тато чи мама могли сказати щось проти цього? Але Христос називає таких людей лицемірами й дорікає, що вони заміняють заповідь Богу людським передранням (див. Мт. 15:3). Отож, коли батьки стають старшими, наша відповідальність — шанувати їх, піклуючись про них.

Відповідальність Бога

Є ще відповідальність Бога в цій заповіді. Він каже: «Будеш ти довголітнім». По-перше, це обіцянка довголіття нації. Бог говорив Ізраїлю: «Ти станеш великим народом». Учені встановили, що жителі гірської місцевості живуть довше, ніж ті, які мешкають у містах. Але, виявилось, причина не в місцевості, а у шанобливому ставленні дітей до батьків. Це тому, що Бог стоїть за цим. Навіть тим людям, які, можливо, не знають Його, але шанують батьків так, як вони це вміють робити, Бог продовжує життя.

Крім цього, Бог обіцяє довголіття безпосередньо кожній людині. Не тільки народів і націй, але й кожній людині. Найкраща пігулка для довголіття — пошана до батьків.

І останнє, Господь обіцяє Свою завітну підтримку. Зазвичай ми ділимо заповіді на дві частини: перша частина — 1–4 заповіді про стосунки Бога і людини, і друга — 6–10 заповіді, про стосунки між людьми. Але є й інша думка теологів: 5 і 5. Так, п'ята заповідь тлумачить стосунки між людьми — батьками і дітками, але лише в цій заповіді (з шести, які про стосунки між людьми), згадується Господь Бог, як у попередніх чотирьох. Тому, хто буде вірним у виконанні цієї заповіді, Господь обіцяє Свою завітну підтримку. Бог-Дух Святий, дорогі християни, який живе в нашому серці, веде нас, щоб допомогти й навчити виконувати цю заповідь.

Що ж робити, якщо ми порушили цю заповідь? А ми її порушили. По-перше, просіть прощення у Бога, кайтесь перед Богом. Покаяння — це зміна свого ставлення, це практичні дії у вашому житті.

По-друге, дорогі діти, просіть прощення у ваших батьків. Змініть ваші стосунки з батьками.

Дорогі батьки, якщо ми не виховували наших дітей у послушанні, у навчанні Господньому, якщо ми не дали належного прикладу віри, просіть прощення у ваших дітей. Не робіть вигляду, що так завжди все й було. Не кажіть, що все було правильно. Не думайте, що таким чином ви втрачите авторитет. Можливо, прохання пробачити значиміше, ніж усі ваші нотації, які ви вже прочитали і склали в багато томів.

Дорогі жінки, якщо ви налаштовували ваших дочок проти чоловіків, просіть у них прощення і змініть ваше ставлення до них.

Отже, Господь дає нам цю заповідь для того, щоб нам було добре, щоб ми вірно зберегли стосунки з Ним у завіті.

Михайло Дубовик

Михайло Дубовик народився 1967 р. в Харкові. Закінчив місіонерське відділення Донецького біблійного коледжу, понад два роки був місіонером у Калмикії. Закінчив Українську біблійну семінарію, магістр богослов'я. Директор Міжнародної громадської організації «Надія — людям», місіонерський пастор церкви «Община Доброго Пастиря» м. Рівне. Одружений. Батько трьох дітей.

ДЕКАЛОГ.

П'ята заповідь

1. П'ята Божа заповідь

У Старому Завіті п'ята заповідь згадана в трьох місцях.

А. Біблійний текст:

«Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!» (Вих. 20:12).

«Шануй свого батька та матір свою, як наказав був тобі Господь, Бог твій, щоб довгі були твої дні, і щоб було тобі добре на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі» (Повт. Зак. 5:16).

«Кожен буде боятися матері своєї та батька свого, а субіт Моїх будете додержувати. Я — Господь, Бог ваш!» (Лев. 19:3).

Б. Зміст заповіді:

1. Повеління: шанувати/боятися батька та матір.
2. З якою метою?
 - Щоб довгі були твої дні.
 - Щоб було тобі добре на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі.

2. Взаємовідносини між батьками і дітьми

А. Це найперші й найголовніші взаємини в житті людини.

- Так було вчинено Богом з моменту створення людини.
- Кожен із нас є дитиною для своїх батьків до кінця життя.

Б. Зверніть увагу на рівність матері та батька в цій заповіді (шануй обох).

В. Заповідь закликає:

- щоб діти шанували своїх батьків;
- щоб зберігався зв'язок і взаємовідносини між поколіннями.

3. Чому Бог хоче, щоб діти шанували своїх батьків?

А. Тому що три особи беруть участь у появі людини на світ:

- Бог,
- батько,
- мати.

Як не дивно, Бог також залучений до появи нової людини на світ.

Б. Наші стосунки з Богом часто описують як взаємини між Батьком і дітьми:

«І ти скажеш фараонові: Так сказав Господь: Син Мій, Мій перворідний — то Ізраїль» (Вих. 4:22).

«Як Ізраїль був хлопцем, Я його покохав, і з Єгипту покликав Я сина Свого» (Ос. 11:1).

«Шанує син батька, а раб — свого пана; та якщо Я вам батько, де пошана Моя? А якщо Я вам пан, де страх перед Мною? говорить Господь Саваот...» (Мал. 1:6).

«Назву Своїм народом не людей Моїх, і не улюблену — улюблену, і на місці, де сказано їм: Ви не Мій народ, там названі будуть синами Бога Живого!» (цитуються Ос. 1:10) (Рим. 9:25–26).

«...І буду Я вам за Отця, а ви за синів і дочок Мені будете, — говорить Господь Вседержитель!» (2 Кор. 6:18).

«Тепер же, о Господи, Ти — наш Отець, ми глина, а Ти наш гончар, і ми всі — чин Твоєї руки!» (Іс. 64:8).

Господня молитва починається словами: «Отче наш...»

П'ята заповідь для дітей є початком їх покорі начальству та владі. Аналогічно, покора Богові починається з покорі батькам.

4. Пошана та страх

А. «Шанувати» (єврейське «кабед» — наказовий спосіб від «кавод» — слава) у книгах Вихід та Повторення Закону:

- Це слово можна розуміти по-різному.
- Діти можуть шанувати батьків по-різному (поважати, піклуватися, любити, переживати, утримувати, допомагати, прощати тощо).
- Основне значення полягає в тому, щоб порадувати, проявити турботу та повагу, допомогти.
- **Послух** є центральним пунктом у шануванні батьків («Діти, слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливо!» «Шануй свого батька та матір» — це перша заповідь з обітницею, — щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній!»), **Еф. 6:1–3**).

— Ця заповідь звернена в основному до дорослих дітей, щоб вони не залишали батьків напризволяще, а продовжували піклуватися про них у старості.

— Батьки заслуговують на повагу та шанобливе ставлення.

Б. «Боятися» (єврейське «тірау») у книзі Левит:

- Не забувай, хто твої батьки, і не бери на себе роль своїх батьків.
- Не зневажай батьків в очах інших людей і не поzbавляй їх поваги від оточуючих.

В. Батько/мати або Мати/батько?

- Вихід/Повторення Закону: «шануйте батька і матір».
- Левит: «боятися матері своєї та батька свого».

У нас, іноді, є тенденція любити матір і в той же самий час боятися батька. Але Біблія конкретно вказує на те, щоб ми також не забували любити й шанувати батька й боятися нашу матір.

5. Чому ця заповідь із обіцянкою довголіття і процвітання?

Можливі відповіді:

— Бог завжди благословляє тих, хто дотримується Його заповідей.

— Хороші зв'язки та взаємини між поколіннями сприяють поліпшенню нашого життя.

— Наші батьки мудріші за нас, тому ми можемо перейняти їхній життєвий досвід та уникнути багатьох помилок, якщо будемо прислухатися до їхніх порад.

— Ваші діти будуть ставитися до вас так само, як ви ставитеся до своїх батьків: «Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне!» (Гал. 6:7); «І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви» (Лк. 6:31).

— Часто заповіт батьків базується на їхніх взаєминах із дітьми.

6. Обов'язки батьків стосовно дітей

Як діти мають обов'язки стосовно батьків, так і батьки мають обов'язки стосовно дітей:

У **Євангелії від Луки, 1:17** (пророцтво про Івана Хрестителя), написано: «І він сам перед Ним буде йти в дусу й силі Іллі, щоб серця батьків повернути до дітей», і неслухняних — до мудрости праведних, щоб готових людей спорядити для Господа».

У цьому тексті не сказано: щоб повернути серця дітей до батьків. Чому? Тому що шанування батьків — це п'ята заповідь у Законі Божому. Проте, зазначено те, що в батьків теж є обов'язки стосовно своїх дітей.

Отже, П'ята заповідь стосується:

- дітей, які повинні шанувати батьків;
- батьків, яким необхідно прихилити свої серця до дітей.

Ця істина також простежується в Новому Завіті:

«„Шануй свого батька та матір“ — це перша заповідь з обітницею, — „щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній!“ А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому!» (Еф. 6:2-4).

Таким чином, шанобливе ставлення дітей до своїх батьків винагороджене шанобливим ставленням батьків до своїх дітей.

7. Що означає: бути батьками, гідними шанування?

— **Любити** (безумовна любов до своїх дітей): **Іс. 66:13, 49:15.**

— **Навчати й направляти** (Повт. Зак. 6:6–7; Пр. 1:8–9, 22:6; Єр. 35:6).

— **Піклуватися про потреби** (2 Кор. 12:14).

Щоб виконувати все це без помилок, батькам необхідно мати Божу мудрість. Проте ніхто з нас не є досконалим. Ось який лист написала Маріон Райт Едельман (голова дитячого фонду США) своїм синам:

«Прошу у вас прощення за ті моменти, коли я говорила, але не слухала вас; гнівалася, коли мала бути терплячою; поспішала щось зробити, але не чекала; розчаровувала вас, замість того щоб підбадьорювати; критикувала, коли повинна була захоплювати; говорила «так» замість «ні» і «ні» замість «так»; часто вимагала надто багато й намагалася ліпити вас за своїм образом і подобою. Я намагалася зробити вас такими, якою хотіла бути сама... замість того щоб допомогти вам відкрити самих себе».

8. Як довго це повинно тривати?

«Я ж прийшов порізати чоловіка з батьком його, до чку з її матір'ю, і невістку з свекрухою її» (Мт. 10:35).

Шануючи своїх батьків, пам'ятаймо, що:

- наше шанування найперше спрямоване на Бога;
- наші обов'язки стосовно Бога стоять на першому місці.

9. А що, як батьки не гідні пошани?

- Що робити, якщо наші батьки не гідні пошани?
- Що робити, якщо вони заподіювали і завдають нам болю, страждань або створюють серйозні проблеми?
- Що робити, якщо в минулому вони над нами поглималися (фізично або морально)?

Не існує простої і однозначної відповіді на ці запитання. Доля кожної людини по-своєму унікальна й неповторна. Проте візьміть до уваги наступне:

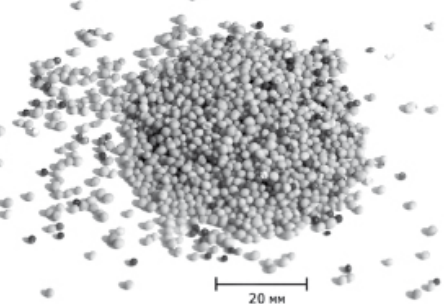
Слово «шанувати» має широке значення і може означати багато різних речей. Заповідь шанувати батьків не ґрунтується на тому, заслуговують вони цього чи ні. Бог наказав шанувати батьків (див. як заповідь сформульована в Повторенні Закону). Таким чином, Бог хоче, щоб ми шанували своїх батьків у будь-якій ситуації. І, нарешті, можна підкорятися і шанувати людей, до яких не маєш почуттів симпатії або любові.

У подібній ситуації шанування означає повагу та допомогу настільки, наскільки в нас вистачить сил. І ще один важливий момент: можливо, шанування в цій ситуації означає прощення.

Не забувайте, що п'ята заповідь деталізує другу заповідь, дану нам Ісусом Христом: «Люби свого ближнього, як самого себе». Любов до ближнього починається з любові й поваги до батьків. Саме вони — наші перші й найближчі «ближні». І любити їх, іноді, нелегко. Найчастіше, любити та піклуватися про рідних складніше, ніж любити незнайому людину.

Роман і Євгенія Сверлови
Із сайту Біблійного дискусійного клубу
(<http://cogmtl.net>)

Гірчична віра

Ми знову починаємо студіювати Біблію, і сьогодні темою нашого дослідження буде віра. Можливо, перед очима того, хто читає чи чує це слово, одна за одною постануть картини релігійного змісту: церковні богослужіння, євангельські оповідання або певні люди, з якими асоціюється це поняття. Варто також нагадати, що слово «віра» ми вживаємо й для опису побутових речей і справ. Без віри не буває ні стосунків, ні нормального існування. Ми віримо чи не віримо інколи просто підсвідомо й на підставі віри приймаємо рішення. Віримо й у те, чого не бачимо, і тому, кого не знаємо. Інша річ — чому саме та кому саме ми віримо?

Якщо почати досліджувати, що написано про віру в Біблії, то ми відразу помітимо, що це одне з її ключових понять. Господь зробив віру інструментом взаємин, і вона надзвичайно важлива для стосунків з Ним. «Догодити ж без віри не можна. І той, хто до Бога приходиться, мусить вірувати, що Він є, а тим, хто шукає Його, Він дає нагороду» (Євр. 11:6).

З перших розділів книги Буття знайомимося з історіями, в яких головною думкою є віра. Читаючи про створення світу, ми «вірою пізнаємо, що віки створені Словом Божим» (Євр. 11:3). У стосунках між Богом і людиною, які описані в перших розділах, віра — вирішальна. Її зруйнування призвело до того, що ми називаємо гріхопадінням. І вся подальша старозавітна історія зводиться до необхідності вірити Богові. Ісус говорив, що віра є одним із головних аспектів Старого Завіту (Мт. 23:23). А вже в Новому Завіті про віру написано безліч текстів¹.

Цікаво проаналізувати зв'язки, які існують між вірою й іншими християнськими чеснотами, наприклад, любов'ю. Апостол Павло у своєму гімні любові зазначив: «Любов всьому вірить», віра — одна з трьох головних християнських чеснот (1 Кор. 13:7, 13). У Посланні до галатів записано, що віра діє любов'ю (Гал. 5:6). Тісний взаємозв'язок цих понять допомагає

правильно зрозуміти і віру, і любов. За вірою в біблійному контексті завжди стоїть любов, а любов, у свою чергу, виявляється у довірі.

Для того, щоб краще зрозуміти біблійний зміст віри, зупинимося на одному епізоді з Євангелія, який її ілюструє. «Тоді знову прийшов Ісус у Кану Галілейську, де переминів був Він воду на вино. І був там один царедворець, що син його хворів у Капернаумі. Він, почувши, що Ісус із Юдеї прибув в Галілею, до Нього прийшов і благав Його, щоб пішов і сина йому вздоровив, бо мав той умерти» (Ів. 4:46–47).

Євангеліст знайомить нас із драмою, яка розгортається у житті одного з сучасників Ісуса Христа. Це царедворець, тобто царський чиновник. Хоча слово, яке вжито в цьому вірші, може означати «цар невеликої території», мається на увазі чиновник, який служив Іродові Антипії². Його історія запам'ятовується як урок віри, хоча, можливо, ця історія включена в євангельську оповідь для того, щоб ми переконалися, що соціальні кордони не є для віри перешкодою. У будь-якому разі персонаж цікавий...

Отже, до Христа прийшла людина, яка займала високе становище в тогочасному суспільстві. У можливо-владного батька виникає проблема, яку він не може вирішити. Очевидно, він вичерпав усі свої можливості, але так і не зміг допомогти хворому синові — той помирав. Оце і є реалія життя, у якій віра справді потрібна й у якій вона може відіграти вирішальну роль. Зазвичай важко побачити її необхідність серед комфортного, стабільного життя. Віра стає ніби не потрібною при благополуччі. Я встаю вранці, відкручую кран — вода тече. Людям древності доводилося щодня шукати воду, молячись Богові про успіх у цій справі, а мені, щоб отримати воду, не потрібна віра. Та хіба тільки воду? Достаток, який є у нашому житті, з часом стає непомітним для нас самих. Ми женемося за тим, чого в нас немає, і мало цінуємо те, що є. Однак те, що сталося у сім'ї царського

чиновника, може повторитись у житті кожного з нас. Наші цінності, нашу віру постійно випробовує Бог. Уявіть, що не десь там, далеко, а у вашій сім'ї прогресує смертельна хвороба, вона не лікується і надії на видужання немає. Що робити? Батько хлопчика не здається, він знаходить Ісуса з Назарета. Він просить про допомогу в Того, Хто як ніхто інший здатен поспівчувати й допомогти. Якою ж буде відповідь Господа?

«Ісус же промовив до нього: «Як знамен тих та чуд не побачите, — не ввіруєте!» (Ів. 4:48). Зміст зауваження, яке робить Господь, стане зрозумілішим, коли замислитися про роль чудес у житті людей. Христос дивує не тільки окремими вчинками, усе Його життя є чудесним, адже Його ім'я — Дивний Порадник (Іс. 9:5). Проте, окремі чуда набирали тієї чи іншої форми, залежно від потреб, яким служили. Так, звичайно чуда допомагають повірити. Часто люди ставали свідками Його влади над природою, інколи дивувалися, як Йому коряться злі духи. Свідками першого чуда, яке звершив Ісус, стали жителі Кани Галілейської. На весіллі Він перетворив воду на вино. Можливо, Він зробив це не з власної ініціативи, адже Його попросила про це мати (Ів. 2:1–11). У Кани Христос здійснив і друге чудо. Звісно, що з часом від такої Людини чекали чудес, забуваючи про їхнє призначення. Люди були готові зробити царем Того, Хто годував і лікував їх (Ів. 6:15). У Євангелії ми зустрічаємо ситуації, в яких люди навіть вимагали від Нього ознак і чудес. Віра, як інструмент для побудови стосунків з Невидимим, відходила на задній план. Христос у таких випадках відмовляв (Мк. 8:11–13).

Те, що є поштовхом до віри, ніколи не може її замінити саме через те, що цей поштовх — видимий. Чудо, яким би воно не було, — видимий прояв. Писання ж неодноразово говорить про віру в невидиме й Невидимого (Євр. 11:1, 7). Для віри в надприродне не треба бачити природним зором. Таке бачення швидше стає на заваді (2 Кор. 5:7). Тим, хто покладається на побачене чудо, на ньому будує свою віру, сама віра, власне кажучи, уже не потрібна. «Ви повірили тому, що побачили, блаженні ті, хто не бачить і вірить», — дорік-

нув Господь Своїм учням після чуда воскресіння (Ів. 20:20–29). Віруючий бачить серцем, він вірить Тому, Кого любить, — не бачачи (1 Петр. 1:8–9).

Прагнення чудес було не випадковим, Божий народ часто ставав їх свідком. З часом таке прагнення стало ніби національною особливістю юдейського народу, так що апостол Павло писав: «Бо й юдеї жадають ознак...» (1 Кор. 1:22). Можливо, тому прохання про зцілення смертельно хворого хлопчика зустрівало таке зауваження Господа. Воно мало правильно зорієнтувати батька й тих, хто про нього почув. У цьому випадку після чудесного зцілення ціла сім'я увірнула. Значить, чудо виконало своє призначення, а ці слова Господа залишилися у серцях свідків. Вони змушують задуматися і нас. Чому я вірю Ісусові?

«Царедворець говорить до Нього: Підди, Господи, поки не вмерла дитина моя! Промовляє до нього Ісус: Іди, син твій живе! І повірив той слову, що до нього промовив Ісус, і пішов. А коли ще в дорозі він був, то раби його перестригли його й сповістили, говорячи: Син твій живе» (Ів. 4:49–53а).

Подальші події яскраво ілюструють віру, яка в іншому місці Святого Письма названа «Божою» (Мк. 11:22). Якщо чудо не може замінити віру, стати для неї основою, а може тільки підвести до неї, то віра приводить до справжніх чудес. Що ж породжує таку віру?

Відповідь уражає простотою — це ми бачимо з нашої історії. Ісус сказав, батько повірив, і чудо звершилось. Як на мене, то легше взагалі не повірити, що таке сталося, ніж заперечувати, що події розгортаються з неймовірною простотою. Чому нам важно повірити, що все може бути так просто: без тестів на ортодоксальність, особливих зусиль чи хоча б громів з блискавками? Маловірство?

Після знайомства з біблійним текстом напрашується висновок: сила віри — не в ній самій. Віру можна порівняти зі зчепленням автомобіля. Сила, що рухає авто, — у двигуні, а зчеплення просто приводить його потужність у дію. Таким «двигуном» для віри повинні бути тільки слова Господа. Пам'ятаючи про це, ми б не дивувалися Його відповіді на прохання учнів примножити в них віру. Пригадуєте, Господь сказав, що з малесенькою вірою можна зрушити гори. Він порівняв таку віру з гірчичним зерном (див. фото). Ми дивуємося, бо вкладаємо в поняття «віра» той самий зміст, що й спантелечені

учні. А від віри в цьому контексті нічого не залежить. Зсуває гори Сам Господь, а від нас вимагається лише вірити. Ключова роль віри пов'язана з тим, що вона, як зауважив апостол Павло, від слухання Слова Божого (Рим. 10:17). Корінь маловірства теж тут — не знаємо Бога і Його Слова.

Є ще одне, не менш актуальне, запитання про віру: «Як слово Бога, що живить віру, приходиться у життя людини? Яким чином Бог говорить сьогодні?» Відповідь, можливо, й коротка, але повна й достатня: через Біблію. Проте це твердження потребує пояснень. Писання надхненне Духом Святим, і лише завдяки Духові ми можемо збагнути його справжній зміст. Можна сказати й так: без Божого Духа Святе Письмо перестане жити віру. Вивчення Біблії перетворюється тоді на набивання голови знаннями, від яких мало користі. Із Біблії ми знаємо, що можна дуже добре знати Писання і не хотіти прийти до Христа. Інші крайнощі — це інтерес до того, що говорить Дух, у поєднанні з небажанням знати, що про це говорить Писання. Звіряти все з Писанням має стати звичкою для віруючого (Дії 17:11, 1 Ів. 4:1–3). Для нашої віри потрібен як «дух, так і літера», тому що в Божих устах одного немає без іншого.

Коли читаємо Євангеліє, то бачимо, що для віри в Господа достатньо одного бажання. Такі, як батько того хлопця, і сьогодні навряд чи є дуже релігійними. Але звичайна людина розуміє і відчуває, що Він — Хтось, більший за нас. Можна було б багато говорити про теологічні доктрини — характер Бога, Його якості й атрибути, це цікаво й важливо за певних обставин. Але з вірою, якої чекає від нас Бог, насправді все простіше. Простіше і... незбагненніше. Ісус з'являється в нашому житті, Він відкривається нам, Він говорить до нас, бо Дух Святий названий Духом Христовим, і ми віримо Йому, тому що це — Він. Слухати і чути Його голос — особливість Його людей (Ів. 10:27).

Хтось сказав, що віра, молитва починаються там, де людина може сказати Богові «Ти». Так і відбувається — людина стає віруючою і, скільки б ми це не пояснювали, суть віри залишається простою та незбагненою водночас, як і Сам Бог. Саме цю істину про віру ілюструє наша біблійна історія. Той, Хто створив нас і Хто, втілюючись, віддав Своє життя за нас, гідний довіри, і ця довіра або є в нашому серці, або її нема. Якщо її нема — ніщо й ніхто не переконає нас в істинності Біблії, ніщо не зробить нас віруючими. Якщо вона з'явилася, то цього достатньо, щоб життя набуло надприродного змісту, бо ж Божа любов виливається в серце такої людини Духом Святим (Рим. 5:5).

«А він їх запитав про годину, о котрій стало легше йому. Вони ж відказали до нього: Учора о сьомій годині гарячка покинула його³. Зрозумів тоді батько, що була то година, о котрій до нього промовив Ісус: Син твій живе. І ввірував сам і ввесь його дім» (Ів. 4:49–53).

Чудо зцілення, свідком якого став батько хлопця з древнього Капернаума, привело до віри всю сім'ю. Ми нічого не знаємо про подальшу долю цих людей, але їхнє навернення до Христа не могло не відобразитися у їхньому житті. Повіривши Ісусові, царський чиновник отримав підтвердження, що те, що сталося, — не випадковість. Його хлопцеві стало легше якраз тоді, коли Ісус сказав, що син житиме. Кроки віри, які вже були зроблені, дали свої плоди й заохотили до того, щоб стати на шлях віри та йти ним. Так буває у житті кожного віруючого. Переконавшись у вірності Господа Своему слову, ми починаємо вірити Йому все більше і більше. Так ми зростаємо у вірі й наближаємось до зустрічі з Тим, у Кого ввірували.

Юрій Ліщинський народився 1974 р. в м. Рівне. Магістр мистецтв за спеціалізацією «Міжкультурні дослідження». Викладач біблійних дисциплін. Одружений. Батько трьох дітей.

Юрій Ліщинський

³ Відстань від Капернаума до Кани Галілейської — 33 км, але царедворець не зміг пройти її за один день. «Сьома година» — це перша година дня за нашим часом. Євреї вважали захід сонця — початком нового дня.

¹ Дослідження слова «віра» в Новому Завіті див. на сайті: http://www.agnuz.info/tl_files/library/books/Bogoslovie_novogo_zaveta/page17.htm.

² Радостная Весть: Новый Завет в переводе с древнегреческого. Изд. 3-е, испр. и доп. — М.: Рос. Библийское о-во, 2009. — С. 214.

Усиновлений Батьком

Володя рано залишився без сім'ї, ріс у інтернаті, проїшов шлях від бажання вбивати людей до бажання рятувати їх від смерті. Переміна мислення спрямовує Володю до активної допомоги таким, яким він був, — випускникам шкіл-інтернатів. Шістнадцять безпритульних хлопців, завдяки турботі про них Володі та його дружини Оксани, отримали домашній затишок, їжу та вчасну пораду стосовно їхнього майбутнього життя.

Коли батько зарубав його маму, Володі було лише півроку. Змінивши декілька закладів для дітей-сиріт, опинився у Вербській середній школі-інтернаті.

У шість років уперше відчув, що в цьому житті нікому не потрібен. Потрапивши до інтернату за часів економічної кризи в державі, Володя страждав від недоїдання. Червину кашу ковтав із заплющеними очима, тому що побачивши її, їсти не міг. Щоб вижити, крав овочі на городах у селян. Щоб мати авторитет серед однокласників, приносив менших дітей.

Самотність та боротьба за виживання негативно вплинули на формування світогляду та цінностей хлопчика. Мрії про всиновлення та домашній затишок згасали з кожним роком, і Володя, усвідомлюючи невтішну реальність, ріс зовні людиною, але звіром усередині. Чув про Бога від християн, які приїздили до інтернату, але не вірив, що люблячий Бог міг допустити такі страждання у його житті. В особливо тяжкі моменти пробував молитись, але віри не було. Образа на нещасливу долю сиділа в серці та робила його жорстоким. Останні декілька років перебування в інтернаті обдумував подальшу життєву дорогу. Де жити й що їсти — питання, на які більшість випускників інтернатів не мають відповіді, турбували й Володю. Думав грабувати людей на вулицях і продавати награване, мріяв стати найманим убивцею, щоб одразу мати багато грошей.

Період прийняття рішень збігся з тісним спілкуванням з християнами, які відвідували інтернат. Одна жінка (тьотя Люба) запропонувала хлопцям та дівчатам, Володі також, проживати в неї за умови, якщо вони вивчатимуть Боже Слово. Спочатку він відмовився, сказавши, що вступає до школи міліції, на що тьотя Люба відповіла: «Я молитимусь за тебе». Коли Володі безпідставно відмовили у прийнятті до цього закладу, він згадав її слова і прошепотів у відчай: «Оце так! Де ти взялася на мою голову?». Діватись було нікуди — він пішов жити до тьоті Люби та вступив до автотранспортного технікуму. Думав, поживе покищо, а далі життя покаже.

Узявши вперше до рук Біблію, не міг нормально прочитати, тому що вчитися в інтернаті не хотів. У молитві ледве зв'язував декілька слів, починав і... задихався. Бажання читати та молитись не було зовсім. У своїй кімнаті кричав від безпорадності, стискаючи в зубах подушку: «Навіщо мені це?».

Так минув рік.

Вивчення напам'ять віршів із Біблії, атмосфера любові та прийняття, спілкування з іншими християнами краплинка за краплинкою розморожували серце Володі. Він згадував вивчені вірші з Божого Слова по дорозі до технікуму і роздумував над ними. Прийшло усвідомлення Божої святості та своєї гріховності. Володя розповідав однокласникам про те, що вони живуть неправильно і Бог їх буде судити, якщо не покаються. Хоча сам на той момент ще був невіруючим.

Якось тьотя Люба попросила Володю поговорити з однією дівчиною про її життя. Він розумів, що сам не крав за ту дівчину, але заради тьоті Люби погодився. Почав

Володимир і Оксана Черевко

Новонароджена сім'я і подружжя Нестеруків (В'ячеслав Васильович і тьотя Люба)

читати їй 22-ий псалом і раптом... відчув голос Господній: «Чому ти не хочеш, щоб Я був твоїм Пастирем? Чому ти не хочеш довірити Мені своє життя?». Злякавшись, зрозумів, що Господь його кличе до покаяння. Сльози самі потекли по щоках. Це було так незвично та непритаманно для вихованця інтернату — плакати на очах у інших людей, але в той момент Володю це не турбувало. Та дівчина залишилась у тому ж духовному стані, але іншим з тієї кімнати вийшов Володя.

Господь почав поступово змінювати його життя. Були речі, які одразу втратили для юнака цінність. Повернувшись додому після покаяння, Володя поклав перед собою пачку цигарок, дивився на неї годину, другу і... не хотів курити. Тоді зрозумів — щось справді сталось! З'явилась невідома раніше радість від того, що Господь з ним, та спрага за Божим Словом.

Нелегкий процес пізнання істин із Божого Слова

Володя вступив до Євразійського біблійного інституту та успішно закінчив його, одружився.

Раптом одного зимового вечора телефонний дзвінок повернув його до проблем випускників інтернатів. Знайомий хлопець запитав: «У тебе можна переночувати, бо ми спимо на вокзалі?» — «Можна...», — відповів Володя. — Так і продовжувалося всиновлення сиріт.

Сьогодні Володя є сином Небесного Батька. Господь забирав з його дороги всі перепони, які заважали побачити єдиний вихід у Ньому. Життя з Богом та для Бога є

тепер його основною цінністю. Знаючи з власного досвіду життя в інтернаті та проблеми випускників, він бажає спрямовувати молодих людей до Батька сиріт.

Сім'я Володимира та Оксани сьогодні продовжує підтримувати стосунки з молодими людьми, які закінчили школи-інтернати, з метою практичної допомоги їм у вирішенні подальшого спрямування життя. Двоє молодих людей останнім часом проживали з ними та мали можливість разом вивчати Боже Слово, спостерігати за стосунками в християнській сім'ї та робити висновки для свого життя.

— **Володимире, дякую за свідчення. Чому Ви допомагаєте сиротам?**

— Тому що усвідомлюю потребу в допомозі таким, яким був сам. Розумію, що сирота не здатний, бо не навчений, вижити за межами інтернату.

«У тебе можна переночувати?» — «Можна...», — відповів Володя

— **Дайте, будь ласка, визначення. Сирота — це...**

— Сирота з інтернату — це дитина, яка позбавлена природного, живого спілкування з найріднішими людьми — батьками. І цю спрагу не здатне задовольнити найкраще суспільство.

— **Аудиторією часопису «Слово вчителю» є, переважно, вчителі та батьки. Ваше побажання читачам?**

— Упродовж усього нашого життя ми думаємо, співаємо, говоримо, тобто використовуємо слова. Нехай благословить вас Господь, щоб кожне сказане вами слово несло оточуючим вас людям надію, потіху, радість та прославляло нашого Господа — Ісуса Христа.

Розмовляла **Лариса Віселева**

Лариса Віселева народилась 1971 р. в м. Тернопіль. Має дві вищі освіти: економічну та філологічну. Працює редактором-перекладачем в МГО «Надія — людям» (м. Рівне). Автор програми для недільних шкіл «Бог — Суддя справедливий». Заміжня. Мати дорослої доньки та сина-школяра.

ДОТОРКНИСЬ ДО ДИТИНИ — ЗМІНИ МАЙБУТНЄ

«Відкривай уста свої... для захисту всіх сиріт»
(Пр. 31:38).

11–13 листопада 2010 р. у Києві проходила всеукраїнська конференція «Україна без сиріт». Уперше на загальнонаціональному рівні зустрілися лідери церков, організацій, навчальних установ, батьки-усиновителі та представники християнської спільноти, щоб обговорити стратегію ефективної допомоги дітям-сиротам та дітям, що залишилися без батьківського піклування. Конференція ознаменувала початок діяльності Альянсу «Україна без сиріт» — Всеукраїнського християнського руху, місією якого є попередження сирітства в Україні та охоплення справжньою турботою життя кожної дитини-сироти.

На жаль, таких дітей в Україні чимало. За статистикою, 30 000 дітей у нашій державі живуть в інтернатах, більшість із них — діти старшого віку та діти з особливими потребами. 250 000 дітей зазнають насильства та експлуатації і можуть потрапити на вулицю або до інтернату. Однак кожна дитина є дорогоцінною в очах Бога, Який називає себе Батьком сиріт (Пс. 68:6). Кожна має право на захист, виховання в люблячій сім'ї та повноцінний розвиток. Саме цього прагне Альянс «Україна без сиріт». Він хоче не просто відповісти

на основні потреби дитини і надати їй соціальну підтримку, але прагне до духовної трансформації дитини силою Святого Духа через проповідь Євангелії словом і ділом.

Завданням проведеної Альянсом конференції було визначення ролі християнської спільноти в допомозі дітям-сиротам, визначення шляхів та методів служіння цим дітям і затвердження завдання й стратегії самого Альянсу.

Стратегія Альянсу на 2011–2013 рр.

Стратегія спрямована на досягнення трьох цілей:

1. Задіяти — залучити до співпраці якнайбільше людей через мотивацію церков, організацій та окремих осіб до спільних дій задля допомоги дітям.

2. Спорядити — збільшити потенціал християнської спільноти через підготовку лідерів і фахівців та розповсюдження найкращого досвіду в роботі з дітьми.

3. Змінити — досягнути очевидних змін у становищі дітей-сиріт через втілення спільних проектів, спрямованих на вирішення найбільш актуальних проблем.

У програму конференції були включені виступи експертів однієї з найуспішніших міжнародних благодійних організацій «Compassion International», презентація та офіційний старт Альянсу «Україна без сиріт», а також спеціалізовані семінари з різних аспектів допомоги дітям-сиротам.

В Україні є мільйони християн та тисячі християнських церков і організацій, які допомагають дітям по всій країні. Настав час для того, щоб християнська спільнота України взяла на себе відповідальність та об'єднала зусилля для звершення Богом даної місії — допомогти кожній дитині-сироті.

«Чиста й непорочна побожність перед Богом і Отцем оця: зглянутися над сиротами та вдовицями в утисках їхніх, себе берегти чистим від світу» (Як. 1:27).

Для отримання додаткової інформації:

пишіть на адресу: bezsyrit@gmail.com,

телефонуйте за номером: 044-359-08-00;

відвідайте веб-сторінку: www.ukrainabezsyrit.org

Освіта ПО-ЄВРЕЙСЬКИ

Велич досягнень будь-якого народу залежить від рівня його освіти. А ставлення до освіти впливає із розуміння того, для чого вона необхідна. Вивчаючи історію виникнення і розвитку освіти інших народів, можна зрозуміти і проаналізувати стан освіти в своїй державі. Це дає можливість побачити помилки, які неможливо досягнути, перебуваючи лише в лоні своєї культури.

Одним із таких прикладів може бути історія системи освіти єврейського народу. Адже про неї можна дізнатися в одній із найдоступніших книг сучасності — Біблії. Більше того, як християни, ми є спадкоємцями цієї системи. Тому нам потрібно детально розібратись у принципах тієї освіти, за допомогою якої Сам Ісус Христос пізнавав Бога та світ.

Навчання підростаючого покоління в єврейському суспільстві розпочиналося ще з сім'ї. Власне, воно базувалося на повелінні Господа батькам, яке було записане у Святому Писанні:

«І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм. І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш» (Повт. Зак. 6:6–7).

Ці слова записані відразу ж після відомої єврейської молитви «Шма», яку щодня повторювали в будь-якій єврейській родині. Іншими словами, батьки, які кожного дня проголошували слова: «Слухай, Ізраїль, Бог твій Єдиний Бог є», — тим самим нагадували, що вони відповідальні перед Богом за те, якими виростуть їхні діти й що вони знатимуть.

До того ж у Біблії є книга, зміст і форма якої спрямовані на те, щоби відкрити й нагадати людям, що мудрість походить лише від Бога. Ця книга — Приповістки Соломона. У ній стверджується, що початок премудрості — це страх Господній. Мета знань — пізнати Творця та Його діла. І саме в такому контексті — шануй Господа в усіх діяннях своїх — виховувались молоді євреї.

Окрім того, існувала ще одна практика — будь-яка дитина в єврейському суспільстві повинна була мати якусь професію. І було байдуже, скільки статків ти маєш і який займаєш суспільний щабель, — ти повинен уміти працювати своїми руками, щоби змогти прогодувати себе й свою сім'ю. Така позиція базувалася на тому, що праця — це благословення від Бога і благословенний той, хто може споживати плід рук своїх. Саме батько мав навчити свою дитину ремеслу. Адже в народі побувала думка, що той, хто не вчить працювати свою дитину, виховує злодія.

Тому апостол Павло, незважаючи на те, що вчився в одного з найвідоміших учителів того часу — Гамалеїла й мав високу посаду та владу в Ізраїлі (належав до прав-

лячої партії — фарисеїв), знав ще одне ремесло — виготовлення наметів. І під час місіонерських подорожей Європою, у скрутні для нього часи, йому доводилося заробляти своїми руками. Це ще більше приваблювало людей до його вчення про Бога, адже вони бачили, що цей великий муж не цурається простої роботи й не хоче бути тягарем для інших людей.

Школи в Ізраїлі були звичайною річчю. Можливо, не у звичному для нас розумінні, але це були центри виховання підростаючого покоління. Зокрема, пророк Самуїл був відданий на виховання священику Ілію, і це не було чимось незвичайним. Слід згадати про особливості системи східного учнівства. Адже це тепер, після праць Яна Амоса Коменського, ми маємо ті школи, до яких звикли. А в старозавітні часи дитину віддавали на виховання вчителю у його дім. Тобто, дитина жила поруч із тим, хто її вчив, і практично вчилася того, про що казав учитель: робила те, що він робив, жила так, як учитель, перемагала труднощі, як показував їй наставник. Подібна освіта була довгою, проте надзвичайно ефективною — адже істинність усіх сентенцій та вчень, які стверджували, перевірялася самим життям. Напевне, сьогодні мало хто з сучасних учителів згодився б на таке. Адже ми прийняли грецьку модель навчання, у якій високі матерії — це одне, а повсякденне життя, на жаль, — зовсім інше...

Рівень освіти в Ізраїлі був вищим, ніж у інших країнах. Прикладом може бути те, що ще Ісус Навин хотів отримати письмовий звіт від тих розвідників, які йшли у Ханаан (Іс. Нав. 18:4–9). Або написи на стінах водогону, що залишили робітники при царюванні Єзекії. Більше того, сам цар власноручно мав переписати Книгу Закону й читати її щодня. Грамотність і знання арифметики було звичним явищем у єврейському народі. При виготовленні литого моря, тобто ємності, у якій обмивалися священики під час служіння у храмі, користувалися правилами геометрії і навіть знали співвідношення радіуса й довжини кола (поняття «пі») (2 Хр. 4:2). Навіть щоби говорити, що Бог єдиний, потрібно знати й розуміти, що таке числівник і хоча б рахувати більше одного. Звісно, можна сказати, подібна система не дотягувала до рівня Єгипту чи Вавилону. Але ми повинні згадати ту мету, яку ставили перед собою вчителі в Ізраїлі, — навчити дитину пізнавати Бога в усіх речах, які будуть зустрічатись їй на життєвому шляху...

Проте повернемося до системи освіти древніх ізраїльтян. Приблизно у II ст. до н. е. в Ізраїлі була організована мережа шкіл для дітей та молоді. Ці школи організовували при синагогах. Цікавий факт — у синагозі служіння могли виконувати будь-які десять євреїв. Тобто рівень освіти й знань Святого Письма мав бути настільки високим, що умовою заснування синагоги була лише кількість людей.

Спочатку діти ходили в так званий «Дім книги», який був організований при місцевій синагозі. Для полегшення навчання кожному учневі давали уривок із Біблії, що починався і закінчувався на першу й останню літери його імені. Щоправда, слід зазначити, що у старозавітні часи обов'язкову загальну освіту мали отримати лише єврейські хлопчики. А дівчатка навчалися вдома: їхньою освітою займалися мами. Вони вчилися шити, ткати, піклуватися про дітей, готувати їжу й керувати рабами. Проте поряд із цим їх учили музиці, азам грамоти й арифметики та танцям. Заможні сім'ї наймали для своїх дочок домашніх учителів.

Пізніше хлопчики переходили в «Дім вчення» і ставали «синами заповіді» (з єврейської — «Бар-Міцва»), тобто їх починали планомірно навчати Слова Божого. І першою книгою, яку вони вивчали, була книга Левит — книга про те, які жертви, коли і як потрібно приносити у храм. Навчання полягало у вивченні цієї книги напам'ять. Це було пов'язано з тим, що книги в давні часи були досить дорогим задоволенням (адже Гутенберг надрукував першу книгу лише через 1600 років) і більшість текстів, які були важливими в житті євреїв, вони мусили знати напам'ять. З іншого боку, внаслідок того, що Біблія — це книга, в якій є і поезія, і історичні книги, і повчання, і приповідки, і юридичні закони, і пісні про кохання, — молоді люди зростають надзвичайно освіченими й різнобічно вихованими.

До речі, на Близькому Сході древніх євреїв вважали найвидатнішими музикантами й співаками (і ми хочемо це вірити, бо подібна ситуація збереглася і донині). До нас не дійшли нотні записи того часу (якщо не вважати такими нотний текст, який виявили в Угариті, він датований 1800 р. до н. е. і вважається найстарішим у світі). Проте, читаючи книгу Псалмів, ми можемо побачити, що в ній постійно згадуються музичні терміни, інструменти й навіть хорова позначки.

Уже в I ст. н. е. рабином Єгошуа Бен Гамалою¹ була розроблена система освіти, що була закріплена в Талму-

ді як стала практика виховання єврейських дітей. Це була відповідь на загрозу еллінізації, тобто насильного прищеплення грецької освіти, культури й мислення. Община несла відповідальність за те, щоб утримувати школу й учителя. Батьки повинні були стежити за тим, як відвідує школу й вчиться їхня дитина. Окрім того, громада брала на себе турботи про виховання і навчання дітей із нужденних сімей та сиріт. Учитель мав велику пошану, а вчителювання вважалося найпочеснішим заняттям, якому могла присвятити себе людина.

У Вавилонії, де залишилися чимало євреїв після полону, була відкрита академія, де читали лекції, присвячені єврейському праву. Двічі на рік для простих євреїв влаштовували спеціальні навчальні сесії, на яких викладали знамениті рабини.

Подібний стан речей привів до того, що в середньовіччі, яке часто називають «темними віками» через те, що багато людей були невченими й освіта прийшла в Запад, більшість євреїв була освіченою і, як наслідок, вони мали вищий соціальний статус і накопичували багатства. Правда, це породило легенду про те, що всі євреї вміють заробляти гроші на рівному місці. Але це — скоріше відголоски людської заздрості, аніж правда.

Хтось може сказати, що єврейська освіта була надто однобічною й теологічною. Тоді дайте собі відповідь на питання: якщо ми кажемо, що віримо в Бога, який є Творцем усього, то в кого питати про природу речей та істинність законів, за якими живе все в цьому світі? Що потрібно досліджувати спочатку — творіння чи Того, Хто дав цьому творінню життя і правила існування?

Коли ми приходимо до Бога з розумінням того, що лише в Ньому мудрість і знання, то Він направить наш розум на те, щоби ми не просто пізнали цю істину, але й через неї могли пізнавати світ, його чудеса та закони. І саме така послідовність системи освіти поставить на місце наш розум, який хоче довести свою унікальність через порушення законів, які він до кінця не розуміє.

Можливо, комусь така система освіти й видається звуженою, проте, вивчаючи історію, ми повинні визнати, що ця система дає дитині змалечку зрозуміти, що в цьому світі не вона є головною у житті, що є Той, через пізнання Якого кожна людина може знайти себе і своє призначення на землі.

Олег Блощук

Джерела:

1. Иудаизм и христианство: словарь / Д. Кон-Шербок, Л. Кон-Шербок; Пер. с англ. Ю. Табак. — М.: Гендальф, 1995. — 280 с.
2. Библиейская энциклопедия. — М.: Российское Библиейское общество, 1995 — 352 с.

Олег Блощук — пастор церкви «Скеля», м. Рівне. Закінчив Рівненський інститут культури (диригент хору, викладач), Українську біблійну семінарію (магістр теології). Координатор відділу молодіжного служіння МГО «Надія — людям». Одружений, батько двох дітей.

Як учився Вчитель?

30 років життя Ісуса — в тринадцяти біблійних віршах:

— з народження до 12 років — один вірш, Лк. 2:40;

— подія в 12 років — одинадцять віршів, Лк. 2:41–51;

— з 12 до 30 років — один вірш, Лк. 2:52.

Основне навчання та розуміння життя й освіти Ісус як Людина отримав до 12 років, тому розглянемо відповідний біблійний вірш: «А Дитина росла та зміцнялася духом, набираючись мудрості. І благодать Божа на Ній пробувала» (Лк. 2:40).

«Дитина росла»

Ці слова описують період від немовляти до свідомого 12-річного підлітка.

Перш за все, Ісус працював:

— у своїй сім'ї

Він був найстаршим сином у батьків, що мали ще, як мінімум, шестеро інших дітей (Мт. 13:54–56). Можна припустити, що частина навантаження у роботі лягала й на Його плечі, що, допомагаючи матері, і Він проводив безсонні ночі. Тому в служінні Ісус був фізично витривалим і здатним так часто молитися вночі.

— у майстерні Йосипа

Усі люди з Його села знали, що Він — «син теслі». До 12 років Ісус вивчав ремесло батька більш теоретично, згодом у зрілому віці самостійно працював теслю (Мк. 6:3).

Фізична праця загартувала Ісуса та дала Йому фізичну силу нести хреста, бути у свідомості та не померти на хресті передчасно. Він Своє життя віддав Сам, а не помер від знесилення.

Ісус набирився фізичної сили в гірській місцевості Галилеї. Назарет був на вершині гори, тому будь-яке відлучення та повернення додому було пов'язане з фізичним навантаженням, а цю дорогу Ісус проходив тисячі разів (Лк. 4:29). Це було підготовкою до служіння, яке Ісус звершував, подорожуючи містами й селами.

«Дитина... зміцнялася духом»

Це духовне становлення людської природи Ісуса. Він навчився послуху Богові (Євр. 5:8) на основі того,

що вистраждав під час духовного зростання. У дитинстві, юначих роках людська природа Ісуса піддавалася спокусам, як і в інших дітей (Євр. 4:15). Те, чому діти підвладні (вибагливість, непослух, егоїзм, примхи тощо), було спокусою і для молодого Ісуса, та Він жодного разу не згрішив, ставши у Свої 12 років прикладом у поведінці. Це дало Йому змогу прийняти повну Божу волю в Гефсиманії.

У 12 років Ісус залишився у храмі, і батьки цього не помітили не тому, що були безвідповідальними. За останні 12 років, на відміну від інших дітей, Ісус жодного разу не був там, де Йому не належало бути. Більше того, Він завжди був там, де Його батьки очікували бачити. Вирушаючи в дорогу, ні Йосип, ні Марія не гадали, що Він перебуває не там, де мав би бути за їхньою логікою і розумінням. Він не виходить з-під їхнього контролю, але лише дає зрозуміти, що Його Небесний Отець очікував від Нього, аби Він був саме у храмі — «в тому, що належить Моєму Отцеві».

«Дитина росла... набираючись мудрості»

Ісус, увійшовши в людське тіло, «...умалив Самого Себе, прийнявши вигляд раба, ставши подібним до людини...» (Фил. 2:7).

Ісус у тілі був у всьому подібним до людини, маючи потребу вивчати життя, як і всі люди. «Умалив» (грецьке *κεναο*) означає, що Ісус добровільно відмовився від самостійного використання деяких божественних атрибутів, якими Він відвічно володів до втілення та знову надбав після вознесіння. Тому, коли Він був Дитиною, у Його обов'язки входило вивчати дисципліни, що викладалися у синагозі — школі того часу.

З Писання відомо, що Ісус, перебуваючи в тілі, вивчив принаймні три мови. Розмовною мовою у Його місцевості вважалася арамейська («Таліта кумі», Мк. 5:41; «Елої, Елої, — лама савахтані», Мк. 15:34). Ісус знав її, як і єврейську, яку вивчав у синагозі. Згодом у тій же синагозі Він привселюдно єврейською прочитав з сувою пророка Ісаї пророцтво про Себе, за що був вигнаний з рідного міста

співгромадниками (Лк. 4). Третьою мовою була грецька, яку знали також і більшість учнів Ісуса. Пилат, намісник Риму, мав розмову з Ісусом перед розп'яттям, та Господь не потребував послуг перекладача.

«І благодать Божа на Ній пробувала»

У всьому, що у Своїй школі життя до 12 років вивчав Ісус, Бог мав задоволення. Отець схвалював і був задоволений усіма іспитами, які Ісус складав!

У 12 років Ісус був повністю готовим і зрілим, щоб досягнути й прийняти повну й досконалу волю Небесного Отця.

Ісус пізнав, що означає бути простим трудівником, що означає заробляти на життя. Щоб бути здатним допомогти людям, Ісус пізнав, як живе людина. Він не прийшов у світ, щоб жити за чужий рахунок. Він прожив повноцінне людське життя, щоб співчувати людям.

Існує історія про французьку королеву Марію Антуанетту. У країні накривала революція, яка згодом і розгорілася. Люди помирали з голоду, народ бунтував, і королева запитала, від чого це все? Їй відповіли, що у них зовсім немає хліба.

— Якщо у них немає хліба, то нехай поки що їдять тістечка, — порадила королева.

Вона й гадки не мала про реалії життя.

Ісус жив, навчався і працював у Назареті протягом 30 років, про які Писання тримає мовчанку. Він з ревністю виконував Своє другорядне завдання перед тим, як здійснити Своє головне призначення.

Віталій Гребенюк

Віталій Гребенюк, 39 років.

Стержень життя: один Бог, 66 книг, 7 диспенсацій, 2 хрещення (від води і Духа), одна дружина, троє дітей.

¹ Єгошуа Бен Гамала — єврейський первосвященик у період 63–65 рр. н. е.

ВІРА І НАУКА

Частина 10

Продовження, початок див. №№ 3–4/2008, 1–4/2009, 1–3/2010.

Людина — вінець Божого творіння

«І сказав Бог: Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибю, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі. І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх. І поблагословив їх Бог, і сказав Бог до них: Плодіться й розмножуйтеся, і наповняйте землю, оволодійте нею, і пануйте над морськими рибами, і над птаством небесним, і над кожним плазуючим живим на землі! І сказав Бог: Оце дав Я вам усю ярину, що розсіває насіння, що на всій землі, і кожне дерево, що на ньому плід деревний, що воно розсіває насіння, нехай буде на їжу це вам! І земній усій звірині і всьому птаству небесному, і кожному, що плазує по землі, що душа в ньому жива, уся зелень яринна на їжу для них. І сталося так. І побачив Бог усе, що вчинив. І ото, вельми добре воно! І був вечір, і був ранок, день шостий» (Бут. 1:26–31).

Слово Боже, розповідаючи про створення світу, чи не найбільше уваги приділяє створенню людини. У Бут. 1:26 Бог каже про Свої наміри створити особливу істоту — за образом і подобою Своєю, а також дає ім'я цій істоті — людина. Далі (Бут. 1:27) Біблія констатує факт створення людини як виду живих істот, але у вигляді чоловіка й жінки (про жодну живу істоту не розповідається за статевою ознакою). Бог розповідає також про мету створення таких істот: щоб наповнювали землю, володіли нею та панували над усім Божим творінням (Бут. 1:28). Для того щоб людина була здатна виконувати покладені на неї обов'язки, Бог дав їй потужний інтелект, аналітичне та логічне мислення, естетичні почуття, творчі та комунікативні здібності, суспільний характер, господарські навички, правову й моральну свідомість, волю та інші якості. Все це має Бог у незрівнянній більшій мірі та вищій якості, а людина — лише частково. Оце і означає, що людина створена «за образом» Божим.

Наш Господь, Ісус Христос, ще до початку створення світу, знав про Свою місію, про Своє втілення, страждання і смерть на хресті та воскресіння. Тому Він створив людину такою, яка б Йому сподобалась. Яка ж вона, людина? У світі, який створив Бог, все Його творіння різне, особливе й неповторне. Справді, фізичні тіла, що нас оточують (каміння,

пісок, вода, цеглина чи повітря), — матеріальні, але не живі; рослини живі, але не мають душі; тварини мають душу, але не духовні; духи, звісно, духовні, але не матеріальні; і лише людина матеріальна (має тіло), має душу і дух (духовна). Тому людину справді можна назвати вінцем творіння. Те, що людина має матеріальне тіло, дає їй можливість контактувати з матеріальним світом і досліджувати його.

Маючи душу, людина здатна пізнавати себе, вирізняти себе з-поміж інших та пізнавати інших людей. Те, що Бог дав людині духа, робить її духовною істотою, а не те, скільки разів вона відвідала театр чи музей, любить вона поезію чи музику, знає історію чи культурні традиції свого краю, вміє чи не вміє готувати національні страви, провадить моральний чи аморальний спосіб життя. Духовність людини визначається, насамперед, близькістю людини до Бога, пізнанням людиною Бога та Його істин, її спілкуванням з Богом через молитву і читання Біблії. Духовна людина завжди буде моральною, оскільки виконання Божих законів відображає вищий рівень, в якому моральність є лише складовою частиною.

Найменша цеглинка

Як і всі інші організми, організм людини має клітинну будову.

Нагадаємо, що клітина — це жива система, яка може існувати самостійно або бути структурною одиницею рослинних чи тваринних організмів. Клітини тіла людини дуже різноманітні: за формою (кулясті, дископодібні, призматичні, кубічні, зірчасті та веретеноподібні); за розмірами (наприклад, нервові клітини можуть мати розмір від 0,005 до 0,04 мм, однак довжина відростків нервових клітин може сягати 1 м); за масою (від 0,1 до 10 мікрограмів); за будовою та хімічним складом (із 116 хімічних елементів «пороху земного» 88 знайдено в організмі людини, які утворюють органічні та неорганічні сполуки). Основу структури клітин становлять чотири хімічні елементи: водень, кисень, вуглець і азот. У кожній клітині постійно відбуваються два взаємопов'язаних процеси: процес розпаду складних органічних сполук на простіші та процес утворення нових органічних сполук. Кінцеві продукти розпаду органічних речовин (вода, вуглекислий газ, аміак, сечовина тощо) не можуть далі використовуватись у біохімічних реакціях, і тому виводяться з клітин і організму. Ріст і оновлення клітин можливі тільки тоді, коли до них надходять поживні речовини та кисень. Крім того, клітини мають здатність розмножуватись, і цей процес не припиняється протягом усього життя людини, хоча нервові клітини чи клітини серця не здатні до поділу. Однією з основних властивостей клітин є подразливість, тобто їх здатність реагу-

вати на дію зовнішніх і внутрішніх чинників зміною обміну речовин і функціональної активності. Так, у результаті подразнення нервових клітин виникають нервові імпульси, а м'язові клітини під впливом подразника скорочуються; клітини залоз виділяють синтетичні хімічні речовини. Ще одну чудову властивість мають клітини — це властивість саморегуляції: кожна клітина сама регулює надходження до неї різних речовин, інтенсивність процесів обміну речовин та свою функціональну активність.

Тіло — «земна хатина» людини

У процесі ембріонального розвитку клітини спеціалізуються на виконанні певних функцій в організмі — цей процес називається диференціацією клітин. Система клітин і позаклітинних структур, спільних за походженням, подібних за будовою і функціями, утворює тканину. В організмі людини розрізняють лише чотири типи тканин: епітеліальну (вкриває тіло ззовні, вистилає порожнини внутрішніх органів), сполучну (кістки, хрящі, оболонки різних органів, жирова тканина, кров та лімфа), м'язову та нервову.

Тканини, об'єднані в певну структуру, утворюють орган — частину тіла, яка має певну форму й будову, а також виконує одну або кілька специфічних функцій. Анатомічне або функціональне об'єднання органів, які в тілі виконують спільну функцію, утворюють фізіологічні системи. В організмі людини виділяють нервову, ендокринну, опорно-рухову, кровоносну, дихальну, травну, сечостатеву системи, а також систему органів чуттів (сенсорну систему).

Нервова система

Нервову систему для зручності поділяють на центральну й периферичну. До центральної нервової системи відносять головний і спинний мозок, а до периферичної — черепно-мозкові і спинномозкові нерви та їх сплетення і вузли. Нервова система сприймає зовнішні подразнення та зміни внутрішнього середовища й координує роботу організму, зумовлюючи функціональну єдність. В основі її діяльності лежить рефлекс — відповідь організму на подразнення.

Ендокринна система

Координація фізіологічних функцій організму людини може здійснюватись також через рідинні середовища (кров, лімфу, тканинну рідину). Чинниками такої регуляції є біологічно активні речовини (гормони), які виділяються залозами внутрішньої секреції (гіпофіз, епіфіз, щитоподібна, паращитоподібна залози, вилочкова, надниркова залози) та змішаними залозами (підшлункова і статеві), які утворюють ендокринну систему людини. Свій вплив гормони здійснюють повільніше, ніж нервова система, але їхня дія триваліша. Надходячи у кров, вони розносяться по всьому організмові й змінюють діяльність органів, збуджуючи або гальмуючи їхню роботу. Гормони впливають на ріст, обмін речовин і енергії, фізичний і психічний розвиток, статеве дозрівання тощо.

Кожний гормон впливає тільки на певні клітини — «мішені», які мають відповідні рецептори. Клітина має безліч рецепторів, кожен із яких може реагувати, найчастіше, на один тип сигналів. Ця реакція є виконанням біологічної функції даної клітини. Деякі гормони можуть виконувати в організмі подвійну функцію. Наприклад, адреналін. По-перше, він посилює і прискорює скорочення серця, по-друге — відповідає за захисну реакцію організму. Або,

приміром, підшлункова залоза: більша її частина виробляє ферменти для травлення їжі, а інша — гормони інсулін та глюкагон. Взаємодія цих гормонів забезпечує постійний рівень глюкози (цукру) в крові людини в будь-яку пору доби, незалежно від частоти приймання їжі чи її кількості. Саме на основі такої функціональної подвійності в ендокринній системі вчені зробили висновок про її тісну взаємодію з нервовою системою в регулюванні функцій усього організму людини.

Регуляція в організмі особливо яскраво проявляється при дії стресових факторів. Стрес — це неспецифічна нейрогормональна відповідь організму на будь-яку вимогу до нього. Стрес не завжди має негативні впливи: без деякого рівня стресу будь-яка активна діяльність людини неможлива. Потенційно небезпечним для людини може бути досить тривала дія стрес-факторів. У реакції людини на них можна виділити три стадії: стадія тривоги, стадія опору, стадія виснаження. Під час першої стадії активується нервова система. У стадії опору організм мобілізує свої ресурси, щоб подолати стресову ситуацію, тобто адаптуватися до нових умов життя. Але якщо стресор діє тривалий час, ресурси організму можуть виснажитись (третьою стадією), і буде розвиватись захворювання.

Опорно-рухова система

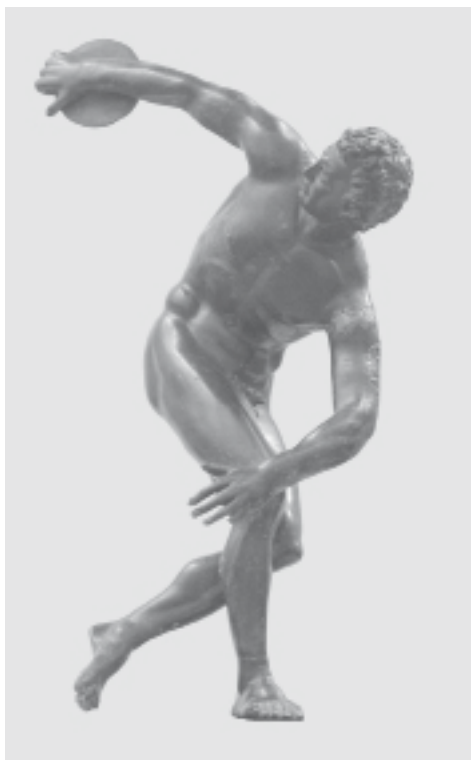
До органів опорно-рухової системи відносять скелет і м'язи, які працюють як єдине ціле. Кісткова тканина складається з пластинок, що утворені кістковими клітинами і мінералізованою міжклітинною речовиною з колагеновими волокнами. Розташування цих пластинок нагадує сітку, що надає кісткам надзвичайно великої міцності при стисканні й розтягуванні: наприклад, стегнова кістка людини витримує при стисканні навантаження до 1,5 тонни. При народженні скелет дитини складається переважно з хрящів, які костеніють до 20–24 років. У дорослих людей кістки не ростуть, але протягом усього життя оновлюються за рахунок клітин окістя — тонкої сполучнотканинної оболонки кістки. У процесі росту людини формується чотири плавних вигини хребта, яких немає у тварин. Ці вигини пом'якшують поштовхи, яких зазнає тіло при ходінні, стрибках.

Грудна клітка людини розширена вбоки (тобто, сплюснута), тоді як у тварин вона видовжена в спинно-черевному напрямі. Пояс її нижніх кінцівок, на відміну від тварин, також широкий і є опорою для внутрішніх органів. Склепіння стопи людини пом'якшує поштовхи під час ходіння, бігу, стрибків.

Рука — чудо Божого дизайну

Але найсуттєвіші відмінності існують у скелеті руки — цьому чуді Божого дизайну. Рука має такі характеристики, які дозволяють їй суміщати дві протилежні функції одночасно — це знаряддя величезної сили та інструмент надзвичайної точності. І в усіх випадках ми не мучимось у здогадах, як нам вчинити в даній ситуації: рука діє, знає, «говорить», вона пізнає й досліджує зовнішній світ. Рух кисті та пальців забезпечують 34 м'язи й 27 кісточок. Усі наші пальці мають оптимальну довжину та розташування, і кожен із них відіграє свою неповторну роль. Великий палець здатний повністю протиставлятися решті пальців, що дає можливість здійснювати хапальні рухи різної сили й точності; його розташування, кріплення і рух настільки складні, що для опису руху одного його суглобика застосовують 6 окремих термінів. Недарма ж Ісак Ньютон якось сказав: «При відсутності інших свідчень, один лише великий палець переконав би мене в існуванні Бога». А є ж ще чотири пальці! Указівний палець має велику спритність і тонку чутливість; середній палець надає міцності хапанню; підмізний палець має добре розвинуте чуття дотику, завдяки чому регулюється м'язове напруження; мизинець надає стійкості кисті при русі в площині. Рука людини доповнює мову, передаючи почуття та емоції: вона турботливо підтримує і пестить, «бачить» у темряві. Подушечки пальців дуже чутливі; мають унікальний «візерунок», завдяки чому можуть утримувати найдрібніші предмети. Нігті відіграють важливу роль у визначенні тиску, необхідного пальцям, щоб тримати в руках предмети. Тільки рука людини може працювати з різними інструментами. І тільки людина може стиснути руку в кулак. Мова жестів дуже важка для мавп, але людина робить це легко, бо нервовий контроль руки людини набагато складніший. Інженер Ханс Шнебелі, який розробив механічну руку-робота, відзначив: «Чим більше я працюю над рукою-роботом, тим більше захоплююся рукою людини. Щоб досягти хоча би частини тієї продуктивності, яку має рука людини, знадобиться ще багато часу».

Бог, знаючи, який орган дає людині, застерігає: «Не роби собі різьби і всякої подобі з того, що на небі вгорі, і що на землі долі, і що в воді під землею. Не вклоняйся їм і не служи їм, бо Я — Господь, Бог твій...» (Вих. 20:4–5а).

Кості проти еволюції

Цікаво, що в тілі дитини є 300 кісточок, а в тілі дорослої людини їх 206. Це пов'язано з тим, що окремі кісточкі зростаються. Найдовшою кісткою є стегнова кістка — вона становить 27,5% від зросту людини. А найкоротшою (від 2,6 до 3,4 мм довжиною) кісткою є стремінце — одна з трьох слухових кісточок середнього вуха.

У дитини комірочки всіх кісток заповнені червоним кістковим мозком, що виробляє червоні й білі кров'яні клітини. У дорослої людини лише деякі кістки містять багато червоного кісткового мозку: клубова кістка, стег-

нова і плечова кістки, ребра, груднина, лопатки, ключиці та хребці. В інших кістках переважає жовтий кістковий мозок, що складається переважно із жиру. При сильній кровотечі або анемії нирки посилають хімічні сигнали, що спричиняють перетворення жовтого кісткового мозку на червоний, і нестача еритроцитів ліквідується.

Зверніть, будь ласка, увагу на те, що ребра людини належать до тих кісток, які містять багато червоного кісткового мозку. Інколи зустрічаються спекуляції, до яких вдаються атеїсти. Бут. 2:21–22 так говорить про створення жінки: «І вчинив Господь Бог, що на Адама спав міцний сон, — і заснув він. І Він узав одне з ребер його, і тілом закрив його місце. І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв із Адама, на жінку, і привів її до Адама». Атеїсти, щоб показати нібито принизливе ставлення до жінки у Біблії, казали, що ребро — це кістка, у якій немає кісткового мозку. Відповідно, жінка — це якесь недолуге створіння. Але «жінка була створена не з голови чоловіка, щоб бути над ним; не з ноги, щоб бути приниженою; але з його ребра, щоб бути рівною; бути близько до рук, щоб її захищали; бути близько до серця, щоб її любили». Правда, гарно сказано? І з головою у неї все в порядку.

Крім того, у скелеті черепа людини його мозковий відділ значно більший, ніж лицьовий. А у тварин, навпаки, лицьовий відділ переважає над мозковим. Ураховуючи все це, чи не видається вам процес еволюції людини дуже дивним і надто вибірковим?

М'язова тканина

М'язова тканина — це і є, в основному, те, що більшість сприймає як людську плоть. В організмі людини 44 % загальної маси тіла становлять м'язи, які вчені поділяють на 3 типи: скелетні (їх налічується 639), серцевий (або міокард, скорочується без участі свідомості і за життя людини близько 2 млрд. разів) і стінки внутрішніх органів (або гладенькі м'язи, робота яких також здійснюється автоматично). Клітини всіх трьох типів м'язів мають унікальну здатність до скорочення і розслаблення узгоджено (або координовано). М'язи працюють лише тоді, коли по нервовому волокну з центральної нервової системи до них надходить команда у вигляді імпульсу. Під час скорочення вони здатні виконувати певну механічну роботу (рухати кістки, наприклад) та виробляти енергію (тепло). Навіть у той момент, коли м'язи не виконують роботи, вони завжди перебувають у стані певної напруги — тонусу. Тонус завжди різний і залежить від втоми й настрою людини. За рахунок тонусу м'язів зберігається постава тіла, внутрішні органи утримуються у певному положенні, забезпечується необхідний діаметр судин, а, отже, і кров'яний тиск.

Користь від втоми

Виконання тривалої або інтенсивної роботи призводить до втоми м'язів і припинення роботи. Було встановлено, що в першу чергу втомлюються не м'язи, а нервові центри, які регулюють роботу відповідних м'язів. Крім того, втома розвивається при недостатньому постачан-

ні м'язів киснем, при зменшенні вироблення енергії, при накопиченні в м'язах продуктів розпаду. Здавалося б, втома шкідлива. Але з точки зору фізіології втома — це корисне явище. Виявляється, що після закінчення роботи, яка зумовила втому, тобто, в період відпочинку, відбувається не тільки відновлення працездатності м'язів, а навіть її збільшення, що пов'язано з адаптивними механізмами організму (це явище називається понадвідновлення). Завдяки цьому м'язи можуть виконувати ще більшу роботу, ніж до втоми. Отже, без втомлення неможливе підвищення працездатності м'язів.

До речі, така закономірність властива всім органам і тканинам, у тому числі й нервовій тканині. Але надзвичайно тривала або ж інтенсивна робота може призвести до перевтоми, яка шкідлива для організму, бо при цьому вичерпуються енергетичні ресурси клітин і вони можуть навіть зруйнуватися.

Шкіра

Зовнішній покрив тіла людини, що є бар'єром між внутрішнім і зовнішнім середовищем організму, називають шкірою. Це один із найбільших органів: загальна площа її поверхні становить приблизно 1,5–2 м² при товщині 2–5 мм, а вага становить майже 4 кг. Шкіра, огортаючи все тіло людини, захищає його від бактерій, від пливущих шкідливих хімічних речовин, від радіації (сонячної та іонізуючої), від висушувальної дії повітря. Верхній шар шкіри людини вкритий лусочками відмерлих клітин, які захищають живі, що містяться під ними. Ще глибше залягає еластичніша власна шкіра, або дерма, в якій містяться залози, волоссяні «мішечки» фолікули, кровеносні судини та нерви. Колір шкіри зумовлений глибиною розташування судин, а також наявністю в ній темних пігментів. За деякими підрахунками, на кожний її квадратний сантиметр припадає до 11 м нервів та близько 0,8 м капілярів! Темний пігмент, або меланін, може накопичуватись в якомусь місці і там з'являються родимки чи ластовиння. Дерма складається переважно з двох білків (колагену та еластину), тому досить добре протидіє розтягу й десятиліттями зберігає пружність. Коли людина старіє, частинка підшкірного жиру й колагену втрачається. Колаген, який залишився, твердне, а нитки еластину дегенерують. У результаті шкіра обвисає і з'являються зморшки.

Під дермою міститься підшкірна клітковина — шар, який уже не належить шкірі, але пов'язує її з м'язами й кістками. Довге перебування на сонці руйнує еластин, що надає шкірі пружності, тому на обличчі можуть з'являтися глибокі зморшки. Ультрафіолет пригнічує імунну систему, тому перебування цілими днями на сонці, особливо в години його найбільшої активності, може «розбудити» якусь

хронічну вірусну інфекцію, зокрема герпес. Також можуть активізуватися протоонкогени, тобто гени, які «запускають» механізм злогокісного переродження (рак шкіри, наприклад).

З давніх-давен існує чимало способів, аби привернути увагу інших до шкіри (тобто, змінити її колір або приховати якісь дефекти чи, навпаки, щось підкреслити, або з релігійних (поганських) мотивів) і таким чином засвідчити приналежність людини до тієї чи іншої групи суспільства. Зокрема, використовуючи хну, вже понад 5 тис. років жінки Індії, Єгипту та Середнього Сходу прикрашають свої руки, шкіру та волосся. Тепер це називається косметикою, проте сучасний макіяж це ще й продовження традицій. Крім розфарбовування, існують ще й татування та скарифікація. (При цьому на шкірі роблять глибокі надрізи, на місці яких виникає з часом рубцева тканина; для під-

силення ефекту в неї додають ще й фарбу). Але Слово Боже і з цього приводу чітко каже: «І не зробіте на тілі своїм нарізу за душу померлого, і не зробіте на собі наколоного напису. Я — Господь!» (Лев. 19:28).

Краса і захист

Волосся і нігті — похідні шкіри, які підсилюють її захисну та ізолюючу функцію. Вони складаються з білка кератину, який має дуже високу міцність на розрив та розтяг. На голові людини росте близько 100 тис. волосин. Кожна волосина росте з волосяного фолікула, який функціонує 3–5 років, потім кілька місяців «відпочиває» і лише тоді з нього знову росте нова волосина. На ріст волосся впливає харчування, гормони (стан ендокринної системи), старіння організму та інші фактори. Форма волосяних фолікулів визначає вид волосин. З фолікулів з круглим отвором ростуть прямі волосини, з овальним — хвилясті, а з плоским отвором — ростуть кучеряві волосини. Волосся людини росте, в середньому, зі швидкістю 1,27 см на місяць і, досягнувши довжини 61–91 см, припиняє ріст. Однак у Книзі рекордів Гіннеса зафіксовані факти: найдовшого волосся 7,92 м, найдовшої бороди 5,33 м та найдовших вусів 2,77 м.

Ольга Прокопович

Ольга Прокопович — учитель фізики, астрономії та християнської етики у Рівненській ЗОШ № 18, вчитель-методист.

Народилась на Рівненщині. Закінчила Рівненський педагогічний інститут (фізико-математичний факультет) та Національний університет «Острозька академія» (факультет релігієзнавства). Мама двох дорослих дітей.

Шанобні вчителі! Ми започатковуємо нову рубрику, яку назвали «Педагогічні ситуації»

Мета цієї рубрики — об'єднати вчителів для пошуку вирішення різноманітних складних ситуацій, які, безперечно, трапляються у кожного з нас у школі. Звичайно, будь-яку проблему можна вирішити по-різному, й іноді нам здається, що наших, поспішно вжитих, заходів достатньо для того, щоб поставити все на свої місця. Але насправді поверхневе вирішення проблеми може призвести до ще більших проблем. Біблія стверджує: «Тільки сварка пихою зчиняється, а мудрість із тими, хто радиться» (Пр. 13:10). Отже, давайте радітися, оскільки ми маємо наймудріше та найдосконаліше Слово, якого потрібно довіряти.

1. Ви розпочинаєте урок у 8-му класі, але помічаєте, що учні не можуть зосередитися і постійно поглядають на одну з учениць. Ця учениця має дуже стурбований вигляд. Ваші намагання привернути увагу до матеріалів уроку нічого не змінюють. У класі чути перешіптування та смішки.

- Якою буде ваша реакція?
- Як ви вчините, що скажете?
- Які біблійні принципи можуть допомогти вирішити цю ситуацію?

2. Під час уроку в 5-му класі ви спостерігаєте таку картину: учень малює олівцем на портреті Шевченка в підручнику і, сміючись, показує сусіду по парті.

- Що слід сказати хлопцю, на вашу думку?
- Чи варто привертати увагу всього класу до вчинку цього учня? Аргументуйте відповідь.
- Які біблійні принципи можуть допомогти у вирішенні ситуації?

3. Батько однієї з учениць прийшов до школи в нетверезому стані й почав сваритися з вами (класним керівником) з приводу незадовільних оцінок його доньки. Учениця, згоряючи з сорому через батька, збирається піти з уроків, щоб не потрапляти нікому на очі, тоді як більшість її однокласників реагує на подію сміхом та зневажливими коментарями.

- Які ваші дії?
- Як вчинити згідно з християнськими нормами?

Напишіть, як би ви діяли в таких ситуаціях. Ви також можете розповісти й свої ситуації, щоб інші поміркували над їхнім вирішенням.

Ольга Новікова

Вчитося користуватися підручником

Спробуйте уявити собі світ без реклами. Важко? Непівфантастичний сюжет? Цікаво, але ще в середині XIX століття французький письменник Еміль Золя в своєму творі «Жертва реклами» яскраво змалював історію життя П'єра Ландрі, паризького «мудреця», який збіднів, збожеволів, а згодом і помер, прагнучи збудувати щасливе життя на основі обіцянок і запевнень рекламних гасел:

«Наш час — великий час, — міркував він, — час пізнання і процвітання. Неможливо уявити собі щось більш звурушливе, ніж люди, що вирішили ошчасливити людство. Вони безперестанку віднаходять чудеса, турбуються, аби зробити життя спокійним і щасливим і навіть прагнуть забезпечити доступність усіх існуючих життєвих переваг скрізь і для кожного. Уявити лише, ці благодійники беруть на себе турботу оголосити нам, навчити нас, де ми можемо знайти і за яку ціну нам продадуть усі радості існування, починаючи з найменших і аж до найбільших. А є ще й такі (їм просто в ноги слід вклонятися), котрі за для нашого щастя готові продавати речі собі на збиток. І ніхто не думає про користь — усі вони стараються, щоб людство перебувало в спокої та процвітанні. План мого життя визначений! Мені слід лише сліпо приймати всі добродійства свого часу. Щоб не відставати від прогресу, достатньо зранку та ввечері читати рекламні оголошення в газетах і старанно виконувати все, що порадять мені ці найвищі керівники. Ось де справжня мудрість, єдиний правильний шлях до щастя»¹.

Не пошкодуйте часу, перечитайте цей твір. А зараз просто зауважте причинно-наслідковий зв'язок між тим, про що думав і до чого врешті-решт прийшов П'єр Ландрі в усіх сферах свого життя: матеріальні збитки, підірване здоров'я, запаморочення розуму і, згодом, фізична смерть. Продовжуючи розмову про духовне учнівство, не можна обминути, залишити поза увагою життєво важливий фактор — формування правильного мислення, розумних бажань, цілей, уподобань, переконань. Як у школі вмістилищем знань, джерелом нових думок, законів, образів та спостережень слугує підручник, так і для учнів Ісуса Христа Бог дав унікальний підручник — Слово Боже, Святе Письмо або, за звичною назвою, Біблію.

Виховуючи учнів, Христос заохочує їх не просто змінити поведінку, вчинки, а, передусім, відкинути гріховне мислення та прищепити замість нього нові цінності, нові думки, нові переконання, нові цілі. Лише за таких умов зміни вчинків будуть справжніми, непідробними, глибокими й безповоротними. Його наказ тим, хто увірував², звучить однозначно: «Тож промовив Ісус до юдеїв, що в Нього ввірували: „Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете, і пізнаєте правду, — а правда вас вільними зробить!“» (Ів. 8:31–32). Бути учнем — значить бути вільною людиною. Вільною від зла, від гріховних звичок, від егоїзму. І єдиний шлях до такої свободи — найсерйозніше ставлення до Слова Божого, пізнання правди Божої.

¹ Еміль Золя. Жертва реклами. Собрание сочинений в двенадцати томах. Т. 1. — Тверь: «Альба», М.: «Художественная литература», 1995, OCR Бычков М. Н. mailto: bmn@lib.ru

² Зауважте це слово — «увірував». Пізніше ми повернемося до тих, кого воно характеризує, і побачимо, якою була справжня природа цієї віри.

Розглянемо три аспекти такого ставлення. Після міркування над тим, як більшість людей ставиться до Божої істини, дослідимо, які переваги дає глибоке дослідження Біблії. І, нарешті, визначимо декілька практичних порад, що допоможуть нам у щоденному знайомстві з цим особливим духовним Підручником.

1. Поширене ставлення до Слова Божого

Протягом кількох років я збирав «колекцію» думок, поглядів, позицій людей щодо Підручника. Ось декілька призерів мого «антиучнівського» хіт-параду:

- «Біблія — це одне, а життя — це інше!»
- «Немає часу для Біблії!»
- «Так багато незрозумілого в Біблії!»
- «У кожного своє розуміння Біблії»
- «Біблія вирішує лише духовні питання, а крім них...»
- «Я знаю Біблію і цього досить!»
- «Я сприймаю Біблію частково, тому що деякі її частини не варті довіри»
- «Біблію писали люди, а вони могли помилятися...»

Не потрібно думати, що світ просто в захваті від Біблії! Навіть ті, які проголошують себе християнами, учнями Христа, час від часу висловлюють подібні думки. Але за названими зауваженнями ховається не інтелектуально-академічне мудрування, а банальна байдужість до істини та змін, яких ця істина вимагає, притрушена, до того ж, замаскованою нечесністю стосовно Бога і самого себе.

Поза всяким сумнівом, сьогоденне життя вимагає від нас вирішення таких проблем, з якими не стикалися біблійні герої, але принципи, закладені Богом ще з тих далеких часів, не втратили своєї значущості й сили сьогодні.

Справді, більшість із нас надзвичайно зайняті люди (особливо педагоги, які у вільний від роботи час пишуть поурочні плани та перевіряють зошити), але чому на дрібниці та другорядні речі (щоденний перегляд серіалу, обговорення зі знайомою останніх політичних новин) час знайти можна, а на Біблію — ні?

Безперечно, Біблія — складна книга, і окремі її ідеї, концепції можуть залишатися частково або зовсім незрозумілими, проте, що ми робимо з тим, що є зрозумілим? Наприклад, із заповідями «не кради», «не заздри», «не чини перелюбу» або з банально знайомою «шануй батька свого і матір свою»?

Безумовно, є розбіжності в розумінні біблійних принципів та доктрин, але, як багато зусиль особисто ви доклали, щоб вибрати найкраще, найправильніше тлумачення, а, вибравши, ще й впровадити його в досвід свого життя?

Ніхто не сперечається щодо пріоритетності духовних питань як змісту Божого Підручника й ніхто не намагається довести доцільності вивчення «алгебри за Псалтирем». Проте, оскільки саме духовні питання лежать у основі будь-яких життєвих ситуацій, то без Біблії обійтись практично неможливо.

Знання Біблії, також, не є звичайним знанням як, наприклад, знання таблиці множення. Нескінченна глибина Божої особистості вимагає безкінченного часу на її пізнання. Ось чому не можна зупинятись на вивченому, яким би досконалим воно не було.

Що ж до природи Біблії, то хоч її рядки й були написані людьми, на відміну від інших книг, вона не має помилок та неточностей, оскільки Сам Бог керував і давав натхнення тим, хто виконував це надприродне завдання. Саме тому питання: «Чи можна приймати Біблію частково?» вирішується саме собою...

2. Переваги сприйняття Слова Божого

Продовження розмови з тими, хто увірував (Ів. 8:31–32), нагадує гостросюжетний трилер: з одного боку, слово «увірували» свідчить про певні внутрішні позитивні зміни в слухачах, які в той день оточували Вчителя, а з іншого боку, напружена суперечка, що розпалилася між ними та Вчителем після «увірування», свідчить про те, що ці внутрішні перетворення не були настільки глибокими, щоб визнати їх такими, що спасають і приєднують до кола учнів...

По-перше, «віруючі» категорично запротестували проти слів «...пізнаєте правду, а правда вас вільними зробить!». Відстоюючи своє «Авраамів ми рід, і нічими не вільниками не були ми ніколи», вони забули про минуле рабство в Єгипті, в Ассирії, Вавилоні, про гніт римського панування. І, нарешті, головне, вони не усвідомлювали найжахливішої форми рабства, про яку Христос сказав: «Поправді, поправді кажу вам, що кожен, хто чинить гріх, той раб гріха» (Ів. 8:34).

По-друге, ці «віруючі» впевнено стверджували родинну причетність до Авраама — «Авраамів ми рід... Наш отець Авраам...» і навіть до Бога — «... одного ми маєм Отця, то Бога» (Ів. 8:38, 41). Христос же підкреслює, що найвищі й найшляхетніші заяви нічого не варті, якщо вони не підтвержені життям: «Коли б ви Авраамові діти були, то чинили б діла Авраамові. А тепер ось ви хочете вбити Мене, Чоловіка, що вам казав правду, яку чув Я від Бога. Цього Авраам не робив... Якби Бог був Отець ваш, ви б любили Мене, бо від Бога Я вийшов і прийшов» (Ів. 8:39–40, 42). Більше того, саме вчинки й мотиви, що до них спонукають, виявляють сутність людини: «Ваш батько диявол, і пожадливісті батька свого ви виконувати хочете. Він був душолюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправди» (Ів. 8:44).

По-третє, як часто буває це й сьогодні, не бажаючи спокійно прийняти справедливі докори від Учителя, «віруючі» вдалися до перевіреної тактики — очорнити несправедливими і принизливими звинуваченнями добре ім'я Того, Хто говорив їм правду: «Відізвались юдеї й сказали Йому: Чи ж не добре ми кажемо, що Ти самарянин і демона маєш?» (Ів. 8:48).

Ці три деталі з розмови Христа з «віруючими» показують, що відбувається з людьми, які відкидають авторитет Божих слів. Такі люди не можуть адекватно визначити свій стан і вважають себе вільними, у той час як перебувають у рабстві. Крім того, такі люди не знають, хто є їхнім духовним батьком, і, нарешті, вони не люблять Христа й не здатні оцінити неперевершену моральну красу Його Особи. Якщо ж сказати це в позитивному значенні, то Слово Боже, до перебування в якому Христос від початку спонукав «віруючих», якраз і спроможне дарувати справжню свободу — від гріха, справжнє синівство — в Бога, справжнє бачення слави Христа — Господа й Спасителя.

3. Поради для вивчення Слова Божого

Мені подобається китайське прислів'я про те, що батько, який дав синові рибу, нагодував його на один день, а батько, який дав синові вудочку, нагодував його на все життя. Просто закликати вас до вивчення Біблії, не давши конкретних порад, які б допомогли здійснити цей заклик, було б, у кращому випадку, недокінченою розмовою, теорією без практики, автомобілем без коліс, літаком без крил. Насправді існує чимало книг, що можуть збагатити вас вміннями і зробити вивчення Біблії приємним та успішним. І ви добре зробите, якщо знайдете бажання, час і сили прочитати їх³. Проте, вже сьогодні ви можете розпочати або вдосконалити своє знайомство з Божим Підручником за допомогою наступних п'яти простих правил:

Плануйте:

- виділяйте в своєму щоденному розкладі 20–30 хвилин для читання Біблії;
- зробіть читання Біблії пріоритетною справою, підпорядкувавши їй усі інші справи;
- навчіться використовувати «вільну хвилину» для продовження знайомства з Біблією (наприклад, під час очікування транспорту або в процесі несподіваної перерви в роботі);
- плануйте своє читання, роблячи його послідовним: читайте розділ за розділом, книгу за книгою.

Моліться:

- дякуйте Богові за можливість мати й читати Біблію;
- просіть у Нього увагу, мудрість, терпіння для її розуміння;
- просіть, щоб Бог зростив ваш інтерес до Біблії, бажання її вивчати;
- просіть, щоб Він дав вам бажання, сил і мудрості для застосування вивченого.

Міркуйте

У процесі читання дотримуйтеся послідовності, прищеплюючи будь-якому дослідженню:

- спостереження: «Що я бачу в цьому тексті? Про що він розповідає?»;
- тлумачення: «Що означає цей текст? Чому я так вважаю?»;
- застосування: «Як «працюють» принципи, закладені в цьому тексті? Як він має змінити мої думки, емоції, вчинки?».

Крім особистого міркування, корисно ставити питання і шукати спільні відповіді з тими, які також прагнуть стати кращими учнями Ісуса Христа. До речі, саме для того, Бог і створив Церкву, де спільно з іншими ми можемо пізнавати Його.

Запам'ятовуйте

Корисна вправа. Знання біблійних текстів напам'ять допомагає боротися зі сумнівами, приймати рішення, давати поради. Це дає можливість не розлучатися з Біблією навіть тоді, коли ви не тримаєте її в руках і займаєтесь повсякденними справами.

Для кращого запам'ятовування можна робити нотатки в прочитаному, підкреслювати ключові думки, робити записи в блокноті під впливом вражень після читання.

³ Д. Муди «Польза и наслаждение от изучения Библии», Х. Хендрикс и У. Хендрикс «Жить по книге», Г. Верклер «Герменевтика. Принципы и процесс толкования Библии», Г. Фи и Д. Стюарт «Как читать Библию и видеть всю ее ценность»

Застосовуйте

Бог дав нам Свій Підручник не для того, щоб ми стали його знавцями, а щоб стали його виконавцями. До речі, наше просування у дослідженні Божого Слова можливе лише на умовах його виконання. Тому не задовольняйтеся просуванням у теорії, прагніть бути практиками!

ПИТАННЯ, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ ЗРОЗУМІТИ БІБЛІЮ ПІД ЧАС ЇЇ ВИВЧЕННЯ

СПОСТЕРЕЖЕННЯ: що я бачу в тексті?

- Кому належать ці слова (авторство)?
- До кого звернені ці слова (адресат)? Що ми знаємо про нього?
- Виділіть ключові слова (підмет/присудок, повторення, накази) уривку. Якнайточніше передайте зміст, головну ідею тексту своїми словами.
- Що в даному уривку написано про Бога (Отця, Сина, Духа Святого)?
- Чи є в даному уривку заповіді (умовні, безумовні), накази, приклади для наслідування, обітничі, докори?

ТЛУМАЧЕННЯ: що означає текст?

- Контекст (літературний, історичний, географічний, богословський).
- Порівняння (одних частин Святого Письма з іншими).
- Культура (влада, сім'я, гроші, комунікація тощо).
- Довідковий матеріал (симфонії, біблійні словники тощо).
- Використання інших (надійних) перекладів Біблії.

ЗАСТОСУВАННЯ: як текст «працює»?

- Яким чином цей уривок співвідноситься з нашими днями (актуальність цього уривку сьогодні)?
- Як цей уривок стосується нас (що викликає в нас рішучість, вдячність, покру, повагу, дію тощо)?
 - Чи є у тексті приклад для наслідування?
 - Чи описано гріх, якого слід уникати?
 - Чи міститься обітничка для мене?
 - Чи маємо приклад молитви?
 - Чи містить цей уривок повчання?
 - Чи вказані умови, яких слід дотримуватися?
 - Чи є вірш для запам'ятовування?
 - Чи допомагає це мені виправити помилки (в тому числі — світоглядні)?
- Що й коли ви зробите практично з тим, про що дізналися з біблійного уривку?
 - Уникайте «знання заради знання» (синдром «голо-вастика»).
 - Уникайте виправдань замість покаяння.
 - Уникайте удаваного послуху замість зміни життя.
 - Уникайте емоцій замість зважених рішень.

Олександр В'ялов

Олександр В'ялов — чоловік і батько, священнослужитель, засновник та директор приватної школи «Початок мудрості», м. Харків.

ІСУС ХРИСТОС І П'ЯТА ЗАПОВІДЬ

Урок для молодших класів

автор Руслана Ковальчук, учитель християнської етики
Рівненської української гімназії та Клеванської спеціальної
ЗОШ-інтернату № 1

Добра порада

Слухай, дитино, батька і неньку, — Бог так навчає в Святому Письмі. Ти закарбуй це в своєму серденьку, Щоб довголітньому бути тобі.

Слухай, дитино, батьків повеління,
Словом лукавим ти їм не груби.
Стань на коліна і Богу молися,
Щоб Він дав силу і поміч тобі.

М. Шевчук

Мета: навчити дітей на прикладі Ісуса Христа шанувати своїх батьків, розвивати в них бажання слухатися і коритися Богові та батькам, виховувати пошану до Божого Слова.

Біблійна основа: Повт. Зак. 5:16; Мт. 22:37, 39; Лк. 2:41–52; Ів. 19:25–27.

Ключовий вірш: «Шануй свого батька та матір свою... щоб було тобі добре» (Повт. Зак. 5:16).

Обладнання: ілюстрації до уроку (див. кольорову вкладку), заготовки для виробу.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент.
Привітання з дітьми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

- Актуалізація опорних знань.
Повторення вивченого:
- Через кого Бог дав заповіді для Свого народу? (*через Мойсея*)
 - На якій горі були дані заповіді? (*Синай*)
 - Скільки всього було заповідей? (*десять*)
 - Як ще називаються Десять Заповідей? (*Декалог*)
 - Назвіть перші чотири заповіді?

III. ВИКЛАД НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Рідний дім... Як та маленька пташечка горнеться у гніздечку до своєї мами, так і ми горнемося до своїх батьків, які люблять нас, турбуються про нас і благословляють у життя.

Учитель записує на дошці тему уроку.

— Діти, ви любите мандрувати? (*Відповіді дітей.*)

Отже, сьогодні на уроці ми відправимося в мандрівку сторінками Слова Божого й дізнаємося про деякі події з життя Ісуса Христа, а саме — те, як Він виконував п'яту заповідь: «Шануй свого батька та матір свою», а також будемо вчитися від Бога шанувати своїх батьків.

Учитель під музику читає фрагмент вірша М. Шевчук «Добра порада»

Перша станція: «Єрусалимський храм» (Лк. 2:21–40)

Учитель прикріплює на дошці ілюстрацію із зображенням зустрічі Семена з Дитиною Ісусом, Якого принесли у храм.

Коли Ісусові виповнилося шість тижнів, Його батьки, Йосип та Марія, принесли Немовля у чудовий Єрусалимський храм. За Законом Господнім кожен первісток чоловічої статі мав бути посвячений Господу. Ісусові батьки були слухняні Богові й знали Закон Божий, тому вони виконували те, що написано. Ісус був первістком, тобто першим народженим сином у сім'ї, тому за Законом Господнім Його потрібно було посвятити Богові. Коли Йосип і Марія були на подвір'ї храму, до них підійшов старий священник Семен. Він з нетерпінням очікував приходу Спасителя. Адже Бог ще задовго до народження Ісуса дав Семенові обіцянку, що він лише тоді помре, коли побачить Месію. Тому він з радісним серцем зустрів Дитятко, узяв Його на руки і «хвалу Богу віддав» (Лк. 2:28).

Бесіда

- Для чого принесли Ісуса у храм?
- Хто Його там зустрів?
- Яка обіцянка була дана Семену від Бога?

Друга станція: «Ісус — Син теслі»

Учитель прикріплює на дошці ілюстрацію із зображенням Ісуса під час роботи в майстерні.

У Ісуса, як вам уже відомо, були земні батьки. Як звали Його батьків? (*Батька — Йосипом, а маму — Марією*). Батько Ісуса був теслю. І він навчав свого Сина цього ремесла. У народі на Ісуса казали, що Він — «син теслі». Ісус навчався у Свого земного батька. Упродовж усього Його земного життя ми з вами не знайдемо згадки в біблійному тексті, що Ісус перечив Своїм батькам.

Третя станція: «Дванадцятирічний Ісус у храмі»

Учитель прикріплює на дошці ілюстрацію із зображенням Ісуса у храмі та переповідає біблійну розповідь, записану євангелістом Лукою.

«А батьки Його щорічно ходили до Єрусалиму на свято Пасхи. І коли мав Він дванадцять років, вони за звичаєм на свято пішли. Як дні ж свята скінчилися були, і вертались вони, молодий Ісус в Єрусалимі лишився, а Йосип та мати Його не знали того. Вони думали, що Він із подорожніми йде; пройшли день дороги, та й стали шукати Його поміж родичами та знайомими. Але, не знайшовши, вернулися в Єрусалим, та й шукали Його. І сталось, що третього дня відшукали у храмі Його, як сидів серед учителів, і вислухував їх, і запитував їх. Усі ж, хто слухав Його, дивувалися розумові та Його відповідям. І як вони Його вгледіли, то здивувались, а мати сказала до Нього: «Дитино, чому так Ти зробив нам? Ось Твій батько та я із журбою шукали Тебе». А Він їм відказав: «Чого ж ви шукали Мене? Хіба ви не знали, що повинно Мені бути в тому, що належить Моєму Отцеві?» Та не зрозуміли вони того слова, що Він їм говорив. І пішов Він із ними, і прибув у Назарет, і був їм слухняний. А мати Його зберігала оці всі слова в своїм серці. А Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю, у Бога й людей» (Лк. 2:41–52).

Бесіда

- Чому батьки Ісуса пішли до Єрусалима?
- Де батьки знайшли Ісуса?
- Чому Він був у храмі?
- Що сказали Йому батьки?
- Як Він відреагував на їхнє зауваження?
- Чи проявив Ісус послух до Своїх земних батьків?

Отже, Ісус завжди слухав найперше Свого Небесного Отця і виконував Його волю. Він також був слухняним і земним батькам — Йосипові та Марії, адже написано: «І пішов Він із ними, і прибув у Назарет, і був їм слухняним» (Лк. 2:51).

— Чи слухаєтеся ви своїх батьків?

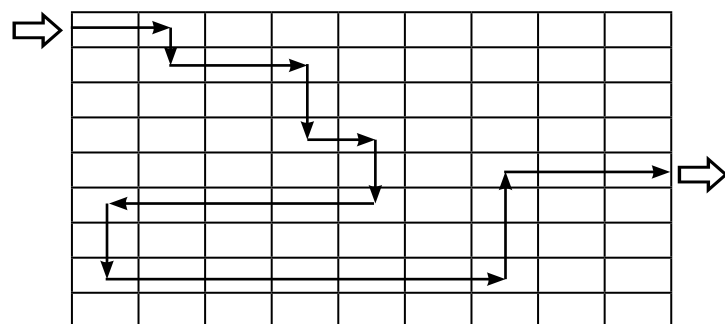
«Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю, у Бога та людей» (Лк. 2:52). Минули роки, Ісус виріс, у Нього вже були Свої учні, але Він ніколи не забував про Свого Небесного Батька. Він завжди наголошував, що посланий на землю Своїм Отцем, щоб виконати Його волю.

Четверта станція: «Ісус з учнями»

Учитель прикріплює на дошці ілюстрацію із зображенням Ісуса Христа з учнями.

Навчаючи Своїх учнів, Ісус Христос казав, що прийшов не відмінити Закон, а виконати його. Уявіть собі, Сам Бог зійшов на землю, щоб дати для нас приклад, як саме ми можемо виконати Закон.

Вивчення золотого вірша: «Шануй свого батька та матір свою...» (Повт. Зак. 5:16). Скористайтесь планом та пройдіть стежинкою. Запишіть знайдені слова та вивчіть їх напам'ять.

ш	а	а	п	р	о	л	д	ж
п	н	у	й	н	н	г	ш	є
й	у	ц	с	о	ь	б	л	д
і	а	м	в	о	м	к	ж	в
о	л	д	є	г	ю	в	о	ю
ь	т	а	б	о	с	с	м	я
к	ф	і	в	а	а	р	у	ц
а	т	а	м	а	т	і	ф	й
ч	с	с	м	и	т	ь	б	ю

Коли запитали Його, яка заповідь найважливіша, то Він відповів: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою», а друга однакова з нею: «Люби свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:37, 39).

На попередніх уроках ми вже говорили, що Десять Заповідей поділено на дві частини: перші чотири заповіді відносяться до стосунків з Богом, а друга частина, з п'ятою по десяту заповідь, — про взаємини між людьми, любов до ближнього. Але якщо ви були уважними, то Ісус найперше сказав про любов до Бога, адже якщо ми не будемо любити Бога, то ми ніколи не зможемо по-справжньому полюбити ближнього.

Отже, найперше, що ми маємо зробити, — це полюбити Бога всім своїм серцем, а тоді нам стане легко шанувати своїх батьків такими, як вони є. Зауважте, що Бог у цій заповіді не говорить нам про пошану лише до тих батьків, які виконують усе, що ви забажаєте, або лише до добрих. Він говорить про пошану до тих батьків, які в нас є.

П'ята станція: «Хрест Ісуса Христа»

Учитель прикріплює на дошці ілюстрацію із зображенням розп'яття Ісуса Христа.

Коли Ісуса привели на Голгофу на розп'яття за наші гріхи, то під хрестом стояла Його мати. І Він, уже прибитий до хреста, піклувався про Свою матір. Ось як сказано в Святому Письмі. «Під хрестом же Ісуса стояли — Його мати, і сестра Його матері, Марія Клеопова, і Марія Магдалина. Як побачив Ісус матір та учня, що стояв тут, якого любив, то каже до матері: «Оце, жінко, твій син!» Потім каже до учня: «Оце мати твоя!» І з тієї години той учень узяв її до себе» (Ів. 19:25–26).

Бесіда

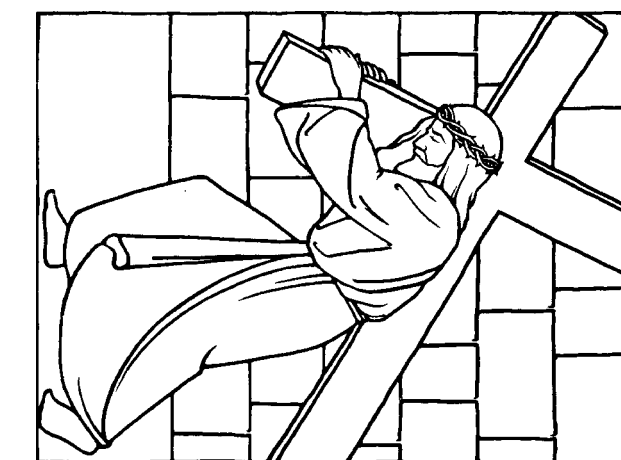
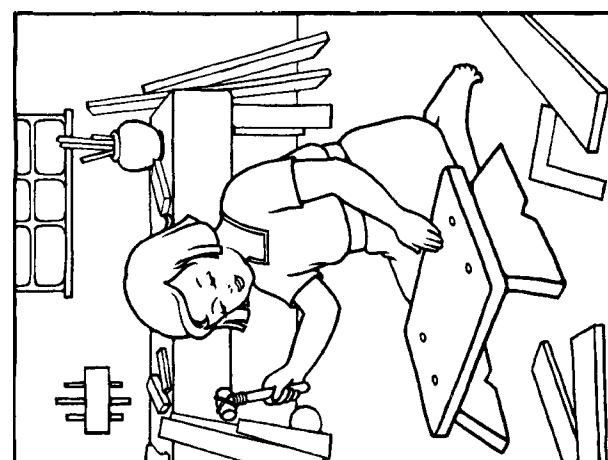
- Кому Ісус доручив піклуватися про Свою матір?
- Чи є це прикладом для нас сьогодні?
- Чи піклуєтеся ви про своїх батьків?

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

Незважаючи на те, що Ісус прожив коротке земне життя, всього тридцять три роки, Він залишив для нас зразковий приклад того, як потрібно шанувати своїх батьків:

- Він був слухняним, найперше, Своему Небесному Отцеві впродовж усього життя і аж до смерті;
- Він поважав своїх земних батьків Йосипа та Марію;
- Він ніколи про них не забував;
- Він турбувався про Марію, навіть висячи на хресті. Як ти сьогодні ставишся до своїх батьків?

Як ти проявляєш свою турботу про батьків, яких дав тобі Бог?

Ключовий вірш

Vertical lines for writing the key verse.

Моя сім'я

Тема уроку:

Vertical lines for writing the topic of the lesson.

Після вивчення вірша діти виготовляють «Пам'ятку» з теми уроку.

Діти складають аркуш паперу навпіл, потім згортають його як «гармошку» по пунктирних лініях і записують те, про що дізналися на уроці.

Тема уроку	Ключовий вірш	Принесення Ісуса в Єрусалимський храм	Ісус — Син теслі	12-річний Ісус у храмі	Ісус Христос навчає	Хрест Ісуса Христа	Моя сім'я
------------	---------------	---------------------------------------	------------------	------------------------	---------------------	--------------------	-----------

Бог подарував вам батьків. Шануйте їх своїм життям, ніколи не осоромлюйте, слухайтеся їх. Дбайте про них, бо тато з мамою віддають для вас усе, що мають.

Шануйте Слово Боже, адже в ньому записані дороговкази для вашого щасливого життя.

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Написати твір-мініатюру на тему: «Пошана батьків».

СТАРІСТЬ — НЕ В РАДІСТЬ. ЯКИМ МАЄ БУТИ СТАВЛЕННЯ ДО СТАРШИХ ЛЮДЕЙ?

Урок для середніх класів

автор *Наталія Раєвська, учитель біології Дунаєвецької
ЗОШ I-III ст. № 2 Хмельницької обл.*

Мета

Освітня: пояснити, що внутрішній світ людини важливіший, ніж її фізичний і матеріальний стан; розкрити поняття «шанування»; показати біблійний погляд на стосунки поколінь та ставлення до старших.

Виховна: виховувати милосердя та любов до ближніх; звернути увагу на проблеми людей похилого віку, їхні потреби; викликати бажання підтримувати самотніх людей похилого віку та більш уважно ставитися до стареньких родичів.

Розвиваюча: розвивати інтерес до вивчення Біблії, вміння аналізувати ситуації з біблійного погляду.

Наочність: фотографії, на яких зображено літніх людей, дітей із батьками, бабусями та дідусями.

Біблійна основа: 2 Кор. 4:16; Йов. 12:12; Ів. 19:25–27; Повт. Зак. 27:16; 1 Сам. 22:3; 1 Цар. 19:20; Пр. 30:17.

Ключові вірші: «Шануй свого батька й матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!» (Вих. 20:12);

«Перед лицем сивизни встань, і вшануй лице старого, і будеш боятися Бога свого. Я — Господь» (Лев. 19:32).

Міжпредметні зв'язки: зарубіжна література.

Література до уроку:

1. Біблія.
2. Роман Соловій П'ята заповідь — Вірую. — № 12. — 2007.
3. Ферреро Б. Спів польового цвіркуна: Короткі історії для душі. — Львів: Свічадо, 2007. — 88 с.
4. Ферреро Б. Троянда також важлива: Короткі історії для душі. — Львів: Свічадо, 2007. — 72 с.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

1. Християнське вітання

Учитель: *Слава Ісусу Христу!*

Діти: *Слава навіки!*

2. Налаштування контакту з дітьми

Сьогодні прекрасний осінній день. За що ми любимо осінь? (Відповіді дітей.) Так, саме осінь багата на плоди. Хоча природа восени никне й марніє, але людина збирає в цю пору дари землі. А яку пору людського життя нагадує нам осінь? (Відповіді дітей.) Так, у старості людина збирає плоди свого прожитого життя: радіє зібраному врожаю або впадає у відчай від марних зусиль та згаяного часу. Літа ніколи не повертаються до людини, а людина завжди повертається до своїх літ.

3. Повідомлення теми та мети уроку

Сьогодні ми поговоримо про літніх людей, про ставлення до батьків, дідусів, бабусь, людей похилого віку.

4. Молитва

Господи, слава Тобі хай лине повік-віків. Дякуємо Тобі за можливість роздумувати над Словом Твоїм на уроці. Благослови цей урок, нехай Твої Слова торкнуться кожного серця у цьому класі. Дякуємо Тобі. Амінь.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ

Що таке старість? Чи завжди вона зігріта турботою? Як почуватися старенькі, які живуть поряд з нами? Старість — не тільки фізичний стан тіла. Старість — це мудрість, духовний досвід, розуміння, щедрість.

Пригадаймо, що написано в Біблії про ставлення до старших. (Учні називають п'яту Божу заповідь). Правила моралі вимагають поваги до батьків та старших людей, а Слово Боже наполягає на шануванні батьків.

III. ВИКЛАД НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Апостол Павло уже в похилому віці пише до коринтян: «Через те ми відваги не тратимо, бо хоч нищиться зовнішній наш чоловік, зате день у день відновляється внутрішній» (2 Кор. 4:16). Звичайно, старість обмежує людину в її фізичних можливостях, але відомо багато прикладів з історії, коли люди вже в дуже похилому віці були діяльними й вражали своєю працездатністю та духовними силами.

Гете в 75 років говорив, що в його душі весна; він дожив до 83 років і написав «Фауста», коли йому виповнилося 80.

Дж. Верді створив свою «Аве Марія» у віці 85 років.

Мікеланджело закінчив скульптурні прикраси храму св. Петра в Римі після 80 років, а найвеличнішу скульптурну композицію «Оплакування Христа» у віці 98 років (!).

Таких прикладів багато і в Святому Письмі: Мойсей відгукнувся на Божий заклик у віці 80 років і до глибокої старості (120 років) вів ізраїльський народ у землю обітовану. Авраам, Давид...

Пригадуючи слова апостола Павла, ще раз переконуємося, що внутрішній світ людини важливіший, ніж його фізичний стан чи матеріальне становище.

Яким має бути ставлення до старших? «Шануй свого батька й матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!» (Вих. 20:12).

Люди шанують видатних вождів, геніїв науки, духовних керманів. А Бог дав людині заповідь шанувати батьків, які завжди готові до самопожертви заради своїх дітей. Можна було б чекати, що Бог скаже про необхідність покори батькові та матері. Але в самій лише покорі не може бути любові й радості, заради яких дані заповіді. Покорятися можна формально, а для шанування потрібна любов. Слово «шануй» має на увазі й опіку, що дуже важливо. Адже, на жаль, чим старшою стає людина, тим менша її значимість у суспільстві. Бути старим сьогодні погано. Люди похилого віку нікому не потрібні.

У сучасному світі турботу про старість часто бере на себе держава (пенсії, будинки престарілих, медичні заклади). Таким чином, заповідь про шанування, що має на увазі турботу про батьків, сьогодні переосмислюється.

У Біблії описані приклади, які варто згадати сьогодні.

Йосип шанував свого батька, ніжно любив і піклувався про нього аж до самої смерті.

Давид, утікаючи від Саула, не забув про батьків: «І пішов Давид до Моавської Міцпи та й сказав до моавського царя: Нехай прийде батько мій і мати моя, і будуть з вами, аж поки я буду знати, що зробить мені Бог» (1 Сам. 22:3).

Пророк Єлисей також шанував свого батька. Перш ніж піти за пророком Іллею, він попросив його: «Нехай поцілує я батька свого та свою матір» (1 Цар. 19:20).

Найбільшим прикладом має бути для нас Ісус Христос, який навіть розп'ятий на хресті опікується Своєю матір'ю (Ів. 19:25–27). Він доручає турбуватися про Свою матір Своему улюбленому учневі Івану. Навіть терплячи страшні муки, Ісус не забуває про Свою матір, піклується про неї.

У Писанні є також приклади поганого ставлення дітей до батьків.

Пригадаймо біблійну історію про те, як праведний Ной, випивши вина, заснув роздягнений. Його син Хам, побачивши це, не захистив батька від приниження, натомість пішов і розказав про те, що трапилося, братам. Ті ж пішли й прикрили батька.

Обіцяючи довголіття і успіх за пошану батьків, Писання водночас суворо застерігає про небезпеку зневажливого та легковажного ставлення до батька й матері: «Проклятий той, хто легковажить свого батька й свою матір!» (Повт. Зак. 27:16); «Око, що з батька сміється й погорджує послухом матері, нехай видзьобають круки поточні!» (Пр. 30:17); «Перед лицем сивизни встань, і вшануй лице старого, і будеш боятися Бога свого. Я — Господь!» (Лев. 19:32). Саме так записано в Писанні про ставлення до стариків, і не лише до рідних по крові.

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ, ВИХОВАННЯ ХАРАКТЕРУ

Давайте прочитаємо оповідання Б. Ферреро «Троянда також важлива».

Троянда також важлива

Німецький поет Рільке якийсь час жив у Парижі. Щодня дорогою до університету він разом зі своєю приятелькою французенкою переходив дуже людну вулицю. На розі цієї вулиці сиділа вже старша жінка і просила милостиню у перехожих — завжди на тому самому місці, нерухомо, як статуя, з простягнутою рукою й опущеними до землі очима. Рільке ніколи не давав їй милостині, а його приятелька часто знаходила для неї якийсь гріш.

Якось французенка спитала поета:

— Чому ти ніколи нічого не даєш цій бідолашній?

— Ми мали б їй дати щось для серця, а не лише для рук, — відповів той.

Наступного дня Рільке прийшов з гарною трояндою, що лиш почала розпускатися, і дав її убогій жінці. Раптом жебрачка підняла очі, подивилася на поета і, жестом затримавши його, з зусиллям підвелася, схопила його за руку й поцілувала її... І пішла, притискаючи троянду до грудей. Цілий тиждень ніхто її не бачив. А потім жінка знову сиділа на тому самому місці — мовчазна, нерухома, як і раніше.

— Чим вона жила всі ці дні? — спитала молода французенка.

— Трояндою, — відповів поет.

Обговорення:

— Чого потребують від нас люди похилого віку?

— Турботи, уваги, часу, любові...

Оповідання «Шляхетне дерево» Шела Зільверштайна зі збірки Бруно Ферреро «Спів польового цвіркуна» можна прочитати в ролях.

Шляхетне дерево

Росло колись дерево. Воно дуже любило маленьку дитину. Дитина щодня приходила до дерева. Вона збирала його листя, сплітала їх у віночки, а потім бавилася у лісового царя. Дитина видряпувалася по його стовбурі і гойдалася на гілках. Їла плоди з дерева, а потім бавилася з ним у хованки.

Коли дитина бувала стомлена, вона нерідко засинала у тіні дерева, а листя співало їй колискову.

Дитина любила дерево всім своїм маленьким серцем. І дерево було щасливе.

Але час спливав, а дитина підросла. І тепер, коли дитина була вже велика, дерево часто відчувало самотність.

Якогось дня дитина прийшла відвідати дерево, а воно попросило:

— Підійди до мене, моя дитино, вилізь на стовбур і зроби собі гойдалку з мого гілляччя. Їж мої плоди, забавляйся у моєму затінку і будь щаслива.

— Я вже завелика, аби лазити по деревах і бавитися, — відповіла дитина. — Хочу мати гроші. Чи можеш мені їх дати?

— Мені так прикро, — мовило дерево. — Я не маю грошей. Маю лишень листя і плоди. Збери ж мої плоди і продай їх у місті. Так отримаєш гроші і будеш щаслива.

Дитина вилізла на дерево, позривала всі до одного плоди і пішла геть.

Дерево було щасливе.

Проте дитина довго-довго не поверталася... І дереву ставало щораз сумніше.

Якогось дня дитина повернулася. Дерево затремтіло від радості і сказало:

— Підійди сюди, моя дитино, вилізь на мене, зроби собі гойдалку з мого гілляччя і будь щаслива.

— Я дуже зайнята і не маю часу здиратися по деревах, — відказала дитина. — Хочу мати дім, який би мене охороняв. Хочу мати сім'ю і дітей, отже, маю потребу і в житлі. Чи можеш дати мені дім?

— Я не маю дому, — промовило дерево. — Моїм домом є ліс. Але ти можеш пообтяти мої гілки і збудувати собі з них дім. І тоді будеш щаслива.

Дитина пообтятила геть усі гілки й забрала їх зі собою, аби збудувати собі дім. А дерево було щасливе.

Довгий час дитина не навідувалася. Коли знову з'явилася, дерево було сповнене щастя і ледве могло говорити.

— Підійди ближче, моя дитино, — прошепотіло воно. — Підійди і побався.

— Я вже надто стара і надто сумна, аби бавитися, — сказала дитина. — Хочу мати човна, аби втекти звідси світ за очі. Чи можеш дати мені човна?

— Зрубай мій стовбур і зроби собі з нього човна, — мовило дерево. — Зможеш відплисти звідси і бути щасливою.

Дитина негайно стяла стовбур і витесала собі з нього човна, аби на ньому втекти. Дерево було щасливе... але не зовсім.

Минуло багато часу, поки дитина знову повернулася.

— Мені так шкода, моя дитино, — вимовило дерево, — але я більше нічого не можу тобі дати... У мене більше немає плодів.

— Мої зуби застаріли, аби їсти плоди, — сказала дитина.

— Не маю вже й гілляччя, — зітхнуло дерево, — не можеш погойдатися на ньому.

— Я занадто стара, аби гойдатися на гілляччі, — відповіла дитина.

— Не маю і стовбура, — проказало дерево, — не можеш уже вилазити по ньому.

— Я занадто змучена, аби спинатися по деревах, — відказала дитина.

— Турбуюся, — зітхнуло дерево, — бо хочу тобі щось дати, але не маю що. Зараз я лишень стара колода. Мені так прикро...

— Тепер мені треба дуже мало, — відповіла дитина. — Я потребую лише спокійного пристановища, аби сісти і відпочити. Відчуваю-бо таку втому...

— Якщо так, — сказало дерево, випроставшись, наскільки це було можливо, — то стара колода саме те, що треба. Можеш сісти на ній і спочити. Підійди ближче, моя дитино, сядь собі і спочинь.

Дитина так і зробила.

А дерево було безмежно щасливе.

Нині ввечері сядь у якомусь спокійному куточку і допоможи своєму серцю подякувати всім «деревам» твого життя.

Та не всі люди похилого віку можуть розраховувати на підтримку дітей та близьких. Часом вони залишаються один на один із своїми проблемами. А іноді, розчавлені буденними турботами, цілком втрачають віру в себе та в людей. Хто їм має допомогти? Від кого чекати милосердя? Такі люди мають велике випробування. Як реагуємо ми на такі ситуації? Чи залишаємося байдужими до самотності й страждань? Чи намагаємось якось допомогти?

Для злих і добрих світить сонце
Так милосердно, ніжно так.
У кожне дивиться віконце:
Тут — вірні є, там — суєта.

Бог милостивий, терпеливий
І радість, і життя дає.
Для злих і добрих — хлібні ниви,
Для всіх веселонька встає.

То ж треба, друзі, Господеві
Нам щиро дякувати за це,
Тож треба в кожному, в кожному дні,
Господнє бачити лице.

Допомогти старим і хворим,
Не шкодувати теплих слів.
Добро робити злим і добрим,
Так, як Христос колись робив.

V. ПІДСУМОК УРОКУ. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ.

Написати твір-роздум на тему: «Хто є «деревами» мого життя?»

Мета: з'ясувати причини конфліктів між батьками та дітьми; пояснити біблійну доктрину стосовно цієї проблеми; показати переваги послуху батькам над непослухом.

Біблійна основа: 2 Сам. 13; 14:21–33; 15:1–12; 18:8–15; 19:1.

Золотий вірш: «Шануй свого батька та матір» — це перша заповідь з обітницею, — «щоб добре велося тобі і щоб ти був на землі довголітній» (Еф. 6:2–3).

Обладнання: картки для гри, картки з біблійними текстами.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Привітання. Перевірка домашнього завдання
Молитва

Мотивація навчальної діяльності

Гра «Сім'я»

Заздалегідь підготуйте картки з написами «мама», «тато», «дитина». Запропонуйте бажаним взяти по одній картці, утворити «сім'ю» і розіграти, відповідно до вибраних ролей, міні-сценку, в якій спробувати показати найпоширеніші сімейні ситуації.

Обговорення:

— У чому причина сімейних непорозумінь і конфліктів?

— Причини конфліктів можуть бути:

- ♦ одяг;
- ♦ зачіска;
- ♦ музика;
- ♦ уроки;
- ♦ оцінки;
- ♦ друзі;
- ♦ невчасне повернення додому;
- ♦ фільми;
- ♦ мова тощо.

Учитель записує відповіді учнів на дошці.

II. ВИКЛАД НОВОГО МАТЕРІАЛУ

На сьогоднішньому уроці ми прочитаємо декілька уривків з Біблії про життя Давида й розглянемо його історію як батька.

Давид. Один із найвеличніших царів. Людина «за серцем» Бога (1 Сам. 13:14). Його ім'я у перекладі українською означає «улюбленець». Усе своє життя він намагався жити праведно, відповідно до волі Божої. Країною він керував дуже мудро, проте мав великі проблеми в стосунках зі своїми дітьми.

ДАМОКЛІВ МЕЧ

Урок для старших класів

автори Оксана Ярмушко, учитель біології

Костопільського спортивного ліцею,

Оксана Грицюта, учитель фізики

та математики, м. Рівне

Батьки і діти... Діти і батьки... Вічна тема. Скільки існує людство, стільки ця тема розглядається.

Відомий письменник Марк Твен говорив: «Коли мені було сім років, мій батько знав усе. Коли мені стукнуло чотирнадцять, мій батько не знав нічого. Але коли мені виповнився двадцять один, я був просто вражений, як багато батько зміг дізнатися за попередні сім років».

Іноді нам здається, що батьки про нас нічого не знають і нас не розуміють, самі ніколи не були в нашому віці, або ж забули, що це значить бути 12-ти, 14-ти, 16-річною людиною. Дослідження показали, що більше 20% підлітків відчувають дуже сильне бажання сперечатися зі своїми батьками; 77% підлітків постійно конфліктують з батьками, причому 53% з них щоденно.

Бувають випадки, що, з одного боку, ти захоплюєшся своїми батьками, а з іншого, вони тебе дратують. З одного боку, ти їх любиш, з іншого — обурюєшся через їхнє ставлення до тебе.

Повірте, бути батьками підлітка не така вже й легка справа. І вашим батькам можна поспівчувати, частенько вони відчувають розгубленість, не знаючи, що робити, частенько відчувають, що «наламали дров», тобто наробили помилок. На жаль, не завжди це визнають.

У царя Давида було багато дітей. Деякі дослідники стверджують, що чим численніша сім'я, тим більша ймовірність конфліктів. Можливо, і так, адже всім приділити належну увагу важко.

Отже, Давид і його діти: Амнон та Авесалом.

Учитель або кілька учнів читають уголос біблійний текст: 2 Сам. 13; 14:21–33; 15:1–12; 18:8–15; 19:1.

Амнон мав зведених брата Авесалома та сестру Тамару. Тамара була дуже вродливою, і ця краса підштовхнула Амнона до недобрих думок. До кого він іде за порадою? До Бога? — Навіть не згадує про Нього, хоча за Законом Мойсея він не мав права думати про подібне (шлюби між родичами були заборонені, а тим більше зло, яке він задумав). До батька? — Не прийшов. Як часто ми йдемо за порадою до батьків? Вони нічого не розуміють? А в Давида подібне падіння було й він, як ніхто інший, міг розповісти про тяжкі наслідки цього. Та Амнон не пішов до батька. Зате знайшов «друга», який запропонував йому підступний план, підштовхнувши на шлях насильства.

Поміркуйте про те, що відбувається у вашому житті? Я впевнена, що знаходяться друзі, які так порадять, що наслідки будуть надто гіркі... Рідко можна почути, щоб батько дав шприц із наркотиком своєму синові чи налив склянку горілки. Але знаходяться Йонадави, які плетуть хитрі плани, схилаючи до зла.

Амнон (це ім'я означає «надійний, вірний») — перший, улюблений син Давида. До перших дітей батьки часто особливо вимогливі. Такі діти не мають права на помилки, від них зажди очікують правильних учинків. Мож-

ливо, саме через це ці діти йдуть за порадою не до батьків, а до друзів, перед якими не потрібно критися, а можна бути самими собою, такими, як є насправді. А насправді в невідродженої людини грішне серце, здатне на будь-яке зло. Давид, як батько, не спрямував серце свого сина до Бога, а пустив усе на самоплив.

У результаті Амнон послушався поради Йонадава, розіграв сцену хвороби, і батько не зауважив хитрощів сина, пішов у нього на поводи. Сліпа батьківська любов узляла верх, улюбленець захотів — нехай буде так. І зло сталося. Батько розгнівався, — всі люди це бачили, — але до сина не пішов, сина не покарав, у конфлікт не втрутився. На жаль, іноді батьків більше цікавить, що думають чи говорять люди. До ображеної Тамари він також не йде. У дочки «зламалося» життя, а батько не реагує. Вона зустрічає свого рідного брата, і він просить її мовчати (13:20). Вона мовчить і живе в його домі. Але ж конфлікт не вирішений. Він, немов гнояк, розвивається і обов'язково в якийсь момент «прорве».

Так трапилося й у цьому випадку. Авесалом два роки мовчав, але в серці виношував план помсти. А той же Йонадав знав про це, але мовчав (хороший друг Амнона?). Через два роки Авесалом вирішив свій план здійснити. Знову ж батько міг зупинити цей гріх, адже Авесалом прийшов до нього, але Давид не захотів відгукнутися на запрошення сина (цей улюбленцем не був). Якби Давид покарав Амнона, трагедії не було б, але він не зробив цього і спровокував Авесалома на братовбивство. Авесалом не мав права цього робити, але не розібрався зі своїми почуттями, не звернувся до Бога, не запитав поради, а діяв за порадою почуттів. Авесалом, що в перекладі значить «батько миру», став убивцею і утікачем.

Авесалом — син Маахи, доньки гешурського царя Фалмая (3:3), тобто, він мав царське походження по материнській лінії; був наділений надзвичайною красою та розкішним волоссям. Зовні відповідав ідеальному образу царя. Проте серце його, позбавлене дотику Божої благодаті, було грішним і здатним також лише на зло. Крім того, над його життям нависла тінь батьківського гріха (Давид убив Урію) і Божого суду над Давидом за вчинений злочин. Ігнорування поганих учинків синів підсилює дію вини та суду. І якщо Давид після свого злого вчинку щиро покаявся, то Авесалом — ні. Часто у своєму житті ми повторюємо помилки і гріхи своїх батьків, не зупиняючи руйнівні сили гріха в родині (батько п'є — син також, хоча в дитинстві сам страждав від цього й бачив мамині сльози тощо).

Авесалом утікає. Чи допоможе це? Є підлітки, які також утікають з дому в надії на вирішення проблем, але криза лише поглиблюється.

Три роки Авесалом провів на чужині, і його серце крајалося від туги за домом. Ми потребуємо любові, захисту, тепла, яке можуть дати рідні. І знову ж таки, Бог чекав на його навернення (14:14), Він готовий був простити, а земний батько, Давид, наче й простив, але бачити сина не хотів (14:24, 28). Авесалом не витримав такого ігнорування. Як часто ви чуєте: «Не заважай», «Іди, займись чимось», «Чому ти не можеш знайти собі заняття?». Я думаю, що ви зрозумієте, що відчував Авесалом і як «горіла» його душа. Він намагався привернути до себе увагу, але не міг.

Чи не тому ви буваєте неслухняними, що хочете привернути увагу дорослих? Розберіться у своїх почуттях. Не будьте в житті такими сліпими кошенятами. Авесалом не розібрався і почав кампанію проти батька. 4 роки він збирає людей на повстання. (Єрусалим на той час — це досить маленьке місто — 1, 5 км на 5 км). Давид не міг не знати про цей факт, але знову мовчить...). Це був тупик для Авесалома. Душа дійшла до краю прірви.

Авесалом переступив межу, відведену Богом для нього, і почав війну. Війну проти батька. Це війна, у якій нема переможених і переможців. Бог не дозволяє цього робити. І коли батько навіть грішний, з багатьма помилками та проблемами, спіткнувся чи навіть упав, пам'ятайте: судити батьків — це не ваша компетенція. Це особисті стосунки батька й Господа. Ваша рука не повинна карати батьків. Пам'ятайте: батьківський статус — священний. У Бога є Свої методи впливу на батьків і Свій шлях виправлення. А завдання дітей — діяти в рамках закону Божого, і тоді не буде міжособних війн між батьками та дітьми. І ви від цього лише вирасте. Єдина Божа заповідь з обітницею — це: «Шануй свого батька та матір свою, як наказав був тобі Господь, Бог твій, щоб довгі були твої дні, і щоб було тобі добре на землі, яку Господь, Бог твій дає тобі» (Повт. Зак. 5:16). Якщо будеш шанувати — твоє життя на землі буде довгим і добрим, і батьки не ридатимуть над твоєю могилою, як Давид оплакував Авесалома.

III. ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

Підсумок уроку

— У чому були помилки Давида як батька?

Відповідь:

- ♦ Не розпізнав хитрощів свого сина Амнона й не зміг запобігти трагедії (13:6–7).
- ♦ Мав улюбленців серед своїх дітей.
- ♦ Не втручався і не вирішував конфлікти між своїми дітьми.
- ♦ Стосунки між Давидом та його дітьми були ніби стосунки царя та підлеглих, а не батька та синів (14:33).
- ♦ Ігнорував погані вчинки своїх дітей, не дисциплінував, не виправляв і не виховував.

— Що у старших є таке, чого немає у молоді?

Відповідь: досвід, набутий роками. Тому розумніше за порадою звертатися до батьків, хоча вони іноді надто вимогливо ставляться до своїх дітей, що применшує бажання відкривати свої сердечні таємниці або ж проблеми.

— Чим володіє молодь, а у старших це відсутнє?

Відповідь: здатністю швидко пристосовуватися до нового.

— Чому діти повинні слухатися батьків?

Відповідь: це заповідь Божа з обітницею, це благословення для дітей. Ісус — Бог, проте виявляв послух Своїм земним батькам.

*Роздайте учням картки з біблійними текстами
Пр. 1:8–9; Пр. 17:6; Пр. 19:26; Пр. 23:22–25; Пр. 30:17,
Еф. 6:2–3, Лк. 2:41–51. Обговоріть і підсумуйте.*

Вивчення золотого вірша: «Шануй свого батька та матір» — це перша заповідь з обітницею, — «щоб добре велося тобі і щоб ти був на землі довголітній» (Еф. 6:2–3).

Домашнє завдання: написати разом із батьками внутрішні правила для своєї сім'ї (не лише для дітей, а й для дорослих, адже Бог розглядає обидві сторони в Своєму Слові).

Наприклад:

- ♦ Діти, шануйте своїх батьків...
- ♦ Батьки, не дратуйте своїх дітей...
- ♦ Не говоріть поганих слів...
- ♦ Поважайте один одного...
- ♦ Поважайте владу...
- ♦ Будьте щедрими...
- ♦ Робіть добрі діла...

СПРАВЖНЄ ЩАСТЯ

Сценарій позакласного заходу

автор Анжела Чудовець — художній керівник дитячої християнської музично-драматичної студії «Джерельце»
м. Здолбунів

Автор. Хто може до кінця пізнати серце людини й зазирнути в її душу? Хто може осягнути її глибину, зрозуміти всі протиріччя і збагнути оте одвічне прагнення щастя — щастя безмежного, безкінечного, недосяжного на перший погляд, і такого реального водночас, — щастя справжнього?

На авансцені — столик, на ньому світиться нічна лампа. За столом сидить мама й читає. Заходить донька Софія у нічній сорочці.

Мама. Ти ще не спиш?

Софія. Сон не йде...

Мама. Чи ти, Софіє, не захворіла, часом? *(Торкається рукою чола доньки.)* Сьогодні ти прийшла зі школи якась не така, як завжди. Не обідала. Та й за вечерею лише вдівала, що їси. Зачинилася у своїй кімнаті й за цілий день — ні пари з вуст. Щось тут не так. Можливо, щось болить?

Софія. Якщо й болить, то тільки душа...

Мама. Чому ж ти не сказала відразу? Чи ж я не зрозуміла б?

Софія. Думаєш, легко розповісти про зраду найближчої подруги?

Мама. Зоряна...зрадила тебе?

Софія. Так, Зоряна.

Мама. Що ж сталося?

Софія. Ах, мамо, мені так боляче згадувати все знову! Уявляєш: вони читали мій щоденник! Читали, глузували з мене, і насміхалися, як тільки могли!

Мама. Хто читав?

Софія. Усі в класі. Це Зоряна потайки витягнула його з моєї сумки. Я хотіла його відібрати, тоді вони почали жбурляти щоденника один одному над мою голову. Я кидалась від одного до другого, безсила щось зробити, а вони всі потішалися з цього, виривали сторінки, читали вголос і цинічно знущалися наді мною. Уявляєш, мамо? Вони розірвали мій щоденник на клапті. І це все через Зоряну. І як вона могла так учинити? Та, якій я довіряла найбільше?

Мама *(пригортає доньку до себе).* Люба моя... А там, у твоєму щоденнику були якісь особливі таємниці?

Софія. Там були мої найсокровенніші думки: мої роздуми про сенс життя, мої маленькі й великі мрії. Ах, мамо, як хочеться все забути. Як хочеться, щоб на душі було легко, світло й чисто-чисто. Як хочеться бути по-справжньому щасливою. Ось ти, мамо, вивчаєш Святе Письмо, стільки за життя побачила й почула, скажи: ти знаєш, що таке справжнє щастя?

Мама. Якби я спробувала тобі пояснити, ти все одно мене не зрозуміла б.

Софія. Чому?

Мама. Тому що розуміння цього має прийти до кожної людини особисто. Недостатньо просто знати, що таке справжнє щастя. Це потрібно усвідомити, а відтак, пережити і прийти до цього переконання. А це непросто. І не треба боятися розчарувань, адже через них ти зрозумієш, що хибне, а що — істинне. А ще я можу підказати тобі, принаймні, перший крок до справжнього щастя.

Софія. Ну, і...?

Мама. Звільни своє серце: пробач Зоряні.

Софія. Пробачити Зоряні? Ти жартуєш?! Я зненавиділа її лютою ненавистю! Її більше немає у моєму житті. Чуєш: немає! Я хочу забути про неї назавжди!

Мама. Ну-ну, досить! Не здійсмай знову бурі у своїй душі. Пізніше ти сама зрозумієш, що помилялася. А зараз...пізній час, пора відпочивати. А хочеш, я тебе присплю? Згадаєш, як ти була маленькою, і ніщо у світі тебе не тривожило. Я заспіваю тобі колискову, і ти заснеш і спати-меш аж до ранку спокійно й безтурботно. Хочеш?

Софія. Так, мамусю. Ходімо.

Мама з Софією, обійнявшись, виходять з авансцени.

Автор. Зігрита маминим теплом, Софія заснула, хоча насправді їй здалося, що вона лише на якусь мить заплющила очі, а коли знову розплющила їх, то не могла збагнути, де вона й що з нею відбувається.

З авансцени прибирають столик з лампою і стілець. Завісу відкривають.

ТАНЕЦЬ «ІЛЮЗІЯ ЩАСТЯ»

Під час танцю Софія ніби прокидається і танцює разом з усіма.

Софія. Де я? І що це за краса? Яке блаженство й радість незбагненна! Ця музика, яка звучить у мені, наповнює і піднімає аж до неба! Мені здається, ніби я лечу, що я легка, прозора й невагома. Що всіх і все люблю, і цілий світ собою ніжно обіймаю. *(З'являється Янгол, який іде назустріч Софії.)* Мій Янголе святий, скажи мені: це все і є те щастя, про яке я мрію?

Звук розбитого скла, зі сцени зникають учасники танцю «Ілюзія щастя».

Янгол. Ні, Софіє, це — лише ілюзія щастя.

Софія. А що ж тоді справжнє щастя?

Янгол. Це ти маєш збагнути сама.

На сцені вимикають світло.

Софія. Де я тепер?

Янгол. Ти в Долині сумнівів і випробувань. Лише пройшовши її від початку до кінця, ти зможеш знайти відповідь на своє запитання.

Софія. Куди ж ти? Не залишай мене! Я відчуваю, як страх і самотність огортають мене холодом, пронизують душу і сковують тіло. Не покидай мене, благаю!

Янгол. Не бійся! Сам Господь незримо йтиме з тобою цією долиною. У години радості й печалі, у час сумнівів і вагань, у злетах твоїх і падіннях, в успіхах і невдачах Він завжди буде з тобою і не залишатиме ні на мить. Ти тільки вір у це. (Янгол іде.)

Софія. Так, Господи! Вірю, що Ти зі мною! Вірю, що не залишиш ні на мить.

ТАНЕЦЬ «СПОКУСИ»

Після танцю на сцені вмикають світло. Софія озирється і помічає на землі біля колодязя перстень.

Софія. Що це? Перстень! Яка краса! Оце так диво! Де він тут узявся? (Приміряє.) Це ж треба: ніби зроблений для мене! А камінь як блищить! На сонці просто сліпить очі. (Кружляє від радості.) Я про такий і мріяла не могла. Оце я уявляю: всі подруги мої від заздощів помруть.

З'являється чоловік — збирач данини з донькою.

Донька. Правду кажу тобі, таточку: хотіла тільки подругам показати той діамант дивовижний. Отут біля колодязя дівчата стояли та всі перстень приміряли й дивувалися. Аж раптом хлопців запримітили, схопили глеки — і хто куди! А я, здавалося, хутчіше за всіх бігла й тільки вдома спохватилася, що персня нема...

Збирач данини. Мовчи, нещасна! Ти занапастила всіх нас! Уже двадцять років я збираю данину для ворогів наших, і жодного разу ніхто проти мене не посвідчив. Сомість моя була чиста. А тепер ось... Горе мені, горе! Горе всім нам!

Озираються навсібіч, шукають у траві.

Софія. Добрідень вам! Здається, у вас щось трапилось?

Збирач данини. Щось трапилось? Найгірше, що могло статися. Та що тобі до того, чужинко?

Софія. Можливо, я зможу чимось зарадити...

Збирач данини. Ніхто нам не зарадить.

Донька. Це я в усьому винна: взяла зі скарбниці з даниною перстень і... загнула його! (Плаче.) Бачить Бог, що не мала поганого наміру. Хотіла тільки подругам показати та й знову на місце покласти.

Збирач данини. А тепер доведеться життя свої за той перстень покласти.

Софія. Кажете, перстень? (Ховає руку за спину.) А він що, незвичайний якийсь? Дуже цінний?

Збирач данини. Ти ще питаєш! Камінь у персні особливий: діамант дуже рідкісний. Ніколи раніше не доводилося такого бачити. Та за такий діамант можна придбати цілий караван верблюдов, нав'ючених різним крамом, чи всі оті родючі поля вздовж ріки, або всі виноградники, що довкола нашого міста. Та що тепер говорити? Хто повірить, що я не привласнив його собі? Ні, не відвернути тепер біди. Вороги наші тільки й чекають приводу, щоб поглумитися над нами. Горе мені! Горе всім нам! Прощай, чужинко!

Донька (плачучи). Пробач мені, таточку! Пробач, бо завинила перед тобою тяжко...

Збирач данини. Перед усіма завинила, дочко, а перед собою — то найбільше, бо не дасть тобі сумління твоє вільно дихати. (Ідуть обоє, обійнявшись.)

Софія (схвильовано). Діамант рідкісний і цінний дуже... Хіба ж я вкрала його? Ні ж-бо, знайшла! Хто може мені докорити? Він сказав, що сумління не дасть вільно дихати? Господи, допоможи мені! Агов! Заждіть! Я знайшла ваш перстень!

Збирач данини з донькою повертаються.

Збирач данини. Невже?! Так, це він! (До доньки.) Поглянь, це той самий перстень!

Донька. Авжеж, таточку! Я ж казала, що він десь тут має бути! (Обіймає і цілує батька.)

Збирач данини. Але... це вона його знайшла, а не ми.

Софія. Візьміть його. Візьміть, він мені не належить.

Збирач данини (розчулено). Ти справді віддаєш його? Господи, хіба може таке бути? Хіба може хтось відмовитися від щастя, яке просто звалилося на голову?

Софія. Хіба це щастя? Через цей перстень ви могли зазнати багато лиха, то чи була б я тоді щасливою? Візьміть і віддайте тим, кому мали віддати.

Збирач данини. Дякую тобі, Господи, що змилювався над нами! І тобі дякую, чужинко. Дивна ти... Не схожа на інших... Прощай же, і будь благословенна.

Донька. Скажи хоч, як звати тебе.

Софія. Софія.

Донька. Софія... Гарне ім'я. А мене Лея. Я тебе ніколи не забуду. (Цілує Софію.) Прощай! І будь щаслива!

Збирач данини з донькою ідуть.

Софія. Так просто: «Прощай! І будь щаслива!» Якби ж я знала, як бути щасливою, то чи була б зараз тут? (Прислухається.) Що це? Якийсь гул. Великий натовп розлючених людей. І вони йдуть сюди!

З'являється юрба. Попереду тягнуть за мотузку якогось побитого, зраненого чоловіка.

Натовп. Смерть йому! Смерть! Смерть зрадників!

Софія. Сійте! Благаю вас! Зупиніться! Що скоїв цей чоловік? Куди ви тягнете його?

Городянин I. Що скоїв він? Цей негідник продався ворогам. Він отруїв воду в наших колодязях і прирік на люту смерть усе наше місто!

Городянин II. Наша худоба здихає! Наші жінки й діти страждають від нестерпної спраги, а хто скуштував гіркої води — помер у жадливих муках.

Городянин I. Тож нехай злочинець отримає свою відплату!

Натовп. Смерть йому! Смерть!

Софія. Сійте! Що ви робите? Адже його смерть уже нічого не змінить! Нічого! Відомстивши йому, чим ви всі будете кращими за нього? Помста ніколи не зменшує біль. Насправді вона лише примножить ваші страждання. (Сама до себе.) Господи, я дивуюсь своїм думкам і своїм словам. Звідки це в мені? Адже зовсім недавно я думала інакше...

Городянин I. Ти хочеш, щоб ми помилували його?

З натовпу. Що? Ніколи! Нізащо! Смерть злочинцеві!

Городянин I (жестом заспокоює усіх). Напевно, тобі, чужинко, невідомо, що за законами нашого міста злочинця можуть помилувати лише тоді, коли знайдеться бодай одна людина, що погодиться пробачити йому його злочин. Бодай одна! Та такої людини не знайшлося. (Звертається до натовпу.) Чи, може, хтось готовий пробачити його? Можливо, ти? Чи ти? І ти не хочеш? Як бачиш, йому немає чого розраховувати на нашу милість.

Натовп знову здійсмає галас. Софія нахилиється над зв'язаним чоловіком, зазирає йому в очі.

Софія. Скажи, чому ти так учинив? Чому ти скоїв це зло?

Злочинець. Мені щедро заплатили: велику пригорщу золота.

Софія. Нещасний... За пригорщу золота ти занапастих життя всіх цих людей і свою власну душу...

Городяни намагаються підвести злочинця.

Софія. Зачекайте! Облиште! Я готова пробачити йому!

З натовпу. Що? Нехай повторить!

Софія. Так! Я готова пробачити цьому чоловікові його страшний злочин.

З натовпу. Вона глузує з нас! Зухвала! Вона з нас наміхається!

Городянин II. Готова пробачити? То може ти готова й участь нашу з нами розділити? Хіба ти можеш збагнути увесь наш біль і гнів, і ненависть, і жагу помсти, не ставши однією з нас. Ану, візьміть її!

Городяни залишають злочинця, кидаються до Софії, штовхають її до колодязя.

Городянин I. Ти розлютила нас, чужинко, вкрай. Сюди її, до колодязя. (Знову до Софії.) Пий, або ми примусимо тебе це зробити.

Софія. Прошу вас: не треба силоміць. Дозвольте мені лише помолитися.

З натовпу. Нехай молиться! Усе одно їй уже нічого не допоможе!

Софія. Господи! Ніколи ще у своєму житті я не була так близько до смерті, як тепер, і, разом з тим, ніколи ще не була такою спокійною. Цей спокій, здається, прилинув звідкілясь згори й огорнув мене з голови до ніг. Дивно,

але я зараз зовсім не боюсь. Мені не страшно, бо несподівано з'явилася у серці тверда віра: Ти Той, Хто навіть мертву воду здатний перетворити на живу. Господи, якщо є на те Твоя воля, — змилуйся наді мною.

Набирає у пригорщі воду і п'є. Натовп завмер у очікуванні.

З натовпу. Вона жива? Як таке може бути? Вона жива! Не можу в це повірити... Це — чудо!

Городянин I (до Софії). Дай і йому. Нехай нап'ється і він. (Показує вбік злочинця. Софія напуває його зі своїх рук.)

Городянка I. Будь-що буде! Я теж нап'юся, бо вже несила терпіти спрагу. (П'є. Усі в німому очікуванні дивляться на неї.) Вода вже не гірка... Отрута десь поділась. Не вірите? Скуштуйте, не бійтеся. Погляньте: я жива!

Усі кидаються до колодязя, п'ють воду, радіють, хлюпають нею в обличчя. Софія у цей час звільняє злочинця від мотузок.

Злочинець. Як звати тебе, добра дівчино?

Софія. Софія.

Злочинець. Софія... А мене Харім. Ти врятувала мене від смерті й відтепер я — твій вічний боржник. Скажи лишень, чого ти хочеш? Мій рід не з бідних.

Софія. Невже ти й досі не збагнув, що ціна життя не міряється пригорщами золота?

Злочинець. Тоді я — раб твій, поки живу!

Софія. Ти — вільний, Харіме. Не можеш бути вільним лише від власної совісті, бо від неї не втечеш і не сховаєшся — запам'ятай це. Я це зрозуміла нещодавно.

Злочинець. Я ніколи тебе не забуду, обіцяю!

Софія. І я тебе...

Городянка I. Тепер ви бачите всі, що ця чужинка вчинила чудо!

Городянин II. Вона справжня чаклунка! Їй вдалося очистити воду від отрути!

Софія. Ні. Я не чаклунка! І це не я вчинила чудо. Ви помиляєтесь.

Городянка II. О, божественна! Ти послана до нас з небес! І ця жива вода — знамення нам, яке ми всі давно чекали. Вона пророчиця! Або ж... вона богиня!

Фото Олександра Осіпова

Фото Олександра Осінова

Жінка падає на коліна, а за нею схиляється перед Софією весь натовп.

Софія. Ні! Що ви! Підведіться! Устаньте всі з колін! Отямтеся! І що на вас найшло? Немов осліпли всі! Прозрійте: я не пророчиця, тим більше — не богиня! Кажу вам: це не я очистила цю воду. Я впевнена — це Сам Господь її очистив.

Городянин I. Хто б ти не була — ти врятувала всіх нас від неминучої смерті. Ти — мудра не по роках і здатна творити чудеса. *(До натовпу.)* Вона гідна бути володаркою нашого міста!

Натовп. Так! Гідна!

Городянин I. Слава великій повелительці!

Натовп. Слава володарці нашого міста! Слава! Слава!

ТАНЕЦЬ З ГЛЕКАМИ

Підхоплюють збентежену Софію на руки й виносять зі сцени. Натовп з'являється знову. Попереду несуть трон. На Софію одягають пурпуровий плащ, на голову — золоту корону. Вручають скіпетр як символ влади. Усі схиляються перед Софією в пошані й покорі.

Городянин I. Тобі, о повелителько, належить влада й суд! Суди нас за законами справедливості. Ведіть сюди малого! *(Приводять обідраного хлопчика.)*

Городянин III. Оцей жебрак, цей злидар украв у мене вчора на базарі хлібину. Поцупив нагло із-під носа, та ще й, нахаба, тут же сів у порошок, їв, мало не вдавившись, і навіть не втік! Ти, повелителько, тепер суди, як покарати цього злидня.

З натовпу. Малий, а вже злодюгою росте! Бач, на чуже він ласий! Добра від нього вже не жди! Нехай отримає, що заслужив!

Софія. Це правда?

Хлопчик. Так...

Софія. Чому ти так учинив? Хіба ти не знаєш, що не можна брати чужого, не можна красти?

Хлопчик. Знаю...

Софія. Тоді поясни: чому?

Хлопчик. Я три дні не їв нічого... Просив у всіх якогось заробітку. Коли знесилів — то благав про милість. Та люди лаяли мене і проганяли. Тоді... Я сам не знаю, як це сталося...

Софія. А де ж твої батьки?

Хлопчик. Батьки померли... Я сирота...

Софія. Чули всі? Він шукав заробітку, благав нашої милості, та всі ми відвертались від нього. Всі ми винні в тому, що він скоїв, тому залиште, відпустіть його.

З натовпу. Що? Відпустити? Нехай краде й далі? Це — справедливий суд!

Городянин I. Ведіть сюди стару! *(Приводять стару жінку. Видно, що вона сліпа.)* Вклонись великій повелительці!

Софія. У чому завинила ця жінка?

Городянин II. Вона не віддає борги! Ще півроку тому позичила в мене три міри борошна й досі не віддала! А це те ж саме, що вкрала!

Софія. Це правда?

Жінка. Так, провину визнаю. Позичила, бо думала, що зможу повернути. Та ось осліпла... І ради собі не даю, тож борг оцей не можу відробити.

Софія. А діти у вас є?

Жінка. Діти? Мабуть, є.

Софія. То де ж вони?

Жінка. Господь лиш знає. Кому потрібна немічна й сліпа?

З натовпу. Нехай майном заплатить! Нехай віддасть, що має!

Жінка. Що маю я? Моє майно — усе, що на мені. А це — розбите серце й виплакані очі...

Софія. Ви ж бачите, що жінка ця сліпа. Стара й немічна: ні відробить, ні заплатити не зможе. Тож мусимо пробачити їй борг.

Натовп виявляє обурення.

З натовпу. Що? Пробачити? Нечувано таке!

Городянин II. Пробачити? А хто мені ці збитки відшкодує?

Городянин III. А мені?

Софія. Усі слухайте! Якщо мені ви доручили владу й суд, то ось наказ мій: нехай кожен з мешканців нашого міста вділяє по одній частині з усього маєтку свого — з приплоду худоби, з того, що вродило в саду й на полі — для утримання сиріт, вдів, людей одиноких та немічних.

З натовпу. Що? Вділяти зі свого маєтку? З якого дива я маю віддавати своє кров'ю зароблене? Несправедливий суд! Ганьба! Ганьба!

Городянин I. Ти дивуєш нас своїми судами, повелителько. Ми звикли жити за законами справедливості. Усякий злочин має бути покараний!

Софія. Усякий? Кожного із нас? Тоді всіх нас треба засудити! Скажіть, хто з нас жодного разу в житті не вкрав нічого? Хто не привласнював собі чужі думки, чужі слова, чужі діла, чужої слави? І хто, чуже знайшовши, поспішив його віддати? Хто повернув усі свої борги? Хто заплатив за те, що ти живеш? За те, що бачиш, дихаєш, радієш? Що проводиш ніч і зустрічаєш день, зриваєш стиглий плід, колишеш на руках дитину... Хто заплатив? І хто ціну складає всьому цьому?

Усе, досить, я втомилася від ваших чвар, злоби, розбрату, нарікань, жадоби помсти. Суди мої для вас не по душі. Накази викликають непокору. Говорите про справедливість, хоч самі забули, що таке любов і милість. *(Знімає корону, пурпуровий плащ.)* Візьміть собі своє. Я повертаю вам і владу, і суд, і вашу славу, і шану. Не цього прагне серце й душа моя. Не в цьому щастя. Це лише омана. Це привид щастя, марево одне, торкнешся тільки — і його не стало.

Городянин I. Ти покидаєш нас? Зрікаєшся всього? Знеславлюєш володарки ім'я? Ганьба тобі!

Натовп. Ганьба! Ганьба!

Городянин II. Прогнати її геть за мури міста! Без їжі й води! Геть, на поталу диким звірам!

Натовп. За мури міста! На поталу звірам!

Софію проганяють, штовхаючи в спину.

ТАНЕЦЬ «СПОКУСИ»

Софія сидить біля колодязя.

Софія. Яке зрадливе серце в людини! Просто дивно: ще вчора на руках мене носили, вклонялися мені, навколішки ставали, підносили аж до небес моє ім'я, а вже сьогодні вслід мені каміння полетіло...

З'являються троє друзів, серед яких — Харім.

Софія ховається за колодязем.

Фото Олександра Осінова

Приятель I. Тобі, Харіме, щастить як нікому: коли не стрінеш тебе — ти завжди при грошах!

Харім. Авжеж! Я люблю гроші, а гроші люблять мене. *(Підкидає в руці торбинку з грішми.)*

Софія. Здається, це голос Харіма.

Приятель II. Чули, ти тепер невільниками торгуєш.

Харім. Та, це вже в минулому. Занадто багато клопотів. А треба так, щоб і гроші придбати, і руки не натрудити. Треба вміти, щоб гроші самі до тебе пливли.

Приятель I. То, може, навчив і нас, давніх приятелів, своєї науки?

Харім. Та яка тут наука? Тут треба мати добрий нюх. Тримай ніс за вітром — от і вся наука.

Приятель II. Жартуєш, жартуєш ти, Харіме.

Приятель I. Кепкуєш з нас. *(Б'ють його дружельно по плечу.)*

Софія. Харіме! Допоможи!

Приятель II. Хтось гукав тебе.

Харім. Хіба? Мабуть, здалося. Так ось: щоб гроші пливли до тебе рікою, розуму багато не треба. Позичив комусь десять срібняків, а забрав двадцять, позичив двадцять золотих, а забрав сорок. Я гроші в ріст даю, тому й сам завжди при грошах.

Приятель I. Хитро... А я якраз хотів по старій дружбі позичити в тебе кілька золотих, та, певно, потерплю... Чи, може, ти із приятелів назад удвічі більше не береш?

Харім. Ось тут якраз уся суть: або ти позичаєш із заплющеними очима, або... забудь про гроші. Хоч ти мені товариш, та правило одне для всіх.

Софія. Харіме! Допоможи!

Приятель II. Таки хтось кличе.

Усі троє підходять до Софії.

Софія. Так, це ти, Харіме! Допоможи мені, благу!

Приятель I. Вона тебе впізнала!

Приятель II. Чи це не та, що врятувала колись життя тобі?

Харім. Дурниці! Якесь жебрачка. Я її не знаю!

Софія. Харіме! Ти не впізнаєш мене? Я — Софія. Допоможи мені, бо тут, за містом, у цій долині пропаду! *(Чіпляється за одяг Харіма.)*

Харім. Чого тобі від мене треба? Я тебе вперше бачу. Відчепись! *(Відриває від себе руки Софії.)* Ходімо швидше звідси. Вона, напевно, божевільна, чи прокажена...

Усі троє приятелів швидко йдуть.

Софія. Не йди, благаю! Не залишай мене одну, Харіме... *(У відчай закриває обличчя руками.)*

Софія *(співає).*

Серце моє, наче птах, виривається,
Сльози стоять у очах, мов туман.
Знову воно у зневірі карається,
Все це — ілюзія, все це обман.

Пройдені марно шляхи і дороги,
Марно до крові позбивані ноги,
І до знемоги заморене тіло, —
Щастя у світі знайти я хотіла!

З'являється Янгол.

Янгол *(співає).*

Щастя без Бога немає і бути не може, ти знаєш.
Навіть і те обірветься, що міцно в руках ти тримаєш.
Щастя без Бога — з піску побудовані храми,
Зміє їх дощ, рознесуться, мов порох, вітрами.

Софія. Так, тепер я це збагнула: щастя без Бога немає. Відчувати Божу милість, Його любов і турботу про мене — це і є справжнє щастя. Господь допомагав мені долати спокуси, Він відкрив мені марноту слави і влади, зберіг моє життя, перетворивши мертву воду на живу, і врятував від розлюченої юрби, яка жбурляла в мене камінням, допоміг пережити гіркоту розчарування і біль зради. Він справді не залишав мене ні на мить. Він Сам — це і є те найбільше щастя, якого я так прагну.

Янгол. Я радий, що ти пройшла цю Долину сумнівів і випробувань і знайшла, нарешті, відповідь на своє питання. *(Підводить Софію до золотого містка.)*

Тобі залишилось лише перейти через цей золотий місток, і ти зустрінешся з Богом віч-на-віч.

Софія. О, так! Я готова бігти Йому назустріч і летіти на крилах, хутчіше за вітер! *(Хоче перейти через місток.)*

Янгол. Зажди, Софіє! Не все так просто. Якщо твоє серце обтяжене бодай одним гріхом, у ту ж мить, як ти ступиш на золотий місток, він полетить разом із тобою в прірву.

Софія. У прірву? Який жах! Ти кажеш, якщо серце обтяжене бодай одним гріхом? Так, я знаю: непростення — це гріх, і хоч мені це надзвичайно важко, я пробачаю Харімові його зраду.

Янгол. А Зоряні?

Софія. Зоряні? Пробачити їй? Я би хотіла... Але... це понад мої сили. Образа настільки сильно запеклася у серці, що я просто не можу ось так взяти й вирвати її. Ні, не можу... А значить... Ця прірва поміж мною і Богом залишиться назавжди?

Янгол. Правда полягає у тім, що немає жодної людини в світі, яка змогла би подолати цю прірву. Серця всіх обтяжені гріхами, а тому між святим Богом і грішними людьми

пролягла ціла безодня. Але Господь не тільки праведний і справедливий, Він водночас люблячий, милосердний і всепрощаючий. Саме тому Він і послав на землю Свого Єдиного Сина — Ісуса Христа.

Софія. Так, я чула це багато разів від мами. Христос прийшов у цей світ до людей і жив з ними, спав і їв, а ще — навчав їх, зцілював і, навіть, повертав їх до життя після смерті.

Янгол. Він називав їх друзями Своїми, а потім, коли прийшов час, був зраджений ними й забутий... Чи знаєш ти, що Він, праведний, узяв на Себе гріхи всіх людей, помер на хресті й воскрес, щоб кожен, хто вірує в це, отримав прощення і вічне життя з Богом.

Софія. Він і мої гріхи на Себе взяв?

Янгол. Так, якщо ти віриш у це.

Софія. І завдяки Христу Господь пробачив мені мої провини?

Янгол. Якщо ти тільки віриш.

Софія. О, так, я вірю, і як я вдячна тобі за це, Ісусе! Я приймаю від Тебе безцінний дарунок — Твою праведність і Твою чистоту, і вірю, що вже ніщо не завадить мені бути навіки з Тобою. *(Софія знову підходить до золотого містка.)*

Янгол. Тобі не страшно?

Софія. Тепер уже — ні. *(Ступає на золотий місток, на неї згори проливається сльоза. Завісу закривають.)*

АВАНСЦЕНА

Софія. Доброго ранку, мамусю!

Мама. Як спалося тобі, доню?

Софія. Ти знаєш, мені наснився дуже дивний сон... А коли я прокинулась, то відчула себе такою щасливою, як ніколи. Мені хочеться обійняти всіх і розцілувати. Ось так! *(Обіймає й цілує маму.)*

Мама. Розцілувати всіх? І Зоряну теж?

Софія. І Зоряну, мамо!

Мама. Отже, ти пробачила їй?

Софія. Якщо Господь пробачив мені, то хіба я можу не пробачити? Це справжнє диво: Ісус звільнив моє серце від образи, гніву й ненависті й наповнив Його Своєю любов'ю, миром і радістю, а це і є найбільше щастя.

Фінальна пісня

Бог — моя твердиня, моя башта,
Господь є мій захист і сила моя,
Зоря вказівна, що освітлює шлях
У моему житті.

Він поведе мене через море й океан,
Він проведе мене через долину смерті,
Він понесе мене на Своїх руках,
Бо Він — моя твердиня і захист мій.

Господь за праву руку мене візьме,
Збере мої сльози в долоні Свої.
На грудях Його я спочинок знайду,
Його захист святий.

Він забере мій біль і вітрами рознесе,
Розвіє смуток мій у тумані при дорогах,
До сонця підійме, дасть для мене крила
І скаже: Я люблю тебе, лети!

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Шанобливість

У Івана язик як жало. Де б не почув хлопець яке огидне слово, він обов'язково запам'ятає його й пустить у хід у розмові чи під час гри з іншими хлопцями. Та найбільше його задоволення — критикувати речі або людей, якими інші захоплюються.

Якщо молодший брат хвалить когось із спортсменів, Іван відразу знайде спосіб висміяти цього атлета. Коли хтось із захопленням говорить про того чи іншого історичного діяча, Іван починає доводити, що в історії той залишив про себе недобру славу. Якщо він бачить, що хтось милується іграшкою чи радіє книзі, то висміє іграшку, книгу або й постаріється зламати, зіпсувати дорогу для когось річ. Коли Іван чує, що хтось із благоговінням згадує місце історичних подій, сімейну традицію чи навіть церкву, він і тут не обійдеться без бруду. Сам він нічим не захоплюється, нічого не цінує.

Питання для роздумів та обговорення:

1. Чим або ким ви по-справжньому захоплюєтесь? Чому?
2. Що б ви відчули, якби хтось намагався висміяти предмет вашого захоплення?
3. Зрозуміло, що Іванова поведінка викликає неприязне ставлення до хлопця з боку багатьох людей. Чому ж він не змінює своєї поведінки? Як ви думаєте?

Відповідь із позиції християнської етики: ставтеся до людей з пошаною

Кожна людина по-своєму неповторна. Речі, предмети та явища теж не схожі між собою — формою, розмірами, кольором тощо. Час від часу ми стикаємося з кимось або чимось — людиною, річчю, явищем, — наділеним такими (в тому чи іншому розумінні) якостями переваги, що нас охоплюють почуття благоговіння, шанобливості, здивування. Це може бути дивовижної краси захід сонця, вражаючого вигляду гора, спортивне свято чи проникливий музичний твір. Що б це не було, ми зупиняємося і завмираємо, вражені красою.

Християнське вчення говорить, що це й подібні до цього почуття віддзеркалюють потребу людини бути з Богом. Бог створив нас для того, щоб ми поклонилися Йому, і навіть ті, хто в Бога не вірує, очевидно, мають потребу поклонитися комусь або чомусь. Однак християнство застерігає, що у Всесвіті існує лише одна Особистість, гідна поклоніння. Ця Особистість — Бог.

Незважаючи на те, що потреба поклоніння є вродженою, деякі люди не хочуть схилити голови ні перед ким, ні перед чим. Чому? Бо вони занадто горді. Вони не допускають думки, що існує щось (або хтось), гідне їхнього шанобливого ставлення.

У 15 розділі Євангелія від Марка ми бачимо обидва типи людей. У цьому уривку описана сцена розп'яття Ісуса Христа. Христа несправедливо звинуватили і прирекли на страту як злочинця. У віршах 29–32 ми читаємо про те, як люди глузували з розп'ятого на хресті Ісуса. Можливо, найбільше знущалися релігійні вожді народу. Але ось у вірші 39 сказано, що римський сотник, який наглядав за стратою, вигукнув: «Чоловік Цей був справді Син Божий!»

І сотник, і ті, що знущалися над Христом, бачили перед собою одну й ту ж саму людину. Вони були свідками тих же самих подій. Звідки ж така різниця? Річ у тім, що люди, які зневажали Ісуса, були сповнені бажання показати свою перевагу над Ним; пиха настільки засліпила їх, що від них було закрито, Ким Ісус був насправді. А сотник, уважно спостерігаючи за тим, як помирав Ісус, зрозумів, що перед ним — Людина, Котра заслуговує найбільшою пошани.

1. Чи доводилося вам захоплюватися кимось, а потім переконуватися, що ця людина не варта вашого захоплення? Що ви тоді відчували?

2. Хтось може сказати: «Байдуже, чим ви захоплюєтесь, аби ви тільки цим захоплювалися». Чи ви згодні з такою думкою? Чому?

Здатність до самодисципліни

Олексій запитує себе, чи міг би він бути таким, як його брат Антон. Усі навколо тільки й говорять про успіхи Антона. Він дуже добре навчається, він спортивна гордість школи — переможець у змаганнях з бігу.

Треба сказати, що розумові здібності та спортивні дані в Олексія не гірші, ніж у Антона. Проте є між братами відмінність. Антон уміє не тільки працювати, а й відмовлятися від усього, що може стати на заваді поставленій меті. Олексій же з готовністю береться за справу, але майже ніколи не доводить її до кінця. Ось, наприклад, кілька років тому вчитель музики сказав батькам Олексія, що в нього, без сумніву, талант. Якщо з хлопцем серйозно працювати, він може стати чудовим піаністом. Олексій тоді зрадів і почав посилено займатися музикою. Та скоро це йому набридло. Є стільки цікавих речей, від яких доведеться відмовитися, якщо день у день по кілька годин займатися музикою!.. І він вирішив закинути гру на піаніно.

Отож, Олексій непогано проводить час із друзями. А його брат тим часом наполегливо працює, і плоди його праці вже видно. Кажуть, що легкоатлетична команда, до складу якої входить Антон, братиме участь у Олімпійських іграх.

Питання для роздумів та обговорення:

1. Коротко розкажіть, у чому ви вбачаєте проблему Олексія.
2. Поясніть секрет успіхів Антона.
3. Чи думаєте ви, що коли обдарованим людям щось легко дається, то їм нема необхідності наполегливо над цим працювати? Так чи ні? Обґрунтуйте свою відповідь.
4. Чи багато, на вашу думку, досягне Олексій, коли стане дорослим? А як стосовно Антона?

Відповідь із позиції християнської етики: необхідна самодисципліна

Ідея самоконтролю і самопожертви популярністю не користується. Для багатьох людей сама думка про те, що собі потрібно в чомусь відмовити, — нестерпна. А в Євангелії від Марка, 8:34–38, ми читаємо про те, як Ісус нама-

гався донести до свідомості народу якусь парадоксальну істину. Зміст Його слів такий: хто хоче зберегти своє життя, той його втратить, а хто віддасть життя за Ісуса, той збереже його. Тоді ж Він сказав учням і народам: «Коли, хто хоче йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста та й за Мною йде!»

Кожному спортсменові міжнародного класу думка про самоконтроль і самопожертву, можливо, зрозуміліша, ніж для більшості людей. Бо для досягнення високих результатів у спорті він готовий йти на жертви. Самодисципліна для нього — закон, і тому він не пропускає тренувань навіть при великій спокусі пропустити хоча б одне. Нагорода приходить до нього в день перемоги на змаганнях.

Перебуваючи на землі, Ісус здійснив немало чудес. Збиралися натовпи людей, які хотіли побачити, як Він зцілює хворих і повертає зір сліпим. Задля цього вони долали багатокілометрові відстані. Але коли Ісус починав говорити про необхідність самопожертви й готовності втратити життя заради надбання Його, натовп, який оточував Христа, помітно рідшав. У більшості людей не було бажання відмовитися від чогось, аби піти за Ісусом Христом, навіть якщо ціною цієї відмови вони набули б життя вічне. На жаль, і сьогодні ідея самодисципліни й готовності до жертв приваблює людей не більше, ніж подобалася вона сучасникам Христа, хоч і в наші дні проповідувана Ним істина не втратила своєї цінності.

Так, самодисципліна й готовність до самопожертви можуть означати відмову від багатьох приємних речей тепер. Але подумайте про нагороди, які обіцяють ці якості характеру: значно цінніші й триваліші, ніж ті задоволення.

1. В яких сферах життя нам особливо необхідна самодисципліна?
2. Назвіть щось одне, чого ви хотіли б досягти в майбутньому році.
3. Від чого ви готові відмовитися заради досягнення цієї мети?

Мудре ставлення до всього, що ми маємо

Понад усе Данило любить гроші. Йому рідко випадає можливість заробити їх, але коли вже таке трапляється, він готовий працювати в поті чола — тільки б заробити більше. Якось він навіть крав гроші. А раз, коли мати послала його купити хліба, він зумів і частину решти приховати.

Помалу грошей у Данила більше, але він ні копійки з них не витрачає — ні на себе, ні на інших. Лише складає їх у свою таємну скарбничку й щодня перераховує. Збільшується сума і росте в хлопчика відчуття безпеки. Однак відчуття це фальшиве. Ніякої користі від цих грошей Данило не буде, як не було б і нікому іншому.

Питання для роздумів та обговорення:

1. Як ви думаєте: чому Данило так любить гроші?
2. Чому гроші дають хлопцеві відчуття безпеки?
3. Що було б, якби в Данилової сім'ї кожен ставився до грошей так, як він?
4. Хто частіше буває жадібним — бідний чи багатий? Як ви думаєте? Поясніть свою відповідь.

Відповідь із позиції християнської етики: мудро розпоряджайтесь усім, що маєте

Жадібні люди прагнуть володіти речами й грошима, тому що думають: вони зроблять їх щасливими. Зазвичай ці люди всього бояться і надіються, що гроші забезпечать їм захист від неприємностей, які підстерігають їх. Але скільки для цього потрібно грошей? Ніхто не знає, і тому, ніколи не відчуваючи себе в цілковитій безпеці, жадібна людина продовжує накопичувати гроші. Жадібність може бути проблемою будь-якої людини — і багача, і бідняка. Але християнство пропонує від неї ліки — мудре ставлення до своєї власності.

З давніх часів відома посада розпорядника чужим майном чи власністю. Розпоряднику не належить те, чим він розпоряджається. Хтось довірив йому своє майно, за яке він несе відповідальність. Християнство вчить, що справжнім власником усього, що належить кожній людині, є Бог. Це Він доручив людям гроші, і в свій час кожному скаже, що Він думає про те, як вони розпоряджалися цими грошима. Яким чином мудре ставлення до того, що ми маємо, протистоїть жадібності? Повернемося до посади розпорядника. Надійність і безпека його становища не залежить від чужих грошей, розпоряджати якими йому доручено. Скоріше, розпорядник залежить від ставлення до нього власника цих грошей. Зауважте, завдання розпорядника полягає в тому, щоб не тільки зберігати довірені йому гроші, але й розпоряджати ними так, щоб прибутки власника зросли. Розпорядник має право, наприклад, звершувати торгові угоди, які можуть бути економічно вигідними багатьом людям. Іншими словами, якщо розпорядник мудро керує дорученими йому грошима, сума їх постійно росте.

У Євангелії від Марка, 10:17–23, ми читаємо про багатого юнака, котрий підійшов до Ісуса, щоб спитати Його, як йому надбати життя вічне. Юнак цей почувався на висоті, бо з дитинства виконав усі відомі тоді релігійні закони. Але Ісус, запропонувавши йому продати свій маєток і роздати гроші бідним, відкрив багатю очі на його недолік. Юнак відійшов від Учителя сумний, коли почув Його відповідь. Чому? Та тому, що, як і наш Данило, він покладався на своє багатство, думаючи, що воно є запорукою його безпеки і привілейованого становища в суспільстві. А якби він усвідомив, що справжнім власником його багатства є Бог, і що на Нього слід поклатися більше, ніж на гроші, які Він же й дозволив йому мати, то, можливо, пропозиція Христа роздати ці гроші бідним не засмутила б його так.

Мудре ставлення повинно бути не тільки до грошей, а й до всього, що нам даровано Богом: до нашого часу, до наших талантів, енергії та здоров'я.

У Євангелії від Марка, 4:24–25, Ісус Христос тлумачить принцип мудрого ставлення людини до її власності; головна думка цих віршів у тому, що коли ми розумно й на благо використовуємо те, що нам відпущено, Бог довірять нам більше.

1. Про жадібних людей іноді говорять, що «руки в них заграбуці». Чи знаєте ви когось із таких людей? Як ви даєте, такі люди щасливі? Обґрунтуйте свою відповідь.

2. Подумайте про якісь речі, що вам належать і мають у ваших очах особливу цінність. Коли б ви собі сказали, що вони належать Богові, а не вам, як би змінилося ваше ставлення до них?

© 1993 by David C. Cook Foundation Cook Communications Ministries, 4050 Lee Vance View, Colorado Springs, Colorado 80918 U.S.A.

Місточок над прірвою

Ранок. Гори й високе небо. Осіння прохолодна сутінь ще огортає все навколо. А по стежинці, яка круто підіймається вгору, поволі йде хлопчик. Ще кілька кроків — і відкриється перевал.

Але хлопчина чомусь розвертається і чимдуж біжить назад. Захеканий і розчервонілий, він вривається у хатину з розпачливим вигуком:

— Мамо!!! Я не зможу!!!

Мама пригортає синочка, з любов'ю гладить його по розтріпаній чуприні:

— Ну охолонь, заспокойся... Давай ми ще раз поговоримо!

— Мамочко! Ну про що говорити?! Хай це буде завтра чи післязавтра — ну яка різниця?

Мама бере сина за руку й виводить на ганок:

— Ні! Ми вже все вирішили й молились про це. Тим більше, що день вибирав ти. Це твоє рішення! — голос у мами ласкавий, але слова такі переконливі.

Хлопчик розгублений і знічений.

— А може... Може, я просто сьогодні не піду до школи, бо я вже, певне, не встигну...

— Встигнеш! — мама непохитна. — Ми ж встали сьогодні на годину раніше, щоб встигнути!

— Мамочко!!! — сльози котяться, ніби дрібненькі краплинки дощу... — Ти не любиш мене! Ти не хочеш мене зрозуміти, не хочеш допомогти...

Мама довго мовчить, пригорнувши хлоп'ятко до себе. І він не бачить, як велика сльоза скочується по її щоці, залишаючи павутинку зморшок...

— Рідний мій! Я дуже люблю тебе. І тому так важливо, щоб ти зробив це саме сьогодні. — голос матері ледь тремтить, але кожне слово виважене. — Тобі треба йти. Довірся Богові.

Хлопчик довго дивиться в її очі, повні спокою та любові. Йти не хочеться. Але він знає: маму треба послухатися.

Він знову виходить на стежку, поспішаючи до перевалу.

— Синку, я вірю в тебе! — голос матері бринить у ранковому повітрі, луною перекочуючись між гір.

Ось і перевал. Стежинка кінчається. Над прірвою повис місточок. Через нього хлопчина має перейти. Сам! Він це має зробити сам... Сьогодні!!!

А раніше його проводила мама... Багато-багато разів вона проводила хлопчика цією дорогою через перевал, а потім він спускався у долину, де було селище і школа. І зі школи його зустрічала мама...

Сьогодні йому потрібно вперше перейти по місточку самому.

Хлопчик з острахом взявся за поручень і став на дощаний настил. Місточок захитався. Малий перелякано відступив назад. Він вагався.

«Повертатись назад? Але що ж я скажу мамі? Вона таки вірить, що я зможу... Врешті-решт, треба ж колись навчитися переходити через цей місточок! Бо хіба буде мене все життя водити мама...»

Враз він згадав. Завжди, перед тим, як ступити на місточок, мама молилася! Вона не просто просила Бога допомогти перейти на той бік. Вона дякувала Богові за все і починала Його хвалити, а потім молитва перетворювалась у пісню, яка линула над прірвою... Мамина рука була міцною і впевненою. Вони легко долали той місточок у будь-яку погоду.

І малий почав говорити до Бога, намагаючись наслідувати маму. Але то була не мамина молитва, а його особиста — прості, щирі слова подяки, прохання, надії...

Хлопчик незчувся, як ноги самі стали на дощаний настил, а руки взялися за поручень. Крок за кроком... Крок за кроком... Усе впевненіше і спокійніше! І от місточок подолано!!!

Величезна радість переповнила дитяче серце! І навіть знайомий краєвид здався йому новим і пречудовим...

А високо в небі кружляв орел. «Хто надію покладає на Бога — полетить, як орел!» — не раз говорила мама. І хлопчик відчув себе орлом!!! Він розкинув руки і, кричачи та підстрибуючи, побіг стежкою в долину...

Галина Левицька
Малюнок Лесі Сверхлюк

Пір'їна

(за мотивами народної оповідки)

У старого батька Орля був син одинак і звали його Орлик. Виросло вже те Орля, у пір'я вбралося, прийшов час на власний хліб переходити. От батько йому і каже:

— Сину, летимо в поле за їжею. Я навчу тебе самостійності. Ти повинен уміти сам себе годувати.

— Не голодний я, тату, — мовило Орля. — Та й те поле таке порожнє, чи водиться там щось путнє?

Засумував батько, та виду не подав. Мудрим був, вирішив зачекати слушної нагоди, аби дати синові урок. Тому здійнявся і полетів сам.

Як раптом до Орлика підповз степовий Вовк.

— Добридень, — привітався він солоденьким голодом і, аби той не бачив, злизав слиньки.

— Ти хто такий, — витріщився на нього птах, — що від тебе так тхне?

— Я житель степів, одинокий вовк, — сказав і якомога ніжніше клацнув зубами. Йому дуже вже не хотілося полахати молодій пахучої птиці.

— А чому такий смердючий? — скривилось Орля.

— Бо багато рухаюся, на здобич полюю. Не дарма ж кажуть, що вовка ноги годують, а птаха крила!

— Як це? — роззявив дзьоба Орлик.

— Дуже просто. Ти даєш мені одну пір'їну зі свого крила, а я тобі взамін якийсь харч. Ось так твої крила можуть тебе годувати.

— Цікаво, — розплився у задумливій усмішці молодий Орел. — А батько мені такого не казав.

— Та що там твій батько тямить? Він уже старий, щоб літати в ногу з часом.

— Гаразд, — не довго думаючи, погодилося Орля, бо в животі давно бурчало й вельми хотілося їсти. — Пір'їна, так пір'їна! Тільки ти мені спершу їжу принеси, а я тоді тобі пір'їну дам, а то раптом ще обдуриш... Знаю я вас, вовків.

— Не хвилюйся. Я даю слово, і дотримаюся його, — сказав хижак і помчав у бік поля.

Так була укладена таємна угода між старим хитрим Вовком та молодим лінивим Орлом. Тепер щодня, в обідню пору зустрічалися вони на верхівці невисокої гори й обмінювалися гостинцями. Вовк приносив свіжу їжу, а Орля йому за це давало пір'їну.

Минуло літо. Настала осінь. Повіяли холодні вітри, стали йти проливні дощі. Зголоділо, змерзло Орля, сіло дожидати Вовка. А його цього дня все не було та не було. І геть увечері, коли почали на горизонті з'являтися перші сутінки, а в орлиних очах темрява від невимовного голоду, прийшов Вовк.

— А тепер я тебе з'їм, — сказав він і голосно клацнув зубами.

Орля стало втікати, махати крилами, але так і не здійнялося в небо, бо було голим, а птахи без пір'я, як відомо, не літають. Довго відбивався птах від хижого звіра, але так і не зміг його перемагти. Знепритомнів і впав на землю. Схопив його Вовк і поволік до своєї нори, аби вовчат малих похастувати.

Летів тією місциною батько Орлика. Бачить, Вовк когось волочить. Не впізнав він свого сина в хижих зубах, бо ж той був геть обскубанним, пролетів повз. Але потім передумав і вирішив урятувати пташину. Повернувся та стрімголов кинувся на Вовка і став клювати його в голову. Робив він це так затято і з такою силою, що той здався і випустив здобич із пащі.

Орля розплющило очі й побачило батька. Тільки тепер воно зрозуміло, якою цінністю для нього є навіть одна, бодай найменша орлина пір'їна. Звелось на лапки й мовчки пошкандибало до свого гнізда — пір'я відрощувати, щоб згодом разом із батьком у степ за харчами полетіти.

Олена Медведєва
Малюнок Лесі Сверлюк

Три дари для Душі

Одного разу, восени, Людська Душа зустрілася із Болем. Він був схожий на старенького згорбленого дідуся, який ледь перебирав ногами, одягнений у лахміття і мав великого горба на спині. З ним він, власне, і народився.

— Тобі чого? — запитала Душа.

— Нема де жити, от і шукаю пристановища. Приймеш?

— Ти від старості певно збожеволів! Нізащо! Іди звідки прийшов. У мене немає для тебе місця. — Душа від люті стала геть багряною.

— Але я заплачу, — впевнено промовив Біль.

— Чим? — голосно засміялася Душа.

— Ти отримаєш від мене один дуже цінний дар.

— Який такий дар?

— Ти знатимеш усі мови світу.

— Усі? Це неможливо! На світі ще не народилася така душа, яка б знала всі мови.

— Ти будеш першою. Розумітимеш кожну людину... Вирішуй — хочеш чи ні?

Душа на мить замислилася:

— То це ж досить таки прибуткова справа.

— Авжеж, я ніколи не пропону абищо.

Душа щиро розсміялася:

— По тобі цього не скажеш... Гаразд. Я погоджуюся. Тільки ти не сказав, на який термін шукаєш житло.

— Не хвилюйся. Ненадовго. Як тільки побачу, що ти досконало навчилася володіти всіма мовами світу, одразу залишу твоє помешкання.

І оселився Біль у Душі. І заболіло Душі. Проте вона мовчки терпіла, бо дуже вже хотіла оволодіти всіма мовами світу і розуміти кожну людину.

Наступного дня, прокинувшись, Душа побачила у вікні, як Біль вів когось до її дому.

— Хто це? — спитала зболена Душа.

— Це Хвороба, їй немає де жити. Дозволь їй оселитися у твоєму домі.

Душа геть залякла від такої нахабності.

— Ні, — сказала і присіла на гаюнок.

— Але ж це теж не за «просто так». Ти отримаєш ще один, значно більший від попереднього, дар —

щастя! Ти житимеш — і насолоджуватимешся життям. Ти будеш неймовірно щасливою!

— Хвороба надовго поселиться? — запитала Душа, не підіймаючи голови.

— Ні, — запевнив Біль, — як тільки ти навчишся бути щасливою, будь певна, Хвороба одразу залишить тебе.

— Гаразд, — сказала Людська Душа й пішла в дім. Вона все життя мріяла про щастя.

Наступного дня зболена Душа лежала в ліжку. Вона захворіла. Як раптом у двері її кімнати хтось обережно постукав.

— Увійдіть, — тихо дозволила господарка.

Малюнок Лесі Сверлюк

На порозі стояли Біль і Незнайомка.

— Ідіть геть! — хрипло скомандувала Душа. — Геть, щоб я вас і не бачила! Нікого більше не пригрію...

— Але ти можеш отримати третій, найдорожчий у світі дар, — заспокоював її Біль.

— Який? — ледь чутно спитала Душа й закорчилася в муках.

— Любов! Ти любитимеш! І тебе любитимуть також!

Душа задумалася. Її давно турбувала порожнеча в житті.

— Так, я хочу любити, — мовила Душа пересохлими губами. — Хочу. Тільки хто ця гостя?

Біль потупив очі:

— Самотність.

З того дня Людська Душа переживала і біль, і хворобу, і самотність. На стала весна. Розтанув останній сніг і лагідне сонечко дедалі частіше стало зазирати до Душі.

— Ну от, — сказав одного дня Біль, — ми прийшли з тобою попрощатися.

Душа ледь підвелася, аби краще почути його.

— Ви... мене... залишаєте? — здивувалася вона.

— Так, — радісно відповів Біль, — адже ти тепер володієш трьома найвеличнішими дарами світу!

— Як? — здивувалася Людська Душа.

— Усе просто. Переживши біль, ти стала розуміти людину в її скорботі. Тобі навіть не потрібно чути її, аби знати, що цій людині погано. В Індії, Африці, в Європі чи на маленькому півострові Тихого океану ти зрозумієш тепер кожну людину, якій болить. Бо мова милосердя одна на цілому світі!

Душа полегшено зітхнула. А Біль продовжував:

— Сьогодні, коли тебе залишить хвороба, і ти станеш знову здоровою, ти збагнеш, що таке щастя. Ти насолоджуватимешся тепер кожним днем,

кожною миттю. Ти відчуватимеш себе щасливою у простоті і в розкоші, і зрозумієш тоді своє найважливіше призначення на землі — жити! Життя і є найбільшим щастям на землі.

Душа ставала дедалі світлішою. Біля її ліжка присіла Самотність.

— І я покидаю тебе, — мовила Самотність. — До тебе прийдуть люди. Ти зрозумієш, що бачити їх, чути, обіймати і просто знати — величезне надбання. Ти полюбиш їх, а вони тебе. У безкорисній людській любові зможеш навіть побачити самого Бога. А Він — найсвятіша Любов на землі. Вічна Любов. Це і є той найсокровенніший дар, про який мріє кожна Людська Душа.

У цю ж мить гості зникли. У кімнаті стало тихо-тихо. Душа підвелася, підійшла до письмового столу й з верхньої шухляди дістала стареньке чорно-біле фото своєї матері. Доки та ще жива, вона сьогодні ж поїде до неї.

Олена Медведєва

Про Кексика

Присвячується моїй доньці Ірині з нагоди її 18-річчя

Вітрина в кондитерському відділі ловила на собі голодні погляди відвідувачів. Поруч з яскравими, різнобарвними тістечками стояв припудрений Кексик. Озирнувшись доволу, він побачив напрочуд гарненьку сусідку — Тістечко з шоколадною квіткою. Набравшись сміливості, Кексик спробував зав'язати з нею розмову.

Кексик. Доброго ранку, красуне...

Тістечко з шоколадною квіткою. Доброго ранку, Кексику!

Кексик. У Вас дуже смачний вигляд.

Тістечко з шоколадною квіткою. Дякую, у Вас також!

Кексик. Думаю, що скоро нас придбають і поставлять на святковий стіл у гарній кімнаті. Потім прийдуть гості й будуть дивуватися, скуштувавши, які ми смачненькі.

Тістечко з шоколадною квіткою. Так, так, можливо...

«Ось і перший покупець. Кого ж із нас він вибере?» — затамувавши подих, подумав Кексик, коли поважний вусатий чоловік зупинився перед вітриною і дістав свого гаманця.

Вусатий чоловік. Добрий день. Запакуйте мені, будь ласка, е-е... тістечко з шоколадною квіткою.

Кексик тихенько зітхнув і подумав: «Нічого страшного не сталося, просто, можливо, вусаті чоловіки не люблять кексики...». На вітрині ще залишалось багато солодоців, і Кексик вирішив поговорити з сусідкою зліва. Нею виявилась надзвичайно поважна Ромова бабка.

Кексик. Добрий день, Ромова бабко, як настрій?

Ромова бабка. Добрий день, Кексику, чудово!

Кексик. Щось мало сьогодні покупців у нашому відділі... Завтра ми вже не будемо такими смачними...

Ромова бабка. Я не турбуюсь про завтрашній день, тому що в моє тісто додали олію і я не черствію три дні.

Кексик. Я теж зроблений з якісних продуктів і смачний!

Раптом до вітрини підбігла маленька дівчинка й закричала.

Дівчинка. Мамо, мамусю, купи мені кексика!

Кексик (подумки). Ось воно — справжнє щастя. Нарешті Мене оцінили, Мене побачили і Я, звичайно ж, сподобався!

Мама дівчинки. Добрий день, покажіть нам, будь ласка, ближче ось цього кексика.

Мама дівчинки взяла кексика, покрутила в руках, понюхала, зморщилась...

Мама дівчинки. Ні, ми не будемо його купувати, дайте нам, будь ласка... ромову бабку.

Кексик мало не заплакав... Так стало шкода себе й задрісно... Його незграбно поставили на іншу полицку, яку погано видно з іншого боку вітрини, і він ледь не випав з рук продавця. До того ж він уже став не таким гарним, тому що цукрова пудра майже обсіпалась. Поруч стояли дві Корзинки з поламаними краями...

Кексик. Привіт, Корзинки. Чому невеселі?

Корзинки. Нас хотіли придбати, але передумали...

Кексик. І в мене та ж історія... Я сподобався! Мене майже купили, але раптом... понюхали і... передумали... Не знаю, чому...

Корзинки. Від тебе тхне рибою, ось чому!

Кексик. Рибою? Не розумію... Цієї ночі мене пекли, тісто було чудовим. Правда, потім воно випадково впало на підлогу, але його швиденько підняли, додали родзинки та спекли. Тоді припудрили, і я виглядав дуже привабливо. А-а, пригадую... Біля мене покладали ненадовго розморожувати рибу, але я з нею навіть не розмовляв... Я і не думав, що можу потім пахнути рибою... Я тільки був поруч і не міг уявити, що вона на мене якось погано вплине. А виявляється, що вона зіпсувала мені життя... Який жаж! І найгірше те, що я змінити вже нічого не можу... Я нікому вже не потрібний...

Корзинки. А нас неохайно поставили в коробку й відламались краї...

Кексик. Шкода...

До вітрини повільно підійшла бабуся з паличкою. Довго стояла, милуючись гарними тістечками, потім довго діставала гаманця... Кексик безнадійно дивився на неї і раптом почув

Бабуся. Добрий вечір, пані, чи є у Вас щось дешеве з солодоців?

Продавець. Так, є кекс.

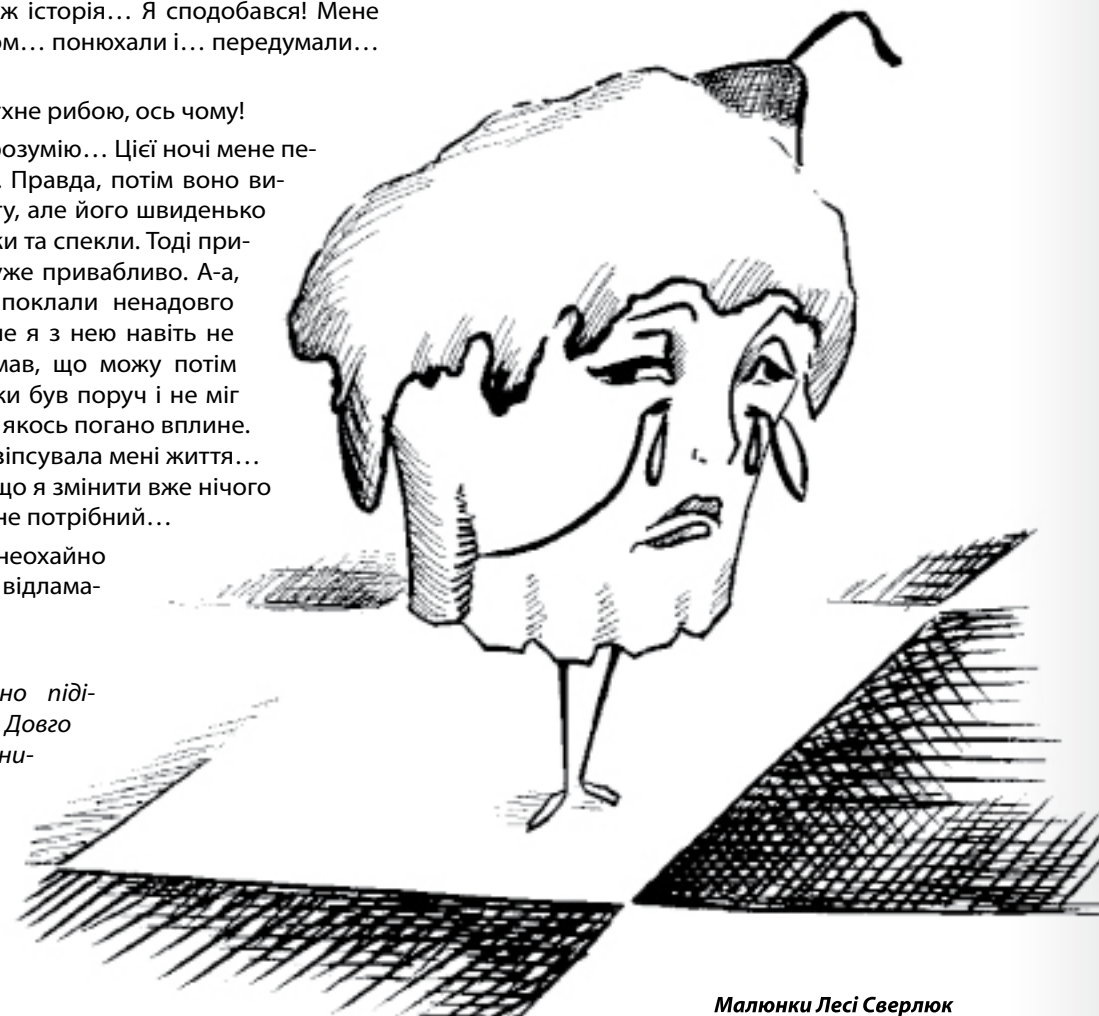
Почувши своє ім'я, наш Кексик глянув на бабусю і... покірно опинився у її корзині. Через деякий час його покладали на стіл. Не було святкового столу, гостей... лише чашка з чаєм і бабуся. «Ну от і добре, — подумав засмучений Кексик, — мене ж купили й зараз скуштують, похвалять, і все буде добре».

Відкусила бабуся від кексика шматочок і скрикнула.

Бабуся. Ой, що це таке тверде всередині! Камінець! Як він міг потрапити до кексу? Він по підлозі валявся, чи що? І щосили жбурнула кексика до смітника.

Лежить Кексик у смітнику, плаче і думає: «Чому ж так сталося? Я ж — кексик. Призначений для того, щоб приносити людям радість, бути корисним для них. І спочатку все було добре, мене спекли з найкращих продуктів. Потім я впав на підлогу... Тепер зрозуміло, звідки в мені камінець. Дивно, що я його не відчував, лише милувався собою та мріяв про гарний стіл та гостей... Потім риба... Мені здавалось, що вона на мене ніяк не вплине... Моє життя пройшло зовсім не так, як я мріяв, не так, як я міг би прожити... Дуже шкода... Якби я міг, я б сказав до свіжих кексиків: «Бережіть себе від впливу. Ми створені кексиками й повинні відповідати своєму призначенню, і тоді нас неодмінно похвалять».

© Лариса Віселева

Малюнки Лесі Сверлюк

Ціла епоха в односту житті...

зичні здібності. Уже в сім років він почав займатися музикою, а у дев'ять — композицією. Батько не хотів синові долі музиканта, тому забороняв займатися музикою. Але це привело лише до того, що юний Гендель сам навчився грати на органі. Більше того, вивчаючи право в університеті Галля, він одночасно служить органістом у місцевій церкві. 1703 р. Гендель переїздить до Гамбурга, де був єдиний на той час у Німеччині оперний театр. Там були поставлені й прозвучали з великим успіхом його перші опери «Альміра» та «Нерон».

Проте Бог через життєві обставини постійно шліфував талант і характер Генделя: 1706 р. оперний театр збанкрутував, і Гендель вирушив до Італії вчитися оперної майстерності у великих італійських майстрів. Венеція, Флоренція, Неаполь — ось міста, в яких живе маестро й вивчає мистецтво створення знаменитої італійської опери. І це в нього виходить настільки добре, що невдовзі до Генделя починають звертатись італійські магнати, щоб він писав для них опери. І ці твори з успіхом мандрують Апеннінами, а самого композитора приймають у так звану Аркадську академію, членами якої були Б. Марчелло, А. Кореллі й А. Скарлатті.

Саме тоді йому пропонують посаду капельмейстера при дворі Ганноверського курфюрста Георга I, який за законом претендував на англійську корону. Відтоді життя Генделя майже нерозривно пов'язане з Англією. Розпочинається нова епоха — і в його житті, і в історії англійської музики.

Проте на самому початку його англійського періоду нічого незвичайного не стається. Гендель пише низку опер на середньовічні, міфичні та вінченосні сюжети: «Тезей», «Адаміс», «Радаміс», «Оттон», «Юлій Цезар», «Тамерлан», «Річард I Англійський», «Олександр», «Ксеркс», «Юпітер в Аргосі», «Гіменей». Кожна з них була довершеною від попередньої.

Кожна наступна вражала витонченістю мелодики й легкістю, з якою автор використовував природні можливості як кожного інструмента, так і кожного голосу в хорі. «Гендель був неперевершеним майстром в умінні розпоряджатися голосами. Анітрохи не перевантажуючи хоріві вокальні засоби виразності, не виходячи з природних теситурних меж голосових регістрів, він видобував із хору такі чудові ефекти, яких інші композитори не досягали...»¹ (П. І. Чайковський).

Його кар'єра йде вгору. З 1720 по 1728 рр. Гендель обіймає посаду директора Королівської академії музики. 1726 р. приймає англійське підданство. На концерти Генделя приходять багато народу. Вороги, яких у нього було чимало, також визнають його надзвичайно майстерну гру на органі. Відчуваючи необхідність реформування опери як жанру, Гендель у своїх творах розпочинає цей процес задовго до Глюка й Рамо.

Але нічого вічного немає в цьому світі. В Англії не всі сприймали італійські опери. Ріст самоусвідомлення, самовизначення як нації, глибокі релігійні традиції англіканства, які трималися ще від часів лоллардів² та Тіндейла³, відвертали значну частину англійської аристократії від творчості Генделя. Більше того, почали створювати пародії на його твори. Одна з найвідоміших — «Опера Злиденних» Дж. Гея і Дж. Пепуша. Ці твори не були нападками на самого автора, радше на стиль італійської опери, який почав вироджуватись і перетворюватись на мистецтво заради мистецтва. Театр, де ставились опери Генделя, бойкотують, і невдовзі його змушені закрити. Це було великим ударом для композитора, адже він був надзвичайно відомим і популярним митцем! Якось, відповідаючи на запитання одного зі своїх високоповажних шанувальників, Георг висловив своє кредо: «Мені було би дуже прикро, мілорде, якби я приносив людям лише задоволення. Моя мета — робити їх кращими...»⁴

¹ Чайковський П. І. Музыкально-критические статьи. — М., 1953. — С. 85.

² Лолларди — послідовники Дж. Вікліфа, які проголошували ідеї священства всіх віруючих, розповсюджували Слово Боже англійською мовою й ходили проповідувати по двох.

³ Вільям Тіндейл (1494–1536) — англійський учений, ранньопротестантський реформатор, перекладач Біблії.

⁴ Ромен Роллан. Портрет Генделя. — Собр. соч., в 20 томах. — Т. 17. — С. 196.

Проте Бог дав йому сили, і через деякий час Гендель знову кидається в бій. Він набирає нову трупку, пише нові опери, поєднуючи їх із елементами балету, насичує сюжети драматичними моментами, навіть пише легкі лірико-комічні опери. Однак і цей задум закінчується крахом: боротьба між новоутвореною дворянською оперою і, власне, проектом самого Генделя (генделівськими сезонами), призводить до того, що 1737 р. обидві справи банкрутують. Для Генделя це був надважкий удар.

І саме тоді Бог починає говорити до нього й нагадувати, для чого Він дав йому талант. Композитор переосмислює своє життя, своє ставлення до Бога, до творчості й звертається до такого монументально жанру як ораторія. Саме там він починає розкривати ідею Бога як Творця історії, Христа — як Відкупителя людства, а вірних Богу людей — як «нового Ізраїлю». Він звеличує Бога, Який із повною владою увірвався в хід історії людства, яку ж Сам і створив, через втілення Спасителя й укладення нового завіту. Бог прийшов для того, щоби принести спасіння всім тим, хто потребує Його. І це виражається в хорах Генделя — могутньому, всенародному славослів'ю Бога.

Ця ідея приходу Христа й визволення від бід цього світу знайшла відгук у серцях простих англійців. І за короткий період Гендель перетворюється у всенародного героя. Його ораторії «Ізраїль у Єгипті» (1739), «Месія» (1741), «Самсон» (1743), «Юда Маковей» (1747) пронизані піднесеними визвольними мотивами. Проте давнішня недобррозичливість впливає на здоров'я Генделя: після написання таких шедеврів і здобуття такого успіху, але знаючи про інтриги проти нього серед англійського дворянства, композитор упадає в глибоку депресію.

Та Бог ніколи не покидає Своїх дітей. Саме тоді англійці переживали загрозу відродження династії Стюартів. А вони ще пам'ятали Марію Стюарт — криваву Мері, як її назвали, — яка ледь не втопила Англію в крові. Окрім того, над Британією нависла загроза воєнного вторгнення з боку шотландців. І саме твори Генделя стали тими провідниками ідей народних мас, в яких країна мала нагальну потребу.

І знову Гендель стає всенародним кумиром. Його твори звучать, його талант цінують. В ораторіях поєднуються і бажання свободи, і висо-

кі морально-етичні принципи життя, і розуміння промислу Божого. Біблійні сюжети набувають практичного забарвлення й переосмислюються. Ораторія «Юда Маковей» стала квінт-есенцією цих сподівань.

Та періоди хвороб і переживань не минають безслідно — Гендель сліпне. Операція на очах (1752) мало допомагає. Але це не заважає йому й далі вести активне громадське життя. Незважаючи на те, що через рік настає повна сліпота, той вогонь, що Бог запалив його в серці композитора, уже не залежить від фізичного зору: Гендель продовжує виступати як органіст і як диригент своїх творів (в основному при постановці ораторії «Месія»).

Останню свою ораторію «Триумф Часу і Правди» Гендель пише вже повністю сліпим. Ні, він не боїться смерті. Для нього вона — лише початок того, в що він так пристрасно вірив. Це яскраво відображається в ораторії «Воскресіння». 14 квітня 1759 р. він пішов до Того, Кого палко оспівував і славу Котрого хотів відкрити всім людям.

За своє життя Гендель написав понад 40 опер, 23 ораторії, безліч церковних хоралів, органних концертів тощо. Уся його творчість — це величезний культурний пласт у житті європейської цивілізації і Англії, зокрема. Саме тому англійці й кажуть, що Гендель — це не просто композитор для Англії, він — ціла епоха життя англійського суспільства. Визнаючи його талант і вплив, композитора поховали на території Вестмінстерського абатства.

Його життя є чудовим прикладом того, що ті, хто кладе своє життя на вітар служіння Богові, ніколи не будуть забутими. Ним чи розчаровані у своєму виборі — які б бурі не чекали на них. Адже через усе це їх провадить Той, Хто все тримає у Своїх руках...

Олег Блощук

Фото Юлії Сандульської

Більшість освічених людей знає, що Гендель — це видатний німецький композитор. Для вузького кола він — автор відомого хорового твору «Алілуя» із ораторії «Месія». Для музикознавців це ім'я асоціюватиметься з надзвичайно вишуканим стилем опери-серія, яку так любив Георг Фрідріх. Проте для багатьох англійців це ім'я — символ злету англійської музики, втілення сподівань англійського народу й час розвитку національ-

ного релігійного самоусвідомлення. Для них цей чоловік — ціла епоха в історії їхньої держави.

Однак життя Генделя — це ще й приклад того, як глибоко віруюча людина може пережити безліч випробувань і бачити в них Бога.

Народившись 23 лютого 1685 р. у німецькому місті Галлі, у сім'ї придворного циркуляника, юний Георг мав можливість рано проявити свої му-

Діти-індиго — ФЕНОМЕН НЕПОКІРНОСТІ

Їх називають «ною расою» ...
Ангелами в тілі...
Майбутнім Землі...
Поколінням-загадкою...

Вони знають більше за дорослих, вміють читати ваші думки, здогадуються про майбутні події та можуть миттєво, за допомогою інтуїції, знайти вирішення проблеми, над якою ви б'єтеся роками!

Діти-індиго — хто вони? Спробуймо розібратися, адже все частіше можна почути, побачити, прочитати різну інформацію про це незвичайне явище в суспільстві. Ця інформація шокує і не залишає байдужим, викликає безліч запитань. І чимало тих, хто намагається знайти відповіді на ці запитання, стають прихильниками теорії «нової раси», «обраності». Хоча є і ті, хто називає цих дітей просто хворими...

Фото Анатолія Бабича

Яку ж думку слід підтримувати християнам? Чи допоможе Біблія прояснити це явище?

У багатьох публікаціях, які мені довелося прочитати, наводять такі ознаки дітей-індиго, як надприродна здатність бачити, розуміти, знати речі, які сховані від більшості з нас. Крім того, їм властива талановитість у різних сферах, особливо у сфері цифрових обчислень та техніки. Існує думка, що є понад 80 виявлених феноменів та «дарів», які спостерігаються у дітей-індиго. Сюди входить вміння читати думки, здатність до ясновидіння, передбачення. Прихильники теорії індиго стверджують, що в світі народжується все більше таких дітей, що свідчить про прихід Нової ери, коли людство досягне нового рівня розвитку.

Можна було б безперервно дивуватися здібностям та особливостям незвичайних дітей, бути від них у захваті, якби не тривожний сигнал, червона лампочка, яка загоряється, коли дивишся на це явище з іншого боку. Тому

що існує й інший бік медалі — це моральні характеристики дітей-індиго. Переважно це такі ознаки:

- неприйняття існуючих норм поведінки;
- прагнення до свободи, незалежності, самостійності;
- супротив будь-яким обмеженням, заборонам;
- негативне ставлення до повчань, настанов дорослих;
- неприйняття авторитетів.

Батькам і вчителям дають рекомендації, як виховувати таких дітей: не забороняти, не повчати, бути партнерами, а не авторитетами, давати свободу й не боятися за дітей, адже вони «самі знають, що робити». Крім цього, такі батьки повинні вчитися у своїх дітей, а не навпаки!

Одразу пригадується текст з Біблії: «Знай же ти це, що останніми днями настануть тяжкі часи. Будуть бо люди тоді самолюбні, грошоловні, зарозумілі, горді, богозневажники, батькам неслухняні, невдячні, неповажні, нелюбовні, запеклі, осудливі, нестримливі, жорстокі, ненавистники добра, зрадники, нахабні, бундючні, що більше люблять розкоші, аніж люблять Бога, — вони мають вигляд благочестя, але сили його відреклися. Відвертайся від таких!» (2 Тим. 3:2-5).

Говорячи про останні дні, апостол Павло попереджає, що це будуть тяжкі часи, саме тим тяжкі, що люди в ці часи матимуть особливо тяжкий характер. Якщо прочитати цей текст ще раз і уважніше, то можна помітити акцент на непокорі, спочатку, Богові, а потім і людям. Саме це — зневага до Бога та до влади, яка Ним поставлена, робить людей «тяжкими».

Ось і виходить, що діти з надзвичайними здібностями виявляються дітьми з надзвичайною, феноменальною непокорю.

Фото Анатолія Бабича

Що ж робити з дітьми, які володіють цими «надзвичайними особливостями»? Напевно, потрібно вирішувати не це питання, а інше: як ставитися до дітей з «надзвичайними особливостями»? Нехай я буду в ваших очах старомодною, але відповім так: ставитися до них не як до «обранців доли», а як до дітей із грішною природою душі, схильною до зла, як до дітей, які без Божого відкриття не зможуть відрізнити добро від зла. І ставитися до них, можливо, ще з більшою суворістю, ніж до дітей звичайних, щоб виховувати в них покірність, смирення та слухняність. Це й буде виявом любові та турботи про них.

На жаль, покірність, смирення, слухняність — це ті поняття, які в сучасній педагогіці стають застарілими, про які говорять неохоче, без ентузіазму. Особливої ваги набувають незалежність, нестандартність, вміння виходити за рамки загальнозживаних норм, креативний підхід до вирішення проблем, навіть ціною благополуччя іншого.

Фото Анатолія Бабича

Діти-індиго — псевдонауковий термін, введений екстрасенсом Ненсі Енн Тепп для позначення дітей, які мають ауру кольору індиго (темно-синього).

Широке розповсюдження термін отримав наприкінці 90-х рр. ХХ ст. завдяки згадкам у джерелах, що мають відношення до руху Нью Ейдж. Дітям-індиго приписують велику кількість різних особливостей: високий рівень інтелекту, незвичайну чуттєвість, телепатичні здібності та багато інших. Стверджують, що діти-індиго — це нібито «нова раса людей».¹

¹ <http://wikipedia.org>.

Але для християн, людей, які дотримують біблійного вчення, послух залишається найбільшою моральною цінністю та гарантією Божих благословень. Сам Господь Ісус Христос, Який у дитинстві міг навчити небесної мудрості навіть бородатих священників, уже не кажучи про батьків, «... пішов Він із ними (з батьками), і прибув у Назарет, і був їм слухняний...» (Лк. 2:51).

Велика кількість текстів Святого Письма показує, як ставиться незмінний Бог до покірних і непокірних.

Ось деякі з них:

«Також молоді, коріться старшим! А всі майте покору один до одного, бо Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать!» (1 Петр. 5:5).

«Господь підіймає слухняних, безбожних понижує аж до землі!» (Пс. 146:6).

«Він провадить покірних у правді, і лагідних навчає дороги Своєї!» (Пс. 24:9).

«Заплата покори і страху Господнього, це багатство, і слава, й життя» (Пр. 22:4).

«Хто напучування не приймає, той не дбає про душу свою, а хто слухається остороги, здобуде той розум» (Пр. 15:32).

Вирішуйте самі, що доводиться втрачати дітям-індиго, яких виховують як «обранців», а не як звичайних грішних дітей, що потребують настанов старших, а часто й дисциплінування.

Чия думка буде для нас авторитетом — думка Вічного Премудрого Творця чи прихильників теорії «нової раси»?..

Ольга Новікова

Ольга Новікова — учитель християнської етики, випускниця факультету релігієзнавства Національного університету «Острозька академія».

Я народилася мертвою...

Про це не сказали моїй мамі, коли акушерка прийняла мене на руки.

Про це не повідомили мого батька, коли він забрав мене з пологового будинку.

Про це не написали в моїй медичній картці.

Довідалася я про це через багато років, коли була вже дорослою дівчиною. Ця новина шокувала мене. Мені довго не вірилося, проте, це була гірка правда. Я народилася мертвою.

Є приказка — народжені плазувати, літати не можуть, — але я хочу озвучити ще гіркішу правду, що народжені мертвими, навіть жити не можуть. Тому все, що відбувалося далі, після того як на мою ручку повісили бирку і 20 квітня стало моєю точкою відліку, було тільки імітацією життя. Але чого дивуватися? За статистикою на той момент живими на Землі було всього лише 30 % населення. Ну, звичайно, статистика — справа не надто точна, іноді навіть брехлива, хочеться вірити, що вона помилилася й живих було набагато більше... А може, менше?..

Поки ви ще не назвали цю статтю повною нісенітницею та відвертим маренням, спробую довести, що кажу правду і з моєю психікою все гаразд. Хоча ви цього й не бачите, але зараз я тримаю в руках той документ, який відкрив мені правду, приховану від мене лікарями. Документ цей древніший за моє і ваше життя, він містить життєво важливу інформацію. Якби це було не так, то його б не намагалися так запекло знищити комуністи, не заперечували б атеїсти, не висміювали би скептики. Цей документ — Біблія! Іноді Біблію називають Книгою Життя, і це безперечно так, тому що з перших сторінок вона розповідає про Живого Бога, Творця всього живого.

...Довголіття. Кожна адекватна людина прагне прожити довге, насичене життя. Пригадайте, чи ж не кожна дитяча казка закінчувалася словами: «І жили вони довго й щасливо». Яскравим свідченням того, що людина хоче жити, є її ставлення до смерті. Коли ми чуємо це слово, нам стає якось моторошно... Хіба смерть не здається вам неприродним явищем? Ні? Значить, ви ще з нею не стикалися зблизька.

Можливо, ви ще не дивилися їй у вічі й не відчували на собі її холодного подиху.

Можливо, ви ще не втрачали тих, без кого життя було немислиме.

Можливо, ви не чули її наглих кроків у своєму домі, не відчували її огидний запах.

Можливо, ви просто ще не стояли біля могили того, кого так сильно любили...

Якби вона була такою ж природною, як і народження, то ми зустрічали б її оплесками та святами, а не хвилинами мовчання та жалобним одягом. Не для смерті була створена людина. Прочитайте перший розділ Біблії про створення світу, ви не знайдете там слів «і створив Бог смерть. І побачив, що добра вона...». Бог — Життя, і тому творить Собі подібне! **«Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього. І ЖИТТЯ було в Нім, а ЖИТТЯ було Світлом людей»**, — так описує Бога апостол Іван (Ів. 1:1-4). Саме гріх став тією дамбою, що перегородила рух вічного життя до наших сердець, а смерть стала результатом відокремлення від Бога. Як тіло без серця, як квітка без кореня, як риба без води — так і ми

не можемо жити без Бога. Незважаючи на те, що Земля — це єдина планета у відомому нам Всесвіті, де існує життя, можливо, у тому потойбічному світі, невидимому та незрозумілому нам, нас називають по-іншому — планетою мертвих. Можливо, Бог дивиться на наш світ, як на великий, гарно облаштований цвинтар, що мерехтить тисячами вогнів — тому що, вчинивши гріх, ми перетворили місце, де були рай та життя, на пекло та смерть.

Духовна омертвілість гірша фізичної, тому що фізично мертва людина не здатна отруювати існування тим, хто живий... Коли я переглядаю пресу, то не можу не задавати питання, чи є межа людської нищості та жорстокості? Адже лише духовно мертві люди можуть із такою насолодою вбивати... Наше минуле кровоточить ранами Освенціма, Голодомору, Хіросіми, нью-йоркського теракту 11 вересня 2001 року... Наше сьогодення схоже на порохову бочку. Звичним стало те, що хтось когось бомбить, а новини про теракти стали нашою сучасною реальністю. Діти вбивають батьків, а батьки продають дітей на органи... Соціологи наводять усе більш вражаючі цифри вбитих абортами, війнами, вірусами.

А ще мене завжди вражають «круглі столи», за якими полюбливають засідати різні миротворчі організації. Хіба це не абсурд — створювати мир за допомогою війни, наводити порядок за допомогою хаосу? Як далеко зайшли люди в своїй жорстокості, що не вбивати іншого здатні лише тоді, коли самі стоять під прицілом автомата... Як нікчемно виглядають люди у відпрасованих костюмах, відгодовані та перенасичені розвагами, коли вони, розкішно вечеряючи в дорогому ресторані, філософствують про

У кожному дні життя шукаймо щось корисне, Робімо щось приємне й добре для людей, Творімо лиш добро — свідомо й ненавмисно, Щоб потім не ховатись від чужих очей.

Щоб кожний день життя прожитий був немарно, Щоб кожна мить життя відзначилась добром, А ще якби навчитись жити гарно, Щоб потім не зустрітися зі злом.

Отож, не гаймо найдорожче — час, не гаймо, Ходімо небом, що не має меж. Бо що посієш — те й пожнеш, звичайно, Загубиш душу — потім не знайдеш.

Ірина Оборона

голод і вбогість у Африці? Хіба живим таке прийде в голову? Ми розводимо руками й кажемо, що нічого не вдієш — таке життя. Пробачте, та хіба це життя? Лише духовно мертва людина може бути такою цинічною та байдужою. Без Бога люди перетворилися на чудовиськ... Хіба все, що потребує людство, це засоби для омолодження і продовження життя??? Особисто мене сьогодні турбує не тривалість життя, а якість та результат. І тому я говорю не про крем від зморшок і нові технології, а про Того, Хто єдиний може дати мертвому людству повноцінне, справжнє Життя.

Коли читаю Євангеліє від Івана, то мене зачіпають слова: **«Я прийшов, щоб ви мали життя, і подостатком щоб мали» (Ів. 10:10)**. Ці слова вимовлені не в морзі й не на цвинтарі. Христос проповідує натовпу живих людей, у яких температура тіла 36,6 і тиск 120 на 80. Тоді про що це Він? Навіщо життя живим людям?

У наступному розділі описується інша ситуація. Христос, почувши звістку про померлого Лазаря, каже: **«Друг наш Лазар заснув, та піді розбудити Його». А учні сказали Йому: «Як заснув, то він, Господи, видужає». Та про смерть його мовив Ісус, вони ж думали, що про сонний спочинок Він каже. Тоді просто сказав їм Ісус: «Умер Лазар» (Ів. 11:11-14)**. Те, що для нас катастрофа, для Нього просто сон, тому що: **«Я воскресення й життя. Хто вірує в Мене, хоч і вмере, буде жити. І кожен, хто живе та хто вірує в Мене, повіки не вмере» (Ів. 11:25)**. А ці слова Він говорить дванадцятьом здоровим молодим чоловікам, Своїм учням: **«Я дорога, і правда, і життя... Бо живу Я і ви жити будете» (Ів. 14:6, 19)**. Будете? Про що це Ти, Христе??? Що значить

будете? А що ж тоді відбувається раз-раз??? Читаючи слова Христа, можна дійти двох висновків: або з Ним щось не в порядку, або з нами... Більшість людей, звичайно ж, поспішає назвати божевільним Його — так простіше. Хіба може здорова людина говорити з живими як із мертвими? Однак Ісус не просто людина, Він — Божий Син! Він знає, що таке життя, не з чиїхось слів, тому що Він — його Автор! Життя — це Його сутність! Він легко відрізняє справжнє від підробки. Тому тих, кого ми звикли називати живими, Він сміливо називав мерцями. До одного з учнів Він так і сказав: **«Зостав мертвим ховати мерців своїх» (Лк. 9:60)**.

Без віри в Ісуса Христа наше фізичне життя — це лише існування.

Без Спасителя ми приречені на муки пекла після фізичної смерті й навіть при житті.

Без Божого втручання у наше життя ми приречені на вічну смерть...

І яка користь від того, що проживемо ми не 30 років, а 90, якщо ми насправді так ніколи й не жили. Та **«ЖИТТЯ З'ЯВИЛОСЬ, і ми бачили, і свідчимо, і звіщаємо вам життя вічне, що в Отця перебувало й з'явилось нам» (1 Ів. 1:2)**.

Якби більше двох тисяч років тому не відбулася велика подія, якби Саме Життя в Особі Божого Сина не з'явилося у плоті на грішну, уражену духовною і фізичною смертю землю, то можна було б не цінувати своїх років і розкидатися ними в безнадії. О, ці слова, записані євангелістом Іваном, втіша-

ють і підбадьорюють!!! Життя набуває сенсу, а смерть втрачає свою владу та силу. Жертва Ісуса Христа на Голгофському хресті, Його смерть і воскресіння повернули людству те, що воно втратило в Едемському саду — не довге, а ВІЧНЕ ЖИТТЯ! Якщо ви стурбовані думками про те, скільки ви проживете, то я хочу повідомити вам радісну новину — той, хто вірить в Ісуса Христа, житиме вічно!!!

Можливо, все, що я кажу — занадто прямолинійне. Але я втомилася жити в оточенні мерців, я мрію, коли моя країна буде наповнена життям! І сьогодні, шановні педагоги, дорогі батьки, усі читачі, нам із вами доручена прекрасна місія — ми покликані говорити про Бога, Який дає життя! Не просто про поліпшення існування мерців. На жаль, часто довге життя не приносить радості та щастя ні самій людині, ані тим, хто її оточує. Однак, наскільки чудово, що Бог милосердний та довготерпеливий навіть до тих, хто майже все своє фізичне життя розтратив на смерть. Він бажає простити та вдихнути справжнє життя у мертві тіла, тому що **«так-бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб КОЖЕН, хто ВІРУЄ в Нього, не згинув, але мав ЖИТТЯ ВІЧНЕ» (Ів. 3:16)**. Зрозумійте й увіруйте: лише Бог може дати життя мертвому поколінню! Саме про це й говорив постійно Христос людям. Його послання людям — це послання життя! Тільки Він може існування перетворити на життя з подостатком. І саме про це Він доручив говорити нам. І тому, тільки тому ми покликані на уроках основ здоров'я, християнської етики, на виховних годинах і під час особистого спілкування з дітьми та одним із одним говорити про найголовніше — про Життя, яке може дати лише Бог!

Я народилася мертвою, але помру живою! А як стосовно вас?

Наталія Дубовик

Наталія Дубовик народилася і живе в Харкові. Закінчила Київську богословську семінарію за спеціальністю викладач біблійних дисциплін. Адміністратор проекту «Впровадження християнської етики в навчальних закладах Харкова і Харківської області».

Навіть дерево росте туди, куди його нахилили ще пагіницею

Одна жінка запитала в мудреця, коли краще починає виховання дитини.

— Скільки років дитині? — запитав мудрець.

— П'ять.

— П'ять років! Біжи швидше додому! Ти вже на п'ять років запізнилася!

Повага до батьків — це результат правильного виховання та ставлення, починаючи змалечку, і навіть, на думку деяких спеціалістів, з пренатального (внутришньо-утробного) періоду.

Про повагу до батьків говориться в одній із заповідей Декалогу. До речі, те, що Заповіді були записані на кам'яних скрижалях, підкреслює їхню вічну цінність. Отже, п'ята заповідь: «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!» (Вих. 20:12).

Фото Анни Матковської-Алтаймс

Кожен із нас має свою роль у сім'ї, у суспільстві. Подекуди ми водночас виконуємо декілька життєвих ролей, кожна з яких має свою відповідальність, характеристику, вимагає нашого часу та посвячення. Я — жінка... Колись була дитиною, тепер я дружина, сестра, майбутня мама... Окрім того, я маю соціальну роль — сусідки, відповідаль-

ного працівника на роботі, хорошої подруги. Всі ці ролі сплітаються в одну і в своїй сукупності відображають мою особистість, мене як творіння Боже. Але фундамент того, хто я є, закладається в ранньому дитинстві.

Яка вона — ідеальна сім'я?

Напевно, там понад усе панує любов! А ще там є єдність і розуміння. Там немає місця сварці, неповазі, егоїзму.

Приклад ідеальних взаємин — це Трійця: Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий. Триєдиний Бог. Це таємниця, таїнство, що важко досягнути людським логічним виміром. Взаємини Одного Бога в Трьох Особах сповнені гармонії, розуміння, досконалості. Згідно з Божим задумом сім'я покликана відображати ці взаємини. У Святому Письмі читаємо: «Тож, що Бог спарував, людина нехай не розлучує!» (Мк. 10:9), «І нитка потрійна не скоро пірветься!» (Екл. 4:12).

З раннього дитинства мої батьки мали значний і неоціненний вплив на мене. І я щиро вдячна їм за християнське виховання. На жаль, більшість із наших сімей не були й не є ідеальними. Що ж тоді? Чи потрібно дітям поважати батьків, які не любили їх достатньою мірою, яким власна робота була важливішою за дітей, у яких за щоденною суєтою не було часу слухати про дитячі проблеми та переживання? Якщо брати до уваги біблійну заповідь, то, звичайно, — так! Але як цього досягнути в реальному житті?

Як діти вчать поваги

«Для виховання дитини потрібно більш проникливе мислення, більш глибока мудрість, ніж для управління державою» (У. Е. Ченнінг).

Через особистий приклад батьків

Не завжди батьки поводяться ідеально, і ми часто повторюємо їхні помилки, коли самі стаємо батьками. У хорошій сім'ї чи в проблемній повага не з'являється сама собою — цього потрібно вчити. Початковий вияв поваги діти бачать у взаєминах самих батьків та в їхньому ставленні один до одного. Це приклад для дітей. Важко татові говорити синові: «Поважай маму!», коли син не бачить тієї поваги в ставленні батька до мами, до бабусі та й до інших людей.

Через біблійні настанови

Як же практично шанувати батьків? Перш за все — щиро любити їх, ставитися з незмінною повагою. Слухати їхні настанови та поради, як писав мудрий цар Соломон: «Сину мій, шануй настанови батька твого і не відкидай поради матері твоєї, бо то найкращий вінець для голови твоєї і добра прикраса для душі твоєї» (Пр. 1:8–9). Коритися батькам не лише, коли вони бачать, а завжди мати покірливе серце та бажання чинити правильно та приємно. Поводити себе так, щоб не засмучувати їх та бути їхньою радістю, а не смутком. Молитися за них. Оберігати їхнє здоров'я, допомагати їм у домашніх справах і в усьому, і в старості турбуватися про них.

Найкращий приклад пошани до батьків показав нам Ісус Христос. Усемогутній Бог, Він із дитинства корився Йосипові й Марії, був покірним та слухняним. Навіть помираючи на Голгофському хресті, Він наказав одному зі Своїх учнів турбуватися про Свою матір — Марію. «Під хрестом же Ісуса стояли — Його мати, і сестра Його матері, Марія Клеопова, і Марія Магдалина. Як побачив Ісус матір та учня, що стояв тут, якого любив, то каже до матері: «Оце, жінко, твій син!» Потім каже до учня: «Оце мати твоя!» І з тієї години той учень узяв її до себе» (Ів. 19:25–27).

Через мудре виховання

Молоді батьки часто люблять своїх дітей тривожною і поблажливою любов'ю, яка псує їх. Є інша любов — уважна та спокійна, яка робить дітей чесними та зрілими. І такою має бути справжня любов батьків. Така любов бачить дитину не лише тією крихіткою, малюком, якою вона є в цю мить, але така любов батьків бачить майбутню перспективу для дітей. Батьки знають, якими вони хочуть бачити дітей, коли ті виростуть, і вже зараз цілеспрямовано займаються їхнім вихованням. Мудрі батьки вчать дітей хорошого та правильного змалечку й розуміють важливість дисципліни.

Апостол Павло також звертає нашу вагу на пошану до батьків: «Діти, — слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливо!» (Еф. 6:1), «Діти, — будьте слухняні в усьому батькам, бо це Господеві приємно!» (Кол. 3:20). Це нелегко робити, коли ти дитина, але дисципліна, послідовне й мудре виховання поступово приносять свої плоди. Велика окраса для юнака, коли він ввічливо поводить себе зі старшими, і він багато втрачає, коли зневажливо поводить себе і говорить до старших. Однак, заповідаючи пошану до батьків, п'ята заповідь ніяк не припускає

того, щоб старші зловживали станом старшинства. Так, Святе Письмо пише до батьків: «Батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остеререженні Божому!» (Еф. 6:4).

Слово «дратувати» означає сердити, обурювати, гнівити, провокувати тощо. Це роблять неправильними методами, тобто суворістю, безпідставністю, жорстокістю, різкістю, суворими вимогами, непотрібними обмеженнями й егоїстичним використанням авторитету. Таке ставлення призведе до протилежної реакції — зруйнує прив'язаність до батьків, дасть зрозуміти, що дитина все одно не задовольнить вимог і бажань своїх батьків. Мудрі батьки прагнуть зробити послух бажаним і досягають його, насамперед, за допомогою любові та м'якості.

Через дисципліну

Батько не повинен підтримувати розвиток поганих нахилів своїх дітей жорстокістю, несправедливістю, необ'єктивністю чи зловживанням авторитетом. Неправильне поводження з дитиною буде тільки сприяти прогресу недобрих нахилів у серці дитини. Необхідне конструктивне, послідовне виховання відповідно до віку та розуміння дитини, мудре нагадування про обов'язки й провини. У дитини має сформуватися чітке розуміння відповідальності за провини, тому батьки повинні мудро застосовувати дисциплінування й покарання. Неправильні й правильні вчинки мають свої наслідки, і змалечку дитина повинна зрозуміти це. Мартін Лютер казав: «Тримайте яблуко біля різки, щоб дати дитині, коли вона в чомусь досягає успіху».

Діти не повинні рости без опіки й контролю. Їх слід навчати, допомогти їм розвивати самоконтроль і послух. Адаже моральний і духовний аспекти нашого ества важливі настільки, наскільки й інтелектуальний. «Страх Господній — початок премудрості» (Пр. 1:7).

А що ж робити тим дітям, у кого батьки не є прикладом люблячих і турботливих опікунів? Батько — алкоголік, мати — нервова істеричка... Чи мають діти право не поважати таких батьків та по-іншому ставитися до них? Біблія в п'ятій заповіді дає нам наказ, імператив — поважати їх. Це не питання вибору чи бажання, це питання того, що є правильним, не зважаючи ні на що. Це заповідь з обітницею довголіття. Нехай неправильні вчинки інших не будуть приводом для нашого негативного поводження з батьками і порушення Божої постанови.

Довголіття — Божа обітниця цієї заповіді

У хорошій сім'ї панує мир та взаєморозуміння. Емоційна стабільність уберігає від постійних стресів, що часто стають першопричиною хронічних хвороб, також позитивно впливає на роботу серця, нервової системи, інших внутрішніх органів. Діти в таких сім'ях частіше емоційно врівноважені, мають хорошу самооцінку, будують довготривалі, стійкі, дружні відносини, не зацікавлені в антисоціальному поведінці й бунтівних, руйнівних звичках, як, приміром, алкоголь, наркотики тощо. Модель батьківської сім'ї діти часто переносять у свої сім'ї. Статистика свідчить, що діти розлучених батьків теж мають великий ризик пережити розлучення у власній сім'ї, бо саме таку модель поведіння в кризових ситуаціях вони запозичили у батьків, і це підсвідомо вкорінене в їхньому розумі та емоціях.

Як практично виявляється повага

У словах вдячності. Ми часто сприймаємо те, що роблять батьки, як годиться. Ми звикли, що вони одягають, годують, піклуються. Так, це їхній обов'язок, але їм не завжди легко заробляти гроші, щоб забезпечити примхливого підлітка сучасним одягом і всім необхідним. Часто батьки кажуть: «Усе для дітей!», — а діти тим часом ростуть егоїстами.

Спостерігаючи за дітьми в європейській культурі, можна побачити таку модель: «дитина — перлина». Усе заради неї. Батьки працюють допізна, щоб купити на Різдво найновішу модель мобільного телефону або супернову техногенну іграшку з різними «крутими» суперможливостями. Бо дитина інакше образиться та вчинить грандіозне шоу протесту під час свята, якщо забаганка не буде вдоволенена.

В азіатських та африканських сім'ях у дітей виховують повагу до дорослих. Діти, наприклад, завжди очікують, доки дорослі накладуть їжу собі в тарілку, вчаться виявляти повагу не лише стороннім, але й батькам, підносячи чай, прибираючи зі столу. Такі слова як «дякую», «будь ласка» мають неабияке значення.

Приміром, у культурі Давнього Китаю завжди особлива увага приділялася вихованню дітей. Вони навчали своїх дітей, що аби «досягти гармонійного сімейного життя, успіху в управлінні нацією й перемоги над ворогами», людина повинна вдосконалювати свою моральність і доброчесність. Згідно з традиціями, виховання дітей починалося з народження. Хлопчиків традиційно вчили ввічливості й знайомили з календарем. Дівчаткам було достатньо навчитися бути скромними, слухняними й отримати навички ведення домашнього господарства.

Історії єврейських батьків, описані в Біблії, свідчать, що вони були старанними в навчанні своїх дітей шляхам і словам Господа, щоб ті могли духовно розвиватись і здобувати благополуччя. Батько, який дотримувався Святого Письма, ростив своїх дітей у навчанні й настановах Господніх. «...Щоб ти боявся Господа, Бога свого, щоб пильнувати всіх постанов Його та заповідей Його, що я наказую тобі, ти й син твій, та син твого сина по всі дні життя твого, і щоб були довгі твої дні... І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм. І пильно навчиш цього си-

нів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш» (Повт. Зак. 6:2, 6–7). Роль батьків була чіткою — показати дитині спосіб життя, який їй потрібно наслідувати. Дуже важливо починати виховання дитини саме таким чином, адже навіть дерево росте туди, куди його нахилили ще пагінцем.

«Хороші діти — спокійна старість, лихі діти — старість перетворюється в пекло», — говорить українська народна мудрість. «Без любові й відданості дітей батьківство перетворюється в гірке похмілля, якому кінець приносить тільки смерть», — сказав Григорій Сковорода.

Психологи стверджують, що в 5–6 років дитина або вже вихована, або потрібно починати важке перевиховання. Вона гармонійна або дисгармонійна як особистість, яка формується. Втратити у вихованні перші роки дитинства — до 5 років — не можна. Це період закладання фундаменту всього майбутнього дитини. У 3 роки вже розвинуті такі якості, як сором і співчуття. І погано, якщо цього немає. Діти знають, коли поводять себе неслухняно, коли роблять щось негідно.

Хороша сім'я будується на хорошому фундаменті. Хороші взаємини не виникають самі собою. Кожній людині варто було б подумати і, хоча б самій собі, дати відповіді та такі питання: якими є духовні цінності моєї сім'ї? чи закладено в нас фундамент широго й відкритого спілкування, взаємоповаги, дружби? чи проводить наша сім'я час разом не лише за переглядом телепрограм? що об'єднує нас, окрім спільного прізвища та спільного даху над головою? як вирішуються конфлікти? У мовчазному обуренні, у нещадному обвинуваченні один одного чи в мудрому вмінні тверезо поглянути на ситуацію, визнати помилки, пробачити один одного та змінити ставлення, поведінку? У прощенні — величезна сила. Так легко помічати й пам'ятати провини та помилки інших, але так часто ми не бачимо власне відображення, власні думки, поведінку, наміри в дзеркалі істини.

Тому про виконання Божих заповідей можна говорити лише виходячи з позиції нового, чистого, оновленого серця. «Нема доброго дерева, що родило б злий плід, ані дерева злого, що родило б плід добрий. Кожне ж дерево з плоду свого пізнається. Не збирають-бо фіг із тернини, винограду ж на глоду не рвуть. Добра людина із доброї скарбниці серця добре виносить, а лиха із лихої виносить лихе. Бо чим серце наповнене, те говорять уста його!» (Лк. 6:43–45). Саме тому прийшов у світ Христос, щоб очистити нас від наших гріхів, забрати наше гріховне серце й дати нам нове серце, спроможне любити так, як того очікує від нас Бог. Христос — це скеля життя кожної особистості й кожної сім'ї. «Ніхто бо не може покласти іншої основи, окрім покладеної, а вона — Ісус Христос» (1 Кор. 3:11).

Анна Матковська-Алтаймс

Анна Матковська-Алтаймс народилася в місті Рівне. Успішно закінчила Рівненський державний гуманітарний університет. Працювала вчителем історії, практичним психологом, редактором газети «Новий формат». З 2003 р. співпрацює з місією «Обітниця миру», займається служінням консультування та душеопікунства. Заміжня.

Батьки, не дратуйте дітей

Українське суспільство здавна знає своїми сімейними цінностями. Тими зв'язками всередині сімей, які так приковували увагу й вабили представників інших культур. Коли на свята збиралися великі родини в домах своїх дідусів та бабусь. Коли діти на свята приїздили з далеких куточків країни лише для того, щоб разом провести трішки часу й поєднатися із тими рідними і близькими, яких так давно не бачили. І тоді лилася пісня рікою і засиджувалися до опівночі, і не хотілося розлучатися...

Не хочу сказати, що цього частково й сьогодні немає, проте розмова наша трішки не про те. Річ у тім, що така ситуація має і зворотний бік — коли діти відчують контроль родини до самого сну. І часто не можуть прийняти самостійне рішення, бо «що ж подумають рідні...». Складається враження, що в нашій культурі узаконений диктат рідні в стосунках «діти — батьки». Тим більше, що подібне становище виправдовують заповіддю «поважай батька та матір». І тоді виникає питання: якою має бути ця повага й де межа, за яку батьки самі не повинні заходити, щоб дати дітям можливість пожити власним життям і навчитися самотужки вирішувати свої проблеми?

Вирішуючи це питання, потрібно згадати декілька важливих речей: хто такі діти для батька й матері, що Бог наказує батькам стосовно виховання дітей, що їм потрібно пам'ятати, щоб допомогти дітям поважати батька та матір.

По-перше, необхідно зрозуміти, яке місце посідають діти в сім'ї. Найчастіше, коли ми кажемо сім'я, то уявляємо тата, маму, дітей, бабусь, дідусів, тітоньок і дядечків, тобто всю рідню. Навіть якщо відкинемо тітоньок і всіх решту, то в кращому разі залишаться батьки і діти. Та Бог, коли засновував сім'ю, сказав, що це — лише стосунки двох людей — чоловіка й жінки. Чи ви поглянете на перші сто-

фото Алли Смалъ

рінки Біблії, чи десь посередині, чи наприкінці — скрізь ви побачите, що в Божому повелінні фігурують лише двоє людей. І саме нерозуміння цього питання і формують першу помилку. Бо сім'я — це завіт чоловіка любити дружину і дружини — любити чоловіка. І ці стосунки визначають атмосферу в домі, уміння вирішувати конфлікти, виявляти любов і будувати сімейне щастя. І ці взаємини мають бути настільки міцними, щоб назватися «одним тілом».

«Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, — і стануть вони одним тілом» (Бут. 2:24).

Зауважте, що чоловік має залишити батька та матір і приліпитися до дружини. Це не означає забути чи зневажити, а відірватися від колишньої родини для того, щоб будувати щось нове. І в цьому вірші не згадується про дітей. Бо в Божому плані вони займають інше місце.

Коли прочитаємо Псалом 126, то можемо зрозуміти, що Бог говорить про дітей:

«Коли дому Господь не будує, даремно працюють його будівничі при ньому!

Коли міста Господь не пильнує, — даремно сторожа чуває!

Даремно вам рано вставати, допізна сидіти, їсти хліб загорьований,

Він і в спанні подасть другові Своєму!

Діти — спадщина Господня, плід утроби — нагорода!

Як стріли в руках того велетня, так і сини молоді:

блаженний той муж, що сагайдака свого ними наповнив, не будуть такі посоромлені, коли в брамі вони говоритимуть із ворогами!»

Можна чітко побачити, що діти — це нагорода від Бога, яка належить лише від Нього. Так само, як і будівництво дому чи безпека, це — в руках Господа. І ми знаємо, що є люди, які надзвичайно сильно ба-

Допоможіть вас шанувати

жають мати дітей, проте з тих чи інших причин у них нічого не виходить. І в потаємних кімнатах свого розуму розуміємо, що народження людини — це диво, бо навіть розвиток цілого тіла із однієї клітини (вже не кажучи про душу, яка «якось» поселяється в тіло) — це чудо.

Тобто Бог указує, що діти — це довірені нам люди, і наше завдання — виховати їх і пустити в цей світ спорядженими для дорослого життя. Саме тому на сторінках Біблії можна прочитати так багато повелінь батькам виховувати дітей, роз'яснювати їм важливі речі й допомагати вирішувати життєві проблеми. (Почитайте хоча б шостий розділ книги Повторення Закону, яку Мойсей написав перед входом ізраїльського народу в землю обітовану.)

Отже, функція батьків — виховати дітей, а не бути їхнім власником. Ось тут і починається найцікавіше. Багато батьків не розуміють цього або не погоджуються з цим. І фрази: «я тебе ростив», «я вкладав у твоє майбутнє кошти», «я маю право на тебе» — яскраве свідчення того, що ми мало що тямимо у вихованні. Адже наше вкладання в дітей — не інвестиції у свою сити й спокійну старість. Бо такий підхід — це чистої води егоїзм. І подібне ставлення може призвести до того, що діти, зірвавшись із такого ланцюга і відчувши свободу, «полетять» у далекі краї і не захочуть повертатися туди, де відчувають себе річчю.

Апостол Павло, розважаючи над стосунками дітей та батьків, писав:

«Діти, — будьте слухняні в усьому батькам, бо це Господеві приємне! Батьки, — не дратуйте дітей своїх, щоб на дусі не впали вони» (Кол. 3:20–21).

Найперше в цьому уривку апостол указує на те, що діти повинні шанувати батьків і що це до вподоби Богові. Цю заповідь ніхто не відміняв і не применшував! Проте є й інші слова — для батьків. Відповідальність батьків аж ніяк не менша в цьому обопільному процесі. Більше того, безвідповідальність батьків призводить до того, що діти «падають духом» (в інших

перекладах — «впадають у відчай»). Тобто батьки самі повинні знати, як виховувати дітей таким чином, щоби ті були слухняними їм, як перед Богом.

Для цього батькам, перш за все, необхідно знати про Бога і знати Самого Бога. Бо ми можемо навчити лише того, що вміємо самі, — не більше. Адже слухаючись батьків, діти слухаються Самого Бога. А як вони можуть це робити, коли ні батько, ні мати не може дітям показати Господа у своєму житті?

По-друге, батькам необхідно розуміти, що вони не можуть замінити Бога. Тобто вони не мають права примушувати дітей чинити проти того, що каже Бог, мотивуючи це вимогами родини, ситуації у світі чи своїми переконаннями. Бог завжди має залишатися на першому місці в житті людини. І ніхто не має права займати Його місце. Навіть якщо батьки вимагають чогось від дитини, еталоном їхніх вимог має бути Божа воля і Його Слово, а не бажання людей.

А ще для того, щоби допомогти дітям не впасти духом, їм необхідно розуміти й прийняти світ своїх дітей, щоби якнайкраще допомогти дітям досягнути стежку в житті і те, як по ній іти. І це останнє, мабуть, найважче. Бо нам потрібно дати дітям право на помилку, а собі — визнати, що діти самі мають пройти свій шлях.

Виховання дітей і їхня пошана до батьків — це не автоматичне явище, яке надприродним чином з'являється в чоловіка та жінки відразу після того, як народжується немовля. Це — праця над звільненням від своїх стереотипів і комплексів. Це визнання власної неспроможності виховати дітей без надприродного відкриття від Бога. Це розуміння і прийняття Його духовних законів і заповідей. І це щоденна праця над собою, перш за все над собою, щоби представити себе зразком поваги до Бога і Його заповідей у своєму житті.

І тоді ми пожемо те, що сіяли. І ніяк інакше...

Олег Блоцук

Я — Артем. Мені вже (лише) двадцять. Ніколи не думав, що Бог зробить не так, як я собі планував. Шість років тому мріяв жити, як забажає того моя душа. Коли батьки-християни стримували моє неприборкане серце, з моїх уст у подушку вилітала брудна лайка. Це при тому, що я вірив у існування Бога й навіть молився до Нього, однак часто дорікав Йому: «Чому в мене саме ці батьки?! Чому не такі, як у мого друга?! Чому я не можу робити те, що дозволяють йому?!» Ніяк не міг зрозуміти, чому має бути саме так, як треба, а не так, як хочу я. Але тепер зрозумів...

«Діти — спадщина Господня, плід утроби — нагорода! Як стріли в руках того велетня, такі сини молоді: блаженний той муж, що сагайдака свого ними наповнив» (Пс. 126:3-5), — так написано в Біблії. Кожну стрілу виготовляють з особливою старанністю, бо як її зробиш, так вона й полетить. Діти, як ті стріли, вони потребують усієї пильності, терпеливості, великого старання і, головне, покладання на Господа, «бо даремно працюють будівничі, коли дому Господь не буде» (Пс. 126:1).

Ніяка методика не допоможе виховати нас, дітей, духовно здоровим, якщо вона не Божа, не біблійна. Тому дозвольте звернутися до вас, шановні батьки, від імені ваших дітей, які лише з віком можуть усвідомити й оцінити переваги й недоліки батьківського виховання.

...Пригадуєте? Якось ваш дворічний малюк валявся на підлозі й піднімав шалений галас. Вам радили якось вплинути на нього, але ви відповіли, що використовуєте японську систему виховання дітей, за якою маленька

Благословив Господь батьками, Не вистачає слів сказати... Й чим далі, тим все більш з роками Це починаєш цінувати.

В очах лиш доброта і ласка І світла мудрість в очах. Їм завдяки життя, як казка, Таке, як снилося у снах.

Завжди прийдуть і розуміють, Назустріч завжди поспішать І пожаліти так зуміють, Що аж зворушиться душа.

Завжди усміхнені, терплячі, Їх не засмучують роки, Нехай вам Бог за все віддячить, Мої батьки, мої батьки...

Ірина Оборонова

дитина має повну вседозволеність і недоторканність, вона — «пуп землі». Батьки, будь ласка, не робіть цього зі мною, бо я не зможу вас шанувати. Мені не потрібна вседозволеність і любов до самого себе, бо буду використовувати вас як гаманець, наповнений грошима, чи холодильник, набитий їжею.

У центрі мого виховання має бути Бог, бо інакше всі зірки обертатимуться навколо мого «Я». Поставте Бога на перше місце в своєму житті, щоб бути гідним прикладом для мене, свого сина. Читайте мені Писання, моліться за мене. Тату, покажіть, як ви любите мою маму. Мамо, покажіть, як ви шануете мого тата. Говоріть мені про Бога, від Якого все, через Якого все і для Якого все, що створене Ним, існує.

Батьки, не дратуйте мене своїми різними методами виховання. Мамо, якщо ви даватимете мені те, що забороняє тато, ваш син не шануватиме ні вашого чоловіка, ні вас. Якщо ви станете скелею мого порятунку від тата, коли мені потрібне покарання, то виховаєте мене безвідповідальним. Тату, не нарікайте на маму. Батьки, будь ласка, будьте єдині в системі мого виховання. Батьки, не віддавайте мене на виховання теле-няні, бабусі з дідусем, комп'ютеру, вулиці чи ще чомусь. Мені потрібні ви.

І ще: не купуйте мене за гроші, цукерки, іграшки тощо. Прошу, не керуйте моєю поведінкою і не ставте себе на місце Бога, кажучи: «Бо я сказав (сказала)!» Не використовуйте мене як свою власність, я це відчуваю і мені боляче. Не лупцюйте мене з піною на вустах, щоб досягти свого силою, не виливайте чаші свого гніву зненацька й без причини.

Однак, прошу вас, і не ігноруйте мене. Почуйте голос мого серця. Коли щось забороняєте, посадіть мене біля себе, подивіться в очі й поясніть, у чому тут небезпека, чому не можна робити того чи іншого.

Дорогі батьки, якщо ви думаєте, що до дітей не можна застосовувати тілесного покарання, то це не зовсім так. Інколи нерв покори десь затискається у моєму грішному серці, і тоді мені необхідно допомогти його звільнити. Шлях до цього нерва пролягає від м'якого місця і долається через застосування «вітаміну Р» — різки. Ви собі не уявляєте, як стає добре, коли затиснутий нерв покори звільняється від тиску гріховного бунту й непослуху. Один батько, його звали Соломон, казав: «До юнакового серця глупота прив'язана, та різка картання віддалить від нього її» (Пр. 22:15).

Та, будь ласка, не забувайте, що з дня на день я дорослішаю, починаю більше розуміти, і тому не потрібно в п'ять й у вісімнадцять років давати однакову дозу «вітаміну Р». Спостерігайте за моїм зростанням, помічайте, коли стаю більш зрілим у прийнятті рішень, і нагадуйте мені про настанови Господні, коли бачите, що можу оступитися. Той же Соломон навчав: «На розумного більше впливає одне остереження, як на глупака сто ударів» (Пр. 17:10). Тому, чим більше розумію, тим менше «ударів».

Використовуйте всі нагоди, щоб говорити до мого серця, бо все зло, яке я чиню, виходить звідти. Не втрачайте жодної можливості достукуватися до мого серця, прошу вас. Розкажіть, чому мій учинок — гріх. Розтлумачте, як Бог реагує на гріх. Поясніть, що мені доведеться відповідати за мої гріхи. Повідайте, що лише Христос може

звільнити мене від рабства гріха, може дати свободу чинити те, що насправді є славою для Бога, бо слава Божа і є добро для мене.

Одного разу, на жаль, я майже здійснив крадіжку в магазині. «Майже», бо мене зловили охоронці. Мені тоді було тринадцять. Дізнавшись про те, що трапилось, батько не застосував тілесного покарання, але так зрозуміло розповів мені, якими можуть бути наслідки мого гріха й що мене чекає у майбутньому, якщо не зупинюся зараз, що після цього крадіжка стала для мене справді гріхом, тим, що викликає Божий гнів. Відтоді страх Божий стримував мене від того, щоб учинити щось подібне.

Шановні батьки, врахуйте, що самі лише моральні принципи, навіть біблійні, не зможуть стати природними для грішного серця, сповненого ненавистю до всього святого. Тому на закінчення хочу поділитися з вами Євангелією — доброю, радісною звісткою про те, де можна черпати сили, мудрість і мотивацію для того, щоб гідно жити самим і навчити мене шанувати вас.

Уся сила, мудрість і мотивація в Ісусі Христі. Він — Син Божий. Колись Він створив землю і все, що на ній — мене й вас. У визначений час Він залишив Свій престол, Своє Небесне Царство і прийшов на Землю, наповнену грішниками і злом. Він прийшов, щоб умерти за Своїх ворогів. Він помер за гріх, який учинили люди, за всі ситуації, конфлікти, обставини, які виникають у житті. Тому тільки тоді, коли ми (і батьки, і діти) покаємося перед Богом у своїх гріхах: хтось за необдумане виховання та неправильні рішення, а хтось — за непослух і непокору, бо ж одне й інше є виявом бунту проти Бога, ми зможемо розпочати нове життя, приготоване для нас Богом у Христі Ісусі.

Артем Приступа

Артем Приступа, 1991 р.н., навчається на факультеті журналістики Міжнародного економіко-гуманітарного університету в м. Рівне, працює в МГО «Надія — людям».

Фотоконкурс «Життя моє – як воно є» Зимова казка

Фото Юрія Гриньова

Фото Марії Зубкової

Фото Ліни Музики

Фото Віктора Загвоздкіна

Фото Олександра Осіпова

Фото Юрія Гриньова

Фото Віри Муляр

Передплатити часопис «Слово вчителю» можна в будь-який час. Передплатний індекс — 99864.
Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: 0362-63-79-76; slovo@horetorepeople.org

Літературний конкурс!

До розгляду приймаються твори українською мовою всіх жанрів (поезія, оповідання, новели, есе тощо) на морально-етичну та духовну тематику. Будь ласка, надсилайте свої роботи на адресу редакції з поміткою «Літературний конкурс».

Фотоконкурс!

До участі у фотоконкурсі приймаються видрукувані чорно-білі та кольорові фотографії хорошої якості розміром не менше 10x15 см² або фотографії в електронному форматі (бажано не менше 300 dpi). Тема фотоконкурсу: «Життя моє — як воно є». Фото будуть розміщені в журналі за підписом автора, тому не забудьте вказати своє прізвище та ім'я, а також поштову адресу й телефон. Роботи надсилайте на адресу редакції з поміткою «Фотоконкурс».

Підбиття підсумків конкурсів проводитиметься в кінці 2010-2011 навчального року!